

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

BROJ
661

Subotica, 11. prosinca 2015. Cijena 50 dinara

JUBILEJ U
ZNAKU PLESOVA

PRAVA I OBVEZE
DJECE U ŠKOLI

DAR
JASNI MELVINGER

INTERVJU
KOKAN MLADENOVIĆ

**financiranje
manjinskog
tiska**

Ključne reči

TRAŽI

ILI

Brzo, **besplatno**
& jednostavnoPOSTAVI
NOV OGLAS*Probajte
naš novi
sajt!*

www.svastara.rs

Nekretnine

Vozila

Elektronika

Poslovi

Kuća i bašta

Poljoprivreda

Industrijske
mašine, oprema

Usluge

Mama i beba

Kućni ljubimci

Igračke

Knjige, školski
pribor

Sport i hobi

Moda i odeća

Lični kontakti

Razno

Zdravlje i medicina

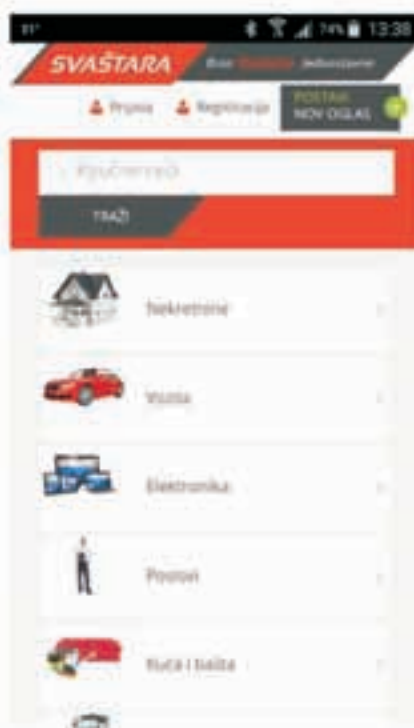
Biznis

Muzika - Filmovi

Besplatno

Božićni i novogodišnji popust

50%

AKCIJA!

5G

internet

već od

649 din

KARAĐORĐEV PUT 2.
SUBOTICA
TEL:024/555765
WWW.TIPPNET.RS

AKTUALNO

Započela izrada izmjena Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina 6

TEMA

Što se krije iza najava izmjene načina financiranja tiskanih medija nacionalnih zajednica

Hoće li opstati informiranje na manjinskim jezicima? 10-11

Ana Mikula, master psihologinja u OŠ Ivan Milutinović

Prava i obveze djece u školi 18-19

INTERVJU

Kokan Mladenović, redatelj iz Beograda

Plaćamo cijenu vlastitog kukavičluka ...12-14

SUBOTICA

Radionica i izložba u Tavankutu

Djeca pravila božićnjake 23

ŠIROM VOJVODINE

Obilježena 79. objelnica HKUD-a *Vladimir Nazor*

Uporni čuvari hrvatske tradicije 24

Blagdan *Svete Barbare* u Vrdniku

U planu su zajednički projekti 26

KULTURA

U Novom Sadu premijerno prikazan dokumentarni film o Jasni Melvinger

Rodendanski poklon velikoj književnici 32-33

SPORT

Marijana Gomboš, rukometašica ŽRK-a *Sonta*

Rukometašica s rodoslovom 55

Naslovnica: Z. Sarić, N. Sudarević

Manjina nije udruga

Danas kad završavamo ovaj broj našeg tjednika (srijeda) započela je rasprava o prijedlogu proračuna za 2016. godinu u Narodnoj skupštini Republike Srbije. Proračunom su predviđeni prihodi od 997,4 milijarde dinara, a rashodi od 1.119 milijardi, dok je za plaće zaposlenih predviđeno 184,28 milijardi dinara. Deficit će, kako je planirano, iznositi 121,8 milijardi dinara. O proračunu se do sada očitovao Fiskalni savjet, pokrajinska vlada i pojedine stranke. Prema ocjeni Fiskalnog savjeta Vlada Srbije će uspjeti ostvariti tek polovicu planiranih ušteda u narednoj godini, što nije dovoljno i dovest će do daljnjeg povećanja javnog duga. Navode i kako je proračun državne kase manje transparentan nego prošle godine, jer se nigdje ne vidi kako će biti potrošeno čak 300 milijuna eura, a prema mišljenju članova Savjeta, čini se i da su određeni troškovi u posljednjem trenutku smanjeni kako bi se prikazao manji deficit. Nadalje, ističu i da proračun ne pokazuje ni kako će biti raspodijeljeno 29.000 radnih mjesta koja će biti ugašena, pri čemu izgleda da nisu ni predviđeni izdaci za sve potrebne otpremnine. Savjet zamjera i na netransparentnosti, osobito u pogledu poticaja države prema raznim poduzećima, gdje se uopće ne navodi koliko će novca biti dano za koje poduzeće.

Postavlja se i pitanje opstanka RTS-a i RTV-a s četiri milijarde dinara iz proračuna (umjesto devet u ovoj godini) uz uvjet da pretplatu redovito plaćaju sva kućanstva u Srbiji i da RTS racionalizira svoje poslovanje, što u Savjetu ne smatraju izvodljivim. Zbog toga očekuju da će država morati na kraju ipak izdvojiti više novca za javni servis. S konferencije o ulozi i izazovima javnih servisa, koju su organizirali RTS i RTV u suradnji s veleposlanstvima Švedske Hrvatske i uz potporu Izaslanstva EU u Srbiji održane također u danu kada je započela rasprava o proračunu, poručeno je pak da su javni medijski servisi koji se nalaze u situaciji neizvjesnog financiranja bitan element svakog demokratskog društva – njihova odgovornost je da informiraju, da budu kredibilni, pouzdani i nepristrani izvori informacija, bez obzira na način njihovog financiranja. Veleposlanik Hrvatske u Beogradu Gordan Markotić istaknuo je da je pitanje javnih medijskih servisa značajno u pogledu europskih integracija jedne zemlje jer se pregovaračko poglavlje 23 bavi, među ostalim, slobodom medija. Ne znamo je li se na ovoj konferenciji razgovaralo i o manjinama u javnim servisima i manjinskim medijima, ali znamo da smo i sami u neizvjesnoj situaciji glede financiranja. Sve se češće čuje da su i manjinski pisani mediji pred novim početkom. Da li zbog umanjenog vojvodanskog proračuna, da li zbog stalnih prigovora na navodnu etatizaciju i politizaciju manjinskih medija – ma što to značilo. Ministarstvo kulture Srbije odbilo je komentirati i dati odgovor na ovu najavljenju promjenu, jer, kako su rekli za naš tjednik, ovo su informacije s internog razgovora rada radne grupe za izradu Akcijskog plana za ostvarivanje prava manjina, u sklopu poglavlja 23. S druge strane, kolega iz srpskog manjinskog tjednika u Hrvatskoj nam poručuje kako se »manjinske zajednice u Srbiji trebaju oduprijeti pokušajima da se mediji svedu na udruge, vodeći se logikom da 'manjina nije udruga'«. Čini se zaista da za razliku od novinara i novinarskih udruga koji već godinama »navijaju« za privatizaciju medija ili udruge i projektno financiranje manjinci bolje razumiju manjince. Iako postoje i razlike, u konačnici nalazimo se u istoj koži.

J. D.

Pozivnica

Srdačno Vas pozivamo da svojim prisustvom uveličate obilježavanje proslave jednoga od četiri praznika hrvatske zajednice u Republici Srbiji – Dana izbora za prvo Hrvatsko nacionalno vijeće.

Proslava će biti održana u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici (Trg slobode 1), danas, 11. prosinca 2015. godine, s početkom u 19 sati i 30 minuta.

Osim prigodnoga kulturno-umjetničkoga programa, tijekom proslave bit će svečano dodijeljena priznanja zaslužnim pripadnicima hrvatske zajednice.

U očekivanju susreta,

dr. sc. Slaven Bačić, v. r., predsjednik

KroV na skupštini YEN-a u Berlinu

Predstavnici mladih iz cijele Europe, kojima je zajedničko to što pripadaju narodima koji u svojim državama imaju status nacionalne manjine, okupili su se od 4. do 8. prosinca u Berlinu i razgovarali o svom položaju i načinima za poboljšanje statusa. Mlade je okupila međunarodna organizacija YEN (Youth European Nationalities – Mladež europskih narodnosti), najveća mreža europskih manjina. Hrvate iz Republike Srbije predstavljao je predstavnik udruge KroV Tomislav Perušić, a njegovo sudjelovanje na skupštini u Berlinu poduprlo je Hrvatsko nacionalno vijeće.

»Održao sam prezentaciju o Hrvatima u Republici Srbiji, s posebnim osvrtom na najznačajnije datume i manifestacije naše zajednice. Iznio sam osnovne podatke o brojnosti i zemljopisnoj rasprostranjenosti Hrvata u Republici Srbiji, zatim o povijesti boravka na ovim prostorima, suživotu s drugim nacionalnim zajednicama, te o odnosu s većinskim narodom. Govorio sam o našim najznačajnijim manifestacijama. Predstavio sam i naše informativno-kulturne institucije, a odgovarao sam i na pitanja o političkom položaju zajednice. Bilo je vrlo zanimljivo, jer smo otvoreno razmjenjivali mišljenja i vidjelo se zapravo u koliko su nam mjeri problemi isti, ali i koliko se po nekim stvarima razlikujemo«, kaže Perušić.

Radoman: Proračun Pokrajine oko 40 milijardi dinara

Vojvođanski proračun za 2016. godinu bit će oko 40 milijardi dinara, izjavio je gostujući u Vojvođanskom dnevniku RTV-a pokrajinski tajnik za financije Zoran Radoman.

»To je izuzetno mali iznos«, kaže Radoman, »i utjecat će na smanjenje kapitalnih investicija u gotovo svim oblastima života«.

Podsjetimo, Pokrajinsko tajništvo za financije priopćilo je ranije da su republičke vlasti ove godine oštetile proračun Vojvodine za oko 30 milijardi dinara.

»Od 2007. godine do danas dug se procjenjuje na preko 240 milijardi dinara«, navedeno je u priopćenju.

Dodaje se da se Vlada Srbije i ove, kao i svih prethodnih godina, oglašila o proračunski kalendar kojim je precizirano da je 1. studeni krajnji rok u kome je trebalo usvojiti Prijedlog Zakona o proračunu Srbije za 2016. godinu i da ga dostavi Skupštini.

»Jasno je da će i ove godine, kao i svih prethodnih, zbog nepoštivanja proračunskog kalendara Narodna skupština donijeti Zakon po hitnom postupku, bez ikakve javne rasprave«, navedeno je u priopćenju.

Dodaje se da Pokrajina ne može pripremiti svoj proračun, jer mora prvo sačekati donošenje republičkog, pošto se najveći dio prihoda proračuna Vojvodine utvrđuje upravo republičkim proračunom.

Pokrajinsko tajništvo za financije navelo je i da je proračun Vojvodine jedini proračun u Srbiji koji nema stabilne, sigurne, dovoljne i predvidive izvore financiranja, tako da je njegovo financiranje posljednjih godina bilo 'isključivo izraz moći centralne vlasti', navodi se u priopćenju Tajništva.

Započela izrada izmjena Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina

Posebna radna grupa za pripremu teksta Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina održala je prvi radni sastanak u četvrtak, 3. prosinca, objavilo je Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave.

Ovom su prilikom predstavljeni rokovi i okvir u kom bi se trebale kretati izmjene i dopune Zakona. Dogovoreno je da će eksperti uraditi polazne osnove koje će blagovremeno biti dostavljene članovima radne grupe i koje će predstavljati okvir za početak rada.

Predviđene su izmjene tehničke naravi, usklađivanje s kasnije donesenim Ustavom i Zakonom o nacionalnim vijećima, te Zakonom o registru zaposlenih, izabраних, imenovaniх, postavljenih i angažiraniх osoba kod korisnika javnih sredstava. U sastav radne skupine ušli su i predstavnici 5 nacionalnih vijeća – mađarskog, bošnjačkog, hrvatskog, slovačkog i rumunjskog. Hrvatsko nacionalno vijeće predstavlja predsjednik Slaven Bačić.

Radnom grupom predsjedava državni tajnik Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave Ivan Bošnjak. On se ovom prilikom zahvalio Misiji OEES-a u Srbiji na potpori i izrazio je zadovoljstvo što je radna grupa, sastavljena od predstavnika državnih tijela, eksperata i predstavnika nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, ovom važnom poslu pristupila profesionalno i odgovorno. Također je podsjetio sve prisutne da Vlada Srbije i ovim potezom pokazuje snažnu volju da se položaj nacionalnih manjina što više unaprijedi.

Rok za usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina utvrđen Akcijskim planom za ostvarivanje prava nacionalnih manjina je drugi kvartal 2016. Sljedeći sastanak Radne grupe bit će održan u Šapcu u drugoj polovini prosinca, do kada će biti sačinjene polazne osnove, odnosno prva radna verzija Zakona.

U sastavu radne grupe su još i predstavnici ministarstava državne uprave i lokalne samouprave, kulture i informiranja, pravde, prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja i unutarnjih poslova, nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, Ureda za ljudska i manjinska prava, Koordinacijskog tijela za Bujanovac, Preševo i Medvedu, kao i Ured Vijeća Europe.

Tribina/seminar Izazovi manjinskih medija

Tribina/seminar u organizaciji udruge novinara *Cro-info Izazovi manjinskih medija* bit će održan danas, 11. prosinca u Zavičajnoj galeriji Dr. Vinko Perčić u Subotici s početkom u 13 sati. Na tribini će govoriti **Branimir Kuntić, Ivan Ušumović, Ivan Karan, Tomislav Žigmanov, Nedim Sejdinović, Miroslav Keveždi i Nataša Heror.**

HR

»Mislim da je od svih zemalja EU to najviše u našem interesu, i recimo još susjednih zemalja, kao što su Rumunjska, Bugarska i Mađarska, ali s obzirom na povijest naših odnosa, najviše je u našem interesu da Srbija prođe kroz sve te reforme i ide na putu ka kvalificiranju za članstvo«, istaknula je šefica hrvatske diplomacije.

Skup je održan u *Kombank Areni*, gdje je izgrađeno 10 dvorana za sastanke ukupnog kapaciteta 1.700 mjesta, preuređeno je 11 prostorija za bilateralne susrete u prizemlju i 70 u ložama, te 111 ureda. Događanja je pratio velik broj novinara i nevladinih organizacija, od američke televizije do nevladinih udruga koje brane ljudska prava Rusa izvan Rusije.

Sljedeće godine predsjedavanje OEES-om preuzima Njemačka.

N. P.

Sjednica HNV-a

Redovita sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća bit će održana danas, 11. prosinca, u sjedištu HNV-a u Subotici, Preradovićeve 13, s početkom u 17 sati. Na dnevnom redu će se naći i prijedlozi o dodjeli priznanja *Ban Josip Jelačić, Dr. Josip Andrić i Pajo Kujundžić* za 2015. godinu, kao i prijedlog o davanju suglasnosti na Plan rada i poslovanja NIU *Hrvatska riječ* za 2016. godinu.

Izbori u Monoštoru

Izbori za članove Savjeta Mjesne zajednice *Bački Monoštor* bit će održani 17. siječnja naredne godine. Rokovi za izvršenje izbornih radnji počeli su teći 1. prosinca. Mandat sadašnjim članovima Savjeta ističe 19. veljače 2016. godine, te su se na temelju odredbi Statuta Mjesne zajednice, kojima je utvrđeno kada se izbori moraju održati, stekli uvjeti za donošenje ovakve Odluke, navodi se u obrazloženju Odluke o raspisivanju izbora.

Savjet MZ *Bački Monoštor* ima 11 članova.

Z. V.

Beograd okupio svjetske lidere

Premijer Srbije **Aleksandar Vučić** rekao je na otvaranju Ministarskog vijeća Organizacije za europsku sigurnost i suradnju prošlog četvrtka kako je Balkan i dalje bure baruta kome je potrebna jedna iskra da ponovo eksplodira.

»Moram iskazati osobnu bojazan i iskreni strah od mogućnosti urušavanja stabilnosti na Balkanu. Srbija je čvrsta i stabilna zemlja, ali dovoljno je nekoliko kriznih situacija u regiji, u Makedoniji, Crnoj Gori, Prištini da se cijela regija ponovo upali«, rekao je Vučić i dodao kako će se s usijanim glavama u Srbiji vlast znati izboriti. Tijekom dvodnevnog Ministarskog sastanka OEES-a Beograd je ugostio više od 40 ministara vanjskih poslova, među njima i šefove diplomacija SAD-a, Rusije i EU – **Johna Kerryja, Sergeja Lavrova, Federiku Mogerini** te generalnog tajnika Vijeća Europe **Thorbjørn Jaglanda**. Ovim skupom okončano je predsjedavanje Srbije OEES-om, a predsjedavajući, šef srpske diplomacije **Ivica Dačić** ga je nazvao najvećim skupom organiziranom u Srbiji nakon Samita nesvrstanih 1989. godine, istaknuvši kako je posle dugog niza godina Srbija pokazala da može predsjedavati jednoj ozbiljnoj organizaciji i biti ozbiljan međunarodni čimbenik.

Skup se održavao u sjeni terorističkih napada u Parizu, koji su ponovo u prvi plan stavili nužnost zajedničkih napora međunarodne zajednice kako bi se pobijedio terorizam i garantirala sigurnost, a također i u atmosferi zategnutih odnosa nakon turskog obaranja ruskog borbenog aviona SU-24.

Ministrica vanjskih poslova Republike Hrvatske **Vesna Pusić** čestitala je Srbiji na predsjedavanju OEES-u u teškom vremenu kada se cijeli svijet dramatično promijenio: »To je jedina organizacija koja je mogla uz suglasnost svih država članica funkcionirati u ukrajinskoj krizi, što je vrlo važno«, istaknula je Pusić u intervjuu agenciji Tanjug.

Ona je poručila i da Hrvatska podržava otvaranje prvih poglavlja u pregovorima Srbije s Europskom unijom, naglasivši kako je članstvo Srbije u EU ponajviše u interesu Hrvatske:

Priznanje za Stanka Krstina

Udruga *Moja Srbija*, uz potporu Gospodarske komore Beograda i Grada Beograda, raspisalo je javni natječaj, peti zaredom, za dodjelu priznanja *Moj izbor* u oblasti društvene odgovornosti za 2015. godinu. Komisija za dodjelu priznanja donijela je konačne odluke. Ovogodišnji laureat u kategoriji *Mala poduzeća za našu zajednicu* je *Pre-print d.o.o. Stanka Krstina* iz Novog Sada. Svečana dodjela bit će organizirana 29. prosinca u svečanoj dvorani Skupštine Beograda. Cilj dodjele ovoga priznanja je poticanje gospodarstvenih subjekata koji posluju u Srbiji na ulaganje u očuvanje životnog okoliša, u razvoj lokalne zajednice i doprinos boljitku života svojih zaposlenih, njihovih obitelji i društva u cijelosti.

I. A.

MEDIJI NACIONALNIH MANJINA

Neovisnost medija ne ovisi od novca nego od ljudi

Hrvatska riječ tjednik je koji se financira izravno iz proračuna AP Vojvodine. Ovakav način financiranja *Hrvatske riječi* i svih drugih manjinskih tiskanih medija dovodi se u pitanje, jer je, smatraju u Ministarstvu kulture Srbije, potrebno prijeći na projektno financiranje. Kao jedan od glavnih argumenata za ovakvu promjenu jeste smanjenje mogućnosti političkog utjecaja na medij, odnosno povećavanje medijske neovisnosti glasila.

»To je ono što mi čujemo. To je ono što je nama rečeno. Zbog toga da se onemogućiti utjecaj nacionalnih vijeća na uređivačku politiku. Mi onda kažemo: dobro, recite nam jasno koji je to medij, nemojte generalizirati«, kaže predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća (HNV) **Slaven Bačić**.

Ministarstvo kulture Srbije odbilo je komentirati i dati odgovor na ovu najavljenju promjenu jer, kako su nam rekli, ovo su informacije s internog razgovora rada radne grupe za izradu Akcijskog plana za ostvarivanje prava manjina, u sklopu poglavlja 23. Ipak, novinarsku neovisnost i neovisnost bilo kojeg medija ne uvjetuje kanal preko kojeg će novac doći (izravno iz proračuna, preko projekta ili preko HNV-a), nego je uvjetuju ljudi. Pitanje autocenzure, odnosno hoće li ili neće novinar otvarati i unutarnja pitanja svoje zajednice, kritički razmatrati način na koji politički i društveno ta zajednica djeluje, jeste jedno od pitanja koje će odrediti medij kao neovisan. Jednako tako i pitanje cenzure je hoće li oni koji imenuju urednike na pozicije u manjinskim medijima, a to su političke strukture manjin-

ske zajednice, tražiti određeni način izvještavanja o manjinskim temama.

POLITIČKI UTJECAJ NA MANJINSKE MEDIJE

U tom smislu novinarske udruge u Srbiji smatraju da je neophodno osigurati neovisnost svih medija, pa tako i manjinskih. Ipak, iako kritiziraju, rješenja rijetko nude.

»Jedna je stvar ako nacionalne manjine imaju očekivanja od svojih medija da zadovolje njihove komunikacijske potrebe, a sasvim je druga stvar ako politički organizirane nacionalne manjine utječu na medije. To je onda politički utjecaj, kao i svaki drugi politički utjecaj koji je neprihvatljiv u demokratskom

društvu« rekao je profesor na Fakultetu političkih znanosti u Beogradu **Rade Veljanovski** za Radio 021.

Ipak, glavna i odgovorna urednica *Hrvatske riječi* **Jasminka Dulić** smatra da su ovakve izjave neosnovane.

»Pojedine novinarske udruge i novinari navodno su 'jako zabrinuti' za slobodu govora i neovisnost manjinskih medija u Srbiji, pa zbog toga uporno zagovaraju privatizaciju i projektno financiranje manjinskih i višejezičnih medija što se i ostvarilo u pogledu lokalnih medija, tako što su ti mediji kao i njihovi programi na manjinskim jezicima jednostavno nestali jer ih nitko nema interesa financirati. Od takve njihove 'brige' manjinski mediji, dakle, ne mogu očekivati

ništa dobro. Konstantno se govori o navodnom uplitanju politike u rad manjinskih medija, pa se pitam otkuda im takva saznanja jer se redovito navodi samo primjer jednog medija kao 'krunski dokaz'. A što je s drugim medijima? Kako donose takve, rekla bih, neutemeljene zaključke o konstantnom pritisku nacionalno-manjinskih vijeća na medije – hrvatske, rusinske, slovačke, rumunjske. Svjedoci smo postojanja privatnih medija za koje nikako ne bismo mogli reći da su neovisni«, kaže Dulićeva.

ČETIRI NAČINA FINANCIRANJA MANJINSKIH MEDIJA U SRBIJI

Informiranje manjina u Srbiji provodi se na četiri načina,

uglavnom iz proračuna na svim razinama. Prvi je kroz javne servise, odnosno Radio-televiziju Srbije (RTS) i Radio-televiziju Vojvodine (RTV). RTS emituje veoma malo sadržaja za nacionalne manjine i to isključivo na romskom jeziku, a RTV emitira program na 10 jezika za manjine koje žive u Vojvodini, no analize ovih programa ukazuju na njihovu slabu kvalitetu. Program na hrvatskom emitira se svakoga dana u 10-minutnim vijestima. Drugi je kroz medije koji su bili u vlasništvu lokalnih samouprava u etnički mješovitim sredinama, kao što je bila Radio Subotica i koji su se financirali kroz lokalni proračun. Treći način su mediji čiji su osnivači i vlasnici nacionalna vijeća nacionalnih manjina, a koji u potpunosti proizvode sadržaje na jeziku određene manjine. To su uglavnom tiskani i onlajn mediji, kao što je *Hrvatska riječ*. Ovi mediji se u Vojvodini financiraju sredstvima iz pokrajinskog proračuna. U 2015. godini, Pokrajinsko tajništvo za kulturu i javno informiranje je iz pokrajinskog proračuna

SRBIJA: CENZURA U MANJINSKIM MEDIJIMA

Kako navodi izvještaj *Privatizacija medija na jezicima manjina: šansa ili nestanak?*, najpoznatiji primjeri uplitanja vijeća nacionalnih manjina u svakodnevni rad novinara su odluke Nacionalnog vijeća mađarske nacionalne manjine o otpuštanju glavnog urednika dnevnog lista *Magyar Szó* i direktora RTV *Pannon* iz 2011. godine. »Obojica su bili kritizirani zbog toga što ne obraćaju dovoljno pažnje na aktivnosti partije Savez vođovanskih Mađara, dominantne političke grupacije unutar ovog vijeća«, piše u izvještaju.

subvencioniralo 22 medija u vlasništvu nacionalnih vijeća s 294 milijuna dinara (oko 2,45 milijuna eura). Četvrti način je kroz projekte za medije koji su organizirani kao nevladine udruge (kao što je primjerice *Cro-info*), a koji samostalno idu na projekte različitih ministarstava i stranih fondova i nemaju garantirano financiranje.

HNV: VEĆE OVLASTI PRI ODABIRU PROJEKATA

»Budući da su ukinuti lokalni mediji na manjinskim jezicima, želimo da nacionalna vijeća dobiju jače nadležnosti u smislu raspodjele sredstava na natjecajima koji su namijenjeni medijima na manjinskim jezi-

cima. To je kada govorimo o elektroničkim medijima«, kaže Bačić. »To je važno«, nastavlja, »jer, primjerice, 'mi pošaljemo mišljenje Ministarstvu kulture da nam je projekt važan i da treba dobiti novca, a oni nam odgovore da imaju stručnu komisiju i da ih ne interesira mišljenje manjinskih vijeća. U našim komisijama su stručnjaci iz medija. I šta vi? Besmisleno je. Pokrajina poštuva naše mišljenje, poštuva sada i Grad, ali Ministarstvo kulture i u sferi kulture i u sferi informiranja naše mišljenje ne uzimaju u obzir«, kaže Bačić.

HRVATSKA: FINANCIRANJE KROZ SAVJET ZA MANJINE

Hrvatska je osnovala Savjet za manjine, tijelo koje je sastavljeno od predstavnika manjinskih zajednica i stručnjaka. Ima godišnji proračun koji je uglavnom iz godine u godinu sličan. Ovo tijelo dalje distribuirala sredstva za različite aktivnosti manjina, uključujući i medije.

»Financiranje tiskanih medija je relativno korektno riješeno. Mi formalno idemo na natjecanje, ali defacto se zna tko će i u kolikim okvirima dobiti novca. Problem su elektronički mediji. Čini mi se da je to kod vas bolje riješeno, da Mađari i Hrvati imaju svoja uredništva. Mi takvo institucionalno rješenje nemamo«, kaže zamjenik predsjednika Srpskog narodnog vijeća u Hrvatskoj Saša Milošević.

Smatra da se manjinske zajednice u Srbiji trebaju oduprijeti pokušajima da se mediji svedu na udruge. »Naša logika je – manjina nije udruga. SNV je birano na tajnim izborima koje država organizira i hoćemo da to bude institucija koja ima sredstva za svoj rad. Institucija ne može ići od projekta do projekta. Kakva je to onda stalnost u djelovanju? Moj je savjet, oduprite se tome. Mi nismo udruga i ne želimo to biti. Mi smo institucija«, rekao je Milošević.

Tatjana Ljubić

ŠTO SE KRIJE IZA NAJAVA IZMJENE NAČINA FINANCIRANJA TISKANIH MEDIJA NACIONALNIH :

Hoće li opstati informiranje na manjinskim jezicima?

»Ukoliko sada i tiskani mediji budu svedeni na minimum, što će ostati? Samo javni servis Vojvodine, pa to nije ni minimalno ostvarivanje prava na informiranje na materinjem jeziku, jer su i resursi RTV ograničeni i uređivačka politika i misija ovog medija je regionalna, a ne lokalna«, kaže Dubravka Valić – Nedeljković

Posljednjih tjedana svjedoci smo velikih rezova na medijskoj sceni. Ugašeni su ili su pred gašenjem elektronički mediji koji nisu prodani, što znači da je upitno informiranje građana o lokalnim temama, ali i informiranje nacionalnih zajednica, jer su među onim medijima koji će nestati iz etera i oni koji su emitirali upravo te programe. I nije se još ni slegla prašina oko toga, a stigla je nova vijest – upitan je i opstanak tiskanih medija na jezicima nacionalnih zajednica čiji su osnivači nacionalna vijeća. **Ivan Ušumović**, član HNV-a zadužen za informiranje pojašnjava da nitko nije najavio gašenje medija, ali da je na sastanku Radne skupine zaduženje za rješavanje pitanja položaja nacionalnih manjina u sklopu izrade Akcijskog plana za poglavlje 23 od predstavnika Ministarstva kulture i javnog informiranja nagoviješteno da će nakon promjene pokrajinske vlasti biti promijenjen i način financiranja.

NIJE GAŠENJE, ALI...

»Nitko neće gasiti medije, već će u nekom skorijem vremenu doći do izmjene načina financiranja. Znači, doći će do restrukturiranja svih manjinskih medija, otpuštanja... To bi u nekim slučajevima, za dvije-tri godine, moglo dovesti i do gašenja tih medija. Problem kod

tog projektnog financiranja, koje treba zamijeniti postojeći način financiranja, bit će kada nacionalna vijeća daju svoje mišljenje glede projekata koji se trebaju financirati, jer tada na scenu dolazi komisija koja donosi odluku, a u kojoj nema ljudi iz manjinske sfere«, kaže Ušumović.

Prema njegovim riječima još nije vidljivo na koji način će Ministarstvo kulture i javnog informiranja provesti promjenu načina financiranja.

»Od početka kreiranja Akcijskog plana poglavlja 23 mi ne želimo odstupiti od financiranja iz proračuna, na koje smatramo da imamo pravo. Koordinacija nacionalnih vijeća imala je zajednički stav da bi se

Vojvodine proglašene neustavnim.

»Odredba koja je govorila da Pokrajina osigurava viši nivo prava nacionalnih manjina je proglašena neustavnom uz obrazloženje Ustavnog suda da se Republika bavi pravima nacionalnih manjina. A upravo na temelju te odredbe iz Statuta Pokrajina je pokrenula ustanove u oblasti medija i kulture i financirala ih. Drugo, u centralnoj Srbiji ne postoji ovakav model ustanova i njihovog financiranja. To što iz Ministarstva kulture i informiranja govore da će se prava izjednačiti po meni znači da će se izjednačiti na nižoj razini, odnosno izjednačit će se s centralnom Srbijom gdje ne

na kojima se govorilo najviše o medijima nacionalnih manjina i njihovom financiranju. Tada je rečeno da manjinski mediji ne trebaju izlaziti u tiskanom izdanju, već samo u elektroničkom, što bi sigurno bio šok za naše čitatelje. Neću prognozirati što će biti i mi smo našim planom predvidjeli ista sredstva kao i u prošloj godini«, kaže Karan.

Svako smanjenje sredstava odrazit će se na kvalitetu tiska i organizaciju rada ustanove, a u slučaju znatnog umanjenja sredstava u pitanje bi se dovelo i samo funkcioniranje i opstanak ustanove. »Osobno smatram da bi se trebali, prije svega Koordinacija nacionalnih vijeća i političke organizacije nacionalnih manjina izboriti za to da do većih promjena u narednom razdoblju ne dođe. Sigurno da na te promjene najveći utjecaj imaju vlasti u Srbiji, ali očekujem određeni pritisak od manjina prema vlasti«, kaže ravnatelj NIU Hrvatska riječ.

ZAKON I PRAKSA

Pomoćnik pokrajinskog tajnika za kulturu i javno informiranje **Kalman Kuntić** kaže da prestanak financiranja pisanih medija čiji su osnivači nacionalna vijeća znači da bi se prekršilo nekoliko važećih zakona.

»Što se tiče izjava danih u svezi financiranja tiskanih medija, čiji su osnivači nacionalna

»Katastrofa je da netko uopće razmišlja o ukidanju financiranja pisanih medija...«

možda mogli naći na sredini, a to znači da se polovica sredstava osigurava izravno, a druga polovica putem natječaja, ali pod uvjetom da sastavi komisija budu drugačiji. To znači da bi u tim komisijama trebali biti i predstavnici nacionalnih vijeća ili da nacionalna vijeća odlučuju o tome tko će dobiti sredstva za projekta«, kaže Ušumović.

Po mišljenju ravnatelja NIU Hrvatska riječ **Ivana Karana** Pandorina kutija otvorena je kada su neke odredbe Statuta

postoje medijske ustanove niti zavodi za kulturu. Obzirom da sam ravnatelj, čuvam se političkih izjava, ali mislim da će nakon eventualne promjene vlasti u Vojvodini sigurno doći do promjene odnosa prema stvaranju uvjeta za zadovoljavanje prava nacionalnih manjina. Hoće li i kada do toga doći ovisit će od izbora naredne godine. Pripremu za te promjene su vršile medijske udruge, nevladine organizacije, Ministarstvo. Prije tri tjedna, u dva dana, bila su tri okrugla stola

IH ZAJEDNICA

vijeća svaka promjena načina financiranja značila bi da se mora promijeniti nekoliko zakona. Prvi je Zakon o javnom informiranju koji u članku 143 kaže da se zabrana financiranja medija iz javnih prihoda ne odnosi na javne servise na nacionalnom i pokrajinskom nivou, ustanove formirane radi ostvarivanja prava informiranja stanovništva na Kosovu i Metohiji i ono što je najvažnije, u ovom slučaju, i na medije čija su osnivačka prava prenesena na nacionalna vijeća nacionalnih manjina do stupanja na snagu ovog Zakona. Dakle Zakon je tu jasan, a u njemu je dalje navedeno kako je financiranje medija čiji su osnivači nacionalna vijeća regulirano posebnim zakonom kojim se regulira položaj nacionalnih vijeća. A taj Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina kaže u članku 116 da se financiranje rada ustanova i drugih organizacija čija su osnivačka prava djelimice ili u cijelosti prenesena na nacionalna vijeća vrši iz istih izvora i na osnovu istih normativna iz kojih su te ustanove ili organizacije financirane prije prenošenja osnivačkih prava na nacionalna vijeća. Dakle, te izjave koje stižu od odgovornih ljudi nisu u skladu sa zakonom», kaže u izjavi za naš list Kuntić.

On nije želio prognozirati kako će to izgledati u budućnosti još jednom podsjećajući da je način financiranja iz pokrajinskog proračuna sukladan sa zakonom.

Predsjednica Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina **Ana Tomanova – Mikanova** u kontekstu ove priče podsjeća na pogubne posljedice privatizacije elektroničkih medija, a posebice onih koji su emitirali program na jezicima nacionalnih manjina.

»Navodno programska shema se mora poštovati pet godina, a koje su sankcije za one koji prekrše tu odredbu? I što je najvažnije: što poslije pet godina? Poslije pet godina manjine ne postoje i nije im ni potrebno

ni financiranje na svom jeziku. Tek je katastrofa da netko uopće razmišlja o ukidanju financiranja pisanih medija na jezicima nacionalnih manjina. Onda smo s informiranjem nacionalnih manjina završili», kaže Tomanova Mikanova i dodaje da izostaje potpora, kako državnih tijela tako i međunarodne zajednice koja je zagovarala privatizaciju svih medija, što nije stan-

informiranju na materinjem jeziku tako da je za sada po važećim propisima to sasvim sukladno sa zakonom. Nacionalna vijeća se različito odnose prema medijima čiji su vlasnici i financijeri. Neka se izravno miješaju u uređivačku i kadrovsku politiku na različite načine. Druga su mnogo tolerantnija i omogućavaju novinarima da rade svoj posao bez uplitanja i pritisaka manjin-

»Tiskani mediji ne mogu opstati samo na osnovu projektnog financiranja«

dard Europske unije, jer lokalni mediji čiji su osnivači lokalne samouprave postoje i u Sloveniji, Hrvatskoj, Mađarskoj.

PROJEKTNO FINANCIRANJE NEODRŽIVO

O tome treba li se održati postojeći način financiranja tiskanih medija čiji su osnivači nacionalna vijeća i koliko bi svaka izmjena financiranja ugrozila informiranje na jezicima nacionalnih zajednica razgovarali smo i s prof. dr. sc. **Dubravkom Valić – Nedeljković**, redovnom profesoricom Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Ona smatra da tiskani mediji ne mogu opstati samo na temelju projektnog financiranja koje je ograničeno pozivom, odnosno definiranim tematskim okvirom.

»Nadležnost nacionalnih vijeća je i u potpori javnom

skih političkih, ekonomskih i kulturnih elita. Dakle, praksa je različita. Po mom mišljenju bilo bi mnogo učinkovitije razviti modele ozbiljne i nezavisne eksterne kontrole koja bi spriječila uplitanje u uređivačku politiku medija i pritiske na novinare, nego sasvim ograničiti financiranje medija», kaže naša sugovornica.

Ona podsjeća da je nakon okončanog procesa privatizacije od 14 višejezičnih elektroničkih medija njih 11 »viđeno« za zatvaranje među kojima su i veoma ugledne radio postaje kao Radio Subotica, Radio Zrenjanin.

»Ukoliko sada i tiskani mediji budu svedeni na minimum što će ostati? Samo javni servis Vojvodine. Pa to nije ni minimalno ostvarivanje prava na informiranje na materinjem jeziku, jer su i resursi RTV ograničeni i uređivačka politika

i misija ovog medija je regionalna, a ne lokalna», kaže Valić Nedeljković.

Ona nije prevelik optimist glede opstanka medija na jezicima nacionalnih zajednica.

»Meni se čini da je jedina čvrsta namjera bila da se što više medija ili privatizira, ili ugasi, da bi se relaksirao državni proračun, i tako već jako istanjen, i na kraju da se potpuno suzi medijski diverzitet koji je već bio urušen devedesetih i prvim krugom privatizacije okončanim 2007. Ali, istini za volju, i neodgovornim ponašanjem nekih lokalnih samouprava prema medijima čiji su bili vlasnici. Sada se stalno govori o sredstvima općina koja moraju biti usmjerena u projektno financiranje medija, kao i na obvezu da se djelatnost privatiziranih medija ne smije mijenjati u prvih pet godina što su afirmativne akcije. O projektnom krajnje neizvjesnom poticaju ne bih uopće ni govorila, jer svatko tko je i dan proveo u nekoj od organizacija civilnog sektora, koje se tako isključivo financiraju, zna da je model neodrživ. A da ne govorimo o tome da je tek to podložno različitim 'kreativnim' rješenjima unatoč navodno mješovitim komisijama u kojima će sjediti i novinari da bi se kontroliralo dodjeljivanje projektnih sredstava. Iz mog osobnog iskustva rada u civilnom sektoru, već 20 godina, znam koliko je to jako, jako osjetljivo područje. Znači, opstat će samo nacionalni (imaju veliki auditorij), tu su i javni servisi, i jako veliki mediji koji imaju dobre lobističke veze i marketinšku potporu agencija. Kako to funkcionira, čitali smo u dosadašnjim izvještajima Savjeta za borbu protiv korupcije u Srbiji. Za medije na jezicima manjina i sve one male koje doprinose diverzitetu u medijskoj sferi i ostvaruju komunikativne potrebe različitih društvenih grupa, kao i zahtjevnije publike, tu, po mom mišljenju, nema puno mjesta», zaključuje naša sugovornica.

Zlata Vasiljević

KOKAN MLADENOVIĆ, REDATELJ IZ BEOGRADA

Plaćamo cijenu vlastitog kukavičluka

Ako je ova naša vlast legitimno izabrana na izborima, a jest, onda to mnogo više govori o narodu nego li o toj vlasti. Ona je tužni reprezent svega onoga što mi ne znamo o demokraciji. Na isti način na koji je bila pret-hodna vlast

Razgovor vodila: Zlata Vasiljević

Narodno kazalište Sombor svoju obljetnicu, 133. godinu postojanja, obilježilo je predstavom *Julije Cezar* Williama Shakespearea u adaptaciji i režiji Kokana Mladenovića. Predstava počinje pitanjem što bi ste vi učinili kada bi jedan čovjek postao toliko moćan, što bi ste uradili da ga zaustavite? Iako je prva asocijacija na vrijeme sadašnje, zapravo pitanje uzurpacije vlasti ono se vječito ponavlja – u vrijeme Cezara 44 godine prije nove ere, u vrijeme Shakespearea prije 400 godina, sada, pa, vjerojatno i za nekoliko desetljeća, po onoj ničeovskoj: povijest je vječito ponavljanje istoga. Ima li nam izlaska iz tog začaranog kruga? Kokan

Mladenović nije preveliki optimist glede toga pitanja.

HR: Jesmo li mi to osuđeni na vječito ponavljanje istoga, već viđene smjene jedne te iste nazovi političke elite?

Mi smo nažalost odigrali još jedan poznati obrazac. Vjerovali smo da je naša revolucija 5. listopada 2000. godine dan početka jednog normalnog života u jednoj suštinski demokratskoj i uređenoj državi, ali to je bila jedna od mnogih propalih revolucija, koje se ciklično i gotovo po istom obrascu ponavljaju. Ali revolucije nema, revolucija je tek puka zamjena političkih elita, a oni koji »izvode« revoluciju, dakle sam narod, nikada ne dobiju svoje »parče kolača« i

njima suštinski nikada ne bude bolje. Mi to u ovoj predstavi potenciramo. Na početku Cezar u građanskom ratu pobijedi Pompeja koji se tu pred nama istušira, zamijeni odijelo i vraća se kao sudionik političkog života. Ubijemo Cezara, a on se istušira, presvuče u novo odijelo i vraća kao Marko Antonio. U tome i jest suštinski problem zemlje u kojoj živimo – politička elita odrođena od naroda, od zdravog razuma i realnog života. Ti ljudi s beskrajinim privilegijama koje donose ministarske funkcije i zastupnički mandati lagodno žive bilo da su pozicija ili oporba. S vremena na vrijeme promijene se na tom vrhu vlasti, ali očito da je njima jako dobro dok je narodu sve gore. Taj beskrajin

žur, kome prisustvujemo tijekom same predstave, u kome je tek ponekima lijepo trenutačno je stanje u Srbiji.

HR: To jest jedna strana priče, ali Vaše, više puta u predstavi ponovljeno, pitanje – »što biste vi uradili«, koje je trebalo isprovocirati gledatelje ostalo je bez odgovora, reakcije... Je li to druga strana priče? To odsustvo kritične mase ljudi koja bi imala i snage i volje za promjene?

Ja ne mislim da je vlast kriva zbog ovoga kakvi mi jesmo, ali mislim da smo mi krivi što je vlast takva kakva jest. Mi sami sebi ukidamo pravo glasa. Sami sebi dopuštamo da one koji bi trebali biti naš puki servis, one koji žive od našeg novca, ured-

no proglašavamo vladarima naših vlastitih života. Vlast mora opsluživati narod, a ne narod da opslužuje vlast. Tu ima naše suštinske nezrelosti, jer mi jednom u četiri godine, inicirani nekim reklamnim kampanjama, zaokružimo jedno ime i predamo mu nekontroliranu vlast bez ikakve želje da sami sudjelujemo ili da tu istu vlast prije vremena promijenimo ako nismo zadovoljni. Tako proizvodimo vođu i čitava naša novija povijest nije ništa drugo do proizvodnja vođa. Gotovo da nemamo nijedno razdoblje u kome smo se imali prilike razviti kao građanska, parlamentarna demokracija. Naš sudbina je sudbina vođa.

HR: Mogao bi se ovdje zgodno citirati Emil Sioran, koji je rekao da se povijest uvijek divila onima koji su je vodili u propast.

Ako je ova naša vlast legitimno izabrana na izborima, a jest, onda to mnogo više govori o narodu nego li o toj vlasti. Govori o našoj političkoj neukosti, našoj nezrelosti, našoj potrazi za vođom. Ona je tužni reprezent svega onoga što mi ne znamo o demokraciji. Na isti način na koji je bila prethodna vlast. Očigledno je da je ta manipulacija političke elite toliko usavršena da narod ima iluziju da on bira i mijenja, a u stvari vlast bira i mijenja sam narod.

HR: Kako onda izaći iz tog začaranog kruga da poslije Cezara ne dođe opet Cezar?

To je pitanje koje je mučilo sve nas tijekom rada na ovoj predstavi. Možemo li odustati od promjena ako znamo da će doći netko isti ili vrlo sličan? Ja mislim da ne treba odustati. Mislim da je naš mukotrpan posao popravljavanje vlastitog naroda, podizanje svijesti i o značaju građanske klase i građanskog stava. Ako Srbiji nešto nedostaje, onda je to normalna građanska oporba. Paradoksalno toga je u vrijeme Miloševića bilo više nego danas. Nepokoreno sveučilište, građanske inicijative kroz koje se, bez izravne veze s politikom, izražavao stav naroda. U Srbiji je danas sve vezano za politiku, a inicijativa građanskog razuma skoro i da nema. Uvjeren sam, a to ova predstava i pokazuje, da nama nema boljitka dok zajedno s aktualnom vlašću ne ode i kompletna oporba nastala u post-miloševićevsko doba. U protivnom, bit će to jedna beskrajna vrteška, kao palanački ringišpil, oni su čas gore, čas dolje, a mi stojimo i gledamo.

HR: Može li kazalište postati mjesto buđenja građanske svijesti? Može li kazalište biti mjesto odakle bi mogle krenuti promjene, prije svega nas samih?

Vjerujem da može. Uostalom, sve ono što radim u kazalištu pokazuje moje vjerovanje da upravo teatar može promijeniti svijet na bolje. U situaciji gdje jedno čitavo društvo živi jednu svoju evidentnu laž i sunovrat svih

vrijednosti, gdje je sve pretvoreno u rijaliti program, gdje smatram i politiku jednom vrstom estrade, kazalište ima povijesnu priliku da sebi vrati tu svoju tribunsku funkciju. Od nastanka teatra, prije više od dvije tisuće godina, do Gutenberga i tiskare kazalište je bilo jedini mas medij, s ogromnom moći javne riječi, s moći da upravljamo tokovima društva. Onda smo se u ovoj navali mas medija povukli, otišli u neko samodovoljno kazalište. Zato mislim da je ovo povijesna prilika da vratimo sebi tu tribunsku funkciju, jedne ozbiljne institucije koja se zalaže za apsolutne vrijednosti kao što su pravda, čast i moral. Po reagiranjima gledatelja u Budvi, Svilajncu i u Somboru vidimo da su željni takvog teatra. Sve ono što pravi taj veliki okvir laži oko njih učinilo ih je željnim neke istine. Nemam nikavu iluziju da je ovo što mi sada govorimo jedina moguća istina vezana za temu prevrata i revolucije, ali je narod željan istine u tom svijetu laži.

HR: Ima li u kazalištu dovoljno onih koji su spremni preuzeti na sebe taj teret i da teatar, što reče somborski glumac Marko Marković, prestane svjedočiti i počne prozivati?

Nema. Mi plaćamo cijenu vlastitog kukavičluka. Shakespeare kaže da je kazalište zrcalo društva i teško će kazalište biti ogledalo jednog društva koje je u raspadu i sunovratu svih vrijednosti, a da samo bude mnogo bolje. Mi smo isti ti ljudi koji čine naš narod. Kazališta, prije svega u Beogradu, su uglavnom kukavička, opredjeljuju se za repertoare koji se ne zamjeraju nikome, drže glavu zabodenu u pijesak pred stvarnošću, a kazališne uprave postavljene po partijskoj liniji trude se ne zamjeriti onima koji su ih postavili. Tako se najzubbudljivije stvari u našim kazalištima dešavaju

»Narod je željan istine u tom svijetu laži«

u mjestima koja imaju mnogo manje proračune, lošije uvjete, ali mnogo više volje hrvati se sa stvarnošću. Mislim na Dramu na srpskom u Subotici, Teatar *Dezso Kosztolányi* **Andrása Urbána**, Újvidéki Színház, ponekad somborsko kazalište, ponekad SNP u Novom Sadu, Kruševac. To su sve incidenti, a ono što je glavni tok našeg kazališta obilježava malograđanština i kukavičluk.

HR: Je li to i razlogom što ovu predstavu niste radili u Beogradu već u Svilajncu?

Nama je bilo važno da se oko ovoga okupi ekipa koje neće praviti kompromise sa samom temom. To je prepoznao Centar za kulturu u Svilajncu i *Budva, Grad teatar* i mi smo u ne baš idealnim uvjetima uspjeli napraviti prvu profesionalnu kazališnu predstavu u povijesti teatra u Svilajncu. Lijepo je da je Sombor nakon svega imao razumijevanja i da je predstavu uvrstio u svoj repertoar. Uostalom, u predstavi igraju dva sjajna somborska

glumca **Saša Torlaković** i **Marko Marković** i nelogično bi bilo da se predstava ne igra u njihovom matičnom kazalištu. Drugo, Sombor ima jednu eleganciju duha koja nije svojstvena našim gradovima i Sombor nikada nije pokazivao tu vrstu isključivosti ili netolerancije na temu mišljenja. Vjerujem da je to zbog višestoljetne multikulturalnosti i suživota raznih ljudi na ovim prostorima, što nije svojstveno ljudima južno od Beograda. Tako da, unatoč svemu, mislim da je predstava našla svoj valjani dom.

HR: Hoće li onda Vašeg Julija Cezara biti u Beogradu?

Interesiranje za predstavu je veliko, ali je kukavičluk onih koji vode teatre u Beogradu toliki da ne znam koliko će ove predstave biti u Beogradu. *Julije Cezar* je prvo trebao biti predstava Narodnog kazališta u Beogradu, koje je iz samo njima znanih razloga otkazalo suradnju pred početak rada na samoj predstavi. Redom su se zatim povlačila druga kazališta, da bismo na kraju došli do tog gostovanja u *Zvezdara teatru*, 14. prosinca, koje može biti i jedino igranje predstave u Beogradu. Činjenica je da su nam vrata kazališta u Beogradu uglavnom zatvorena, dijelom zbog mog kazališnog angažmana i stavova, a dijelom zbog mog sukoba s tim beogradskim kazališnim establišmentom.

HR: Politička elita naroda nije samo specifikum ove sredine već i zemalja koje nas okružuju. Čini se da smo isti u toj vječitoj vrteški i usudu – i poslije Cezara Cezar.

U Sombor sam došao iz Sarajeva gdje sam radio *Prosjaku operu* (**John Gray**), komad napisan 1728. godine, a koji doslovce govori o tome da morala više nema, da je novac jedini okvir svijeta u kome živimo i da je politička elita i svijet kriminala jedan isti svijet koji izrabljuje obični narod. Problemi običnih ljudi na prostorima bivše Jugoslavije su toliko identični da su oni mnogo bliži jedni drugima

ma, nego vlastitim vlastima. I ako postoji netko protiv koga se treba boriti, to ni u kom slučaju nisu obični ljudi, već vlasti u svim tim državama. Svi smo prošli kroz divlju tranziciju, nametnut nam je jedan neoliberalizam u najgorem obliku kao odmazda za naše socijalističko blagostanje. Mislim da svim tim prostorima bivše Jugoslavije nedostaje suštinska lijeva, ne komunistička, već neka građanska lijeva, koja bi kanalizirala ogromno nezadovoljstvo običnih ljudi. Ljudi, koji će se boriti za svoj osobni status, za svoj pogled kroz prozor, bez velikih riječi, bez zaklinjanja u Kosovo, povijest... Mislim da je kruh

na ulice i da se ovo sve radikalno promijenilo. Ali, ništa se suštinski ne bi promijenilo. Popraviti ovu metastazu uništenih vrijednosti je mukotrpan višedecenijski posao. Ne možete odustati, jer to znači da ste odustali od budućnosti vlastite djece. Moramo biti svjesni da je ovo urušavanje trajalo desetljećima i da će minimum toliko trebati da bismo postali jedna normalna zemlja. Ne vidim političku opciju koja bi mogla iznijeti te promjene. Nažalost naše školstvo, naše sudstvo ni na koji način ne predstavljaju zdravo tkivo koje bi moglo biti moralni uzor. Mislim da nam prije bilo kakvog popravljivanja slijedi

SUUČESNICI U ZLOČINU

»Mediji u Srbiji su suučesnici u zločinu i meni je iskreno žao što nije bilo haških ili domaćih presuda za nekontrolirano divljanje RTS-a i raznih tiskanih medija 90-ih godina. Ako vi tako brižljivo jedan narod preobratite u hordu spremnu da ubija, ako napravite estradu od jedne ozbiljne zemlje suučesnik ste u kulturnom ili ozbiljnom genocidu nad vlastitim i drugim narodima. Mediji u Srbiji su sramota novinarstva. U tom neuređenom prostoru isključivo služe osobnim interesima, politici i kapitalu, bez ikakvih ideala za koje bi se trebali zalagati a taj ideal bi trebala biti istina. Taj ideal trebao bi biti okvir društva koga bismo zajedno krojili, mediji, kazalište, obrazovanje kako bismo zajedno stvorili jedno bolje društvo«, kaže Mladenović

jedini ideal koji treba imati normalni građanin kada razmišlja o vlastitom životu.

HR: Kamo mi to idemo i gdje ćemo biti za tri ili pet godina? Iz onoga što ste do sada rekli čini se da glede toga niste ni malo optimist.

»Ovako radikalnim iskazivanjem nezrelosti idemo k nečemu što se zove protektorat Europe ili modernog svijeta nad nama i u jedno potpuno poklonjeno tržište ili teritorij neoliberalnom kapitalizmu. Krvavim raspadom Jugoslavije izgubili smo šansu odlučivati o vlastitim sudbinama. Sve ono što definira raspad Jugoslavije i nastanak novih država je apsolutno ukidanje samostalnosti u vanjskoj politici, ukidanje svakog autoriteta. Srbija, Hrvatska, Bosna, Slovenija su vazalne države nećijih interesa. Niti je Europa Europa ideala, Europa **De Gaulle** zamišljena kao idealna zajednica raznorodnih naroda. Uostalom, mi smo Europsku uniju već imali, zvala se Jugoslavija. Tu više nema nikakvih ideala, sve je stvar interesa i kapitala i politika sve manje biva mjesto sučeljavanja progresivnih ideja vezanih za boljitak stanovništva i uglavnom reprezentira ono što su vulgarni interesi neke opcije koja se krije iza politike. Najjednostavnije bi bilo reći: »svi

dekomponiranje sveg ovog zla koje čini našu aktualnu društvenu realnost. Nisam optimist po tom pitanju i mislim da će ovi ljudi nesvjesni moći svog demokratskog glasa ostati zauvijek taoci nećijih interesa.

HR: Na kraju razgovora da se vratimo na Vaš angažman u kazalištu. Možda je preteška riječ da ste protjerani iz beogradskih kazališta, ali tamo Vas sve manje ima. Gdje Vas onda ima i što radite?

Moji poslovi mnogo su više vezani za regiju nego li za Beograd. U Sarajevu, u nacionalnim teatru, sam radio *Prosjaku operu*. U nacionalnom teatru u Rumunjskoj me čeka **Boccaccio Dekameron**. Nakon toga rad u Sloveniji. U Novom Sadu u Srpskom narodnom kazalištu radit ćemo **Andrićevu Na Drini ćupriju**. To je roman koji me godinama zaokuplja i ako postoji ta crna kutija zla ona je napisana i sačuvana u tom romanu, pa ćemo pokušati dekodirati što nam se to dogodilo. Pripreme počinju u siječnju, a premijera će biti u prvoj polovici ožujka. Mislim da se kazalište treba ravnati s većima od sebe, pogotovo u ovoj kulturi bez kompasa. Neke vertikale koje su neupitne, kao što su Shakespeare ili Andrić, neka mudrost koja se dokazala i preživjela vrijeme nam je jako potrebna.

SVEČANI KONCERT FOLKLORACA

Jubile

Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* iz Subotice ove godine slavi 45 godina postojanja i rada. Nakon nedavnog koncerta *Svi naši tamburaši*, u povodu iste obljetnice, prošle je subote održan svečani koncert folkloraca toga centra. Ovaj dobro posjećen koncert održan je u sportskoj dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici.

Folklorci su svojevrsni »zaštitni znak« Centra, te i danas čine najbrojniju sekciju u njemu. Na koncertu smo imali prilike vidjeti sve folklorne skupine HKC-a – najmlađu, ogranak iz Žednika, pripremnu, reprezentativni ansambl, kao i veterane. Osim spletova bunjevačkih plesova, po kojima je HKC najprepoznatljiviji, plesači su izveli i *Plesove iz Srbije* (ogranak iz Žednika) dok je reprezentativni ansambl, posve logično, imao najviše »posla« upotpunivši program s koreografijama kao što su *Banat, Lindo, Šumadija, Vlaške igre* te *Trojno i mješovite šopske igre*. Folklorce je tijekom koncerta pratio orkestar HKC-a pod ravnanjem **Danijela Horvackog**.

TRI GENERACIJE

Sve koreografije u izvedbi folkloraca HKC-a obradio je i prilagodio umjetnički voditelj folklornog ansambla **Andrija Bašić Palković**.

»Izveli smo samo dio koreografija, koje držimo da su najatraktivnije. Poanta je da imamo česte smjene generacija i mislim da smo izvukli maksimum kojega trenutačno možemo dati«, kaže on.

Najmlađa folklorna skupina ima oko 50 članova a vodi ju **Mirjana Čupurdija**, a u priprema i reprezentativnoj oko 60 članova. Žednički ogranak broji oko 30 folkloraca koje plesovima uči **Stevan Tonković Pipuš**.

»Imamo mladih i mislim da možemo biti zadovoljni ako uzmemo u obzir cjelokupno stanje glede folkloru u Subotici. Dolaze nam folklorci iz drugih kud-ova, što znači da su roditelji prepoznali ono što trenutačno radimo u *Kolu*«, navodi Bašić Palković.

Od prije godinu dana u HKC-u djeluje i skupina folkloraca veterana, čiju okosnicu

CA HKC -A BUNJEVAČKO KOLO U SUBOTICI

ej u znaku plesova

čini generacija koja je u *Kolu* plesala u tzv. zlatnim vremenima, od 1980. do 1990. godine. Jedan od njih je i **Dejan Kovač**, koji je danas i tajnik u ovoj udruzi.

»S 13 godina sam počeo plesati u *Kolu*. Aktivno sam plesao deset godina. Zahvaljujući *Kolu*, imam lijepe uspomene iz djetinjstva i mladosti. Naime, s *Kolom* sam 'obišao' pola Europe, bili smo reprezentativno kultur-

no-umjetničko društvo, predstavljali smo grad na mnogim međunarodnim smotrama i manifestacijama. Sada plešem u skupini veterana, dok su i moji sinovi, kao tamburaši, uključeni u rad Centra«, kaže Kovač.

PRIJATELJI IZ HRVATSKE

Subotnji koncert uveličali su i gosti iz Hrvatske: Foklorni ansambl *Lisinski* iz Vinkovaca

i KUD *Luka Ilić Oriovčanin* iz Oriovca. Umjetnički ravnatelj FA *Lisinki* **Danijel Šota** ističe dobru suradnju toga ansambla sa Subotičanima.

»FA *Lisinki* je tri puta bio na *Dužijanci* u Subotici, to je duga suradnja. Mi, HKC *Bunjevačko kolo* i viteška udruga *Sveta Cecilija* s Korčule smo zbratimljene udruge od prije dvije godine. U tom smislu, planiramo raditi zajedničke koncerte

u budućnosti, kako u Hrvatskoj tako i ovdje. Folklorna tradicija vezana za plesove i pjesme bunjevačkih Hrvata iz Bačke je poznata u Hrvatskoj. Tomu pridonosi i kvaliteta nastupa bunjevačkih kud-ova s područja Vojvodine. Sve više ansambala u Hrvatskoj i pleše bunjevačke plesove, jer su jedni od najatraktivnijih hrvatskih plesova«, kaže Šota.

D. B. P.

U BEREGU ODRŽAN RADNI SUSRET PREDSTAVNIKA HRVATSKIH UDRUGA KULTURE U VOJVODINI

Budućnost je u zajedničkim nastupima

Načelno usvojen Kalendar manifestacija Hrvata u Vojvodini za 2016. godinu

Teme redovitog sastanka predstavnika udruga kulture Hrvata u Srbiji, održanog u subotu, 5. prosinca, u dvorani za sastanke Doma DVD-a u Bačkom Bregu bile su Strategija razvoja kulture Hrvata u Srbiji, Kalendar stalnih manifestacija u 2016. godini i dogovor o programima obilježavanja Godine velikana. Nažalost, i ove godine odziv predstavnika udruga, osobito iz Srijema, nije bio zadovoljavajući.

STRATEGIJA RAZVOJA KULTURE

Platformu Strategije razvoja kulture Hrvata u Republici prisutnima je izložio član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za kulturu **Zlatko Načev**. Uz konstataciju da se broj pripadnika hrvatske populacije u Srbiji drastično smanjuje, izrazio je i umjereno zadovoljstvo radom udruga koje su osnovane i koje su uspjele opstati. Ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** naglasio je kako ovakvi sastanci zaslužuju svaki respekt, jer okupljaju predstavnike najvećeg broja hrvatskih udruga i osiguravaju cjelovitije sagledavanje kulturnog prostora Hrvata u Vojvodini, te potiču udruge na aktivnosti od većeg značaja. Zlatko Načev je u svojem uvodnom izlaganju pojasnio kako Kulturna strategija Hrvata u Srbiji treba biti temeljni dokument HNV-a i mora sadržavati dva bitna elementa, glavne značajke kulturne scene hrvatske zajednice, te dati smjernice njezina razvoja.

»Institucije koje se bave kulturom možemo podijeliti na dvije skupine, profesionalne, poput ZKVH-a i volonterske, poput hrvatskih kulturnih udruga. Svakako ne smijemo zaboraviti ni Katoličku crkvu, a tu su i institucije, državne, pokrajinske i lokalne. Danas nam je naglasak na radu kulturnih udruga, pa bi bilo dobro da čujemo vaša razmišljanja i komentare«, kazao je, među ostalim, Načev, uz konstataciju da u Vojvodini danas djeluje četrdesetak hrvatskih udruga koje su aktivne u kulturi.

Govorio je i o nužnosti profesionalizacije pojedinih kadrova u kulturnim drugama.

»Naše stajalište je da se kultura kao individualno duhovno

»Kakvu god strategiju bismo pisali, ona će, na žalost, u praksi najčešće izgledati drugačije«.

U raspravu se uključilo više predstavnika udruga, poglavito s konstatacijama koje su se čule i na ranijim sastancima, ali je bilo i novih.

»Postavlja se pitanje zbog čega ne možemo biti ekspeditivniji u međusobnoj suradnji i zbog čega ne možemo napraviti granske asocijacije. Prije svega, moramo suzbiti taštinu. Godine iskustva u radu kud-ova su iza mene. Skoro uvijek problem je bio što je svako mislio da je njegovo bolje. Pokušali smo s dramskom asocijacijom i što se dogodilo? Naša taština je dove-

nuti manifestacije koje bismo nazvali republičke. To bi im dalo određenu ozbiljnost, a drugo, postoje natječaji na kojima se sredstva dodjeljuju po rezultatima. Ne smijemo čekati da se napiše strategija, mislim da bi udruge u suradnji s Odborom za kulturu HNV-a to trebale pokrenuti. Time ne mislim da treba ugasiti pobrojane manifestacije. Dapače, razinu bi trebalo podignuti u nadnazivu, uvođenjem termina republičko. Moramo pokazati samo malo dobre volje i eliminirati osobne surevnjivosti. To bi, po meni, bilo najkorisnije za sva naša društva«, kazao je predsjednik HKD-a **Vladimir Nazor** iz Stanišića **Ivan Karan**.

U nastavku, govorilo se o više tema vezanih za očuvanje materijalne i nematerijalne baštine.

KALENDAR MANIFESTACIJA

Za kalendar manifestacija u 2016. godini udruge su prijavile ukupno 173 manifestacije. Katarina Čeliković ocjenjuje kako je tijekom izrade kalendara vladala pozitivna i kooperativna atmosfera, u smislu međusobnih dogovaranja udruga glede datuma održavanja njihovih manifestacija i prije nego li su ih prijavili.

»Dobro je da se udruge povezuju kako bi međusobno djelovale i imale neku manifestaciju koju skupa organiziraju. To već jako dobro rade podunavski Šokci sa svojim projektom *Šokci i baština*, a njihov primjer slijede i Srijemci, s projektom *Srijemci Srijemu*«, kaže Katarina Čeliković.

U Vojvodini djeluje četrdesetak hrvatskih udruga

stvaralaštvo koje za posljedicu ima neku vrstu materijalnih tragova, prije svega u području znanosti, umjetnosti i tvoračkih umijeća, volonterski može raditi samo do jedne određene granice. Sve preko toga traži cijeloga čovjeka. Vrlo je bitno i sagledati što je od našega rada najvažnije za naš identitetski prostor«, kazao je Načev.

Menadžerica ZKVH-a **Katarina Čeliković** konstatirala je da u radu udruga ima bitnih pomaka, a kao pozitivne primjere navela je manifestacije *Šokci i baština* i *Srijemci Srijemu*, u sklopu kojih je povezan veliki broj udruga:

la do toga da sada imamo dva ili tri festivala, razmjerno mala. Samo se pitam kolika bi bila naša moć, ukoliko ne bismo bili toliko sujetni? U našoj zajednici, gdje god se okreneš, upravo to je najveći problem, ne samo u kulturi, nego čak i u politici«, kazala je **Marija Šeremešić**.

»O toj strategiji slušamo više godina. Mislim da je potpuno pogrešno reći da će nakon usvajanja strategije trebati organizirati neke zajedničke manifestacije. Manifestacija ne bi trebala ovisiti o tome je li navedena u strategiji ili nije već obrnuto. Dvije godine unazad, a to je i zabilježeno, predlažem da bismo trebali, poput drugih zajednica, pokre-

Po riječima predsjednika IO HNV-a **Darka Sarića Lukendića** HNV će, skupa sa ZKVH-om, nastaviti poticati zajedničke nastupe udruga kulture, kako bi određene manifestacije dobile puno veći značaj, puno višu razinu kvalitete, a time i medijsku atraktivnost. Govorilo se i o problemima koje stvaraju same udruge.

»Dobro je što donosimo ovaj kalendar kao jedan strateški dokument, ali bi bilo dobro i kad bismo ga se svi pridržavali. Puno je manifestacija, pa tako dolazimo do situacija da se neke bitnije poklapaju u istom danu. Možda bi trebalo razmisliti i o pomjeranju pojedinih projekata ukoliko je to moguće. Ukoliko nije, vjerojatno nam nije dobra koordinacija i nema dogovora među nama. Po mom mišljenju, vrlo je nekorektno što jedan broj udruga uporno ignorira ove sastanke, a ukoliko nismo svi prisutni, nema ni preciznog i kvalitetnog dogovaranja«, kaže predsjednik KPZH-a **Šokadija iz Sonte Zvonko Tadijan**.

OBLJETNICE U 2016.

Projekti obilježavanja značajnih obljetnica bit će nastavljeni i u 2016. godini. Među ostalim, u planu je obilježavanje 300. obljetnice Svetišta Gospe Tekijske, 160. obljetnica rođenja **Mateja Prepreka**, 140. obljetnica škole u Petrovaradinu, u kojoj je iste godine započeta nastava na hrvatskom jeziku, 125. obljetnica rođenja **Pere Tumbasa Haje**, 100. obljetnica izdavanja prvoga broja tjednika *Frušskogorac* na hrvatskom jeziku, smrti **Mihovila Mijata Crnka**, smrti **Lazara Mamuzića**, rođenja **Rudolfa Filipovića**.

»Narod koji se ne sjeća vlastitih velikana ne može znati vlastitu prošlost, te ne može graditi niti vlastitu budućnost. Veoma je važno da i hrvatski narod, ali u suživotu s drugim narodima, svoje velikane ponovno vrati u život. Ne samo da ih se sjetimo nego i stručno obradimo njihov život i kritički sagledavamo njihova djela, a samim time trebamo raditi i na objavljivanju njihove ostavštine«, rekla je **Katarina Čeliković** i istaknula značaj spremnosti udruga na zajedničke nastupe glede obilježavanja obljetnica naših kulturnih velikana.

Ivan Andrašić

SURADNJA ŠKOLA IZ SRBIJE I HRVATSKE

Donacija knjiga – potpora nastavi na hrvatskom jeziku

Više stotina knjiga – udžbenika, lektire i stručne literature – čine donaciju koju su prošloga tjedna dvama subotičkih školama – Gimnaziji *Svetožar Marković* i Osnovnoj školi *Matija Gubec* – donijeli ravnatelji zagrebačkih srednjih škola. U akciji prikupljanja nedostajuće literature sudjelovalo je čak 28 škola iz glavnoga grada Hrvatske, a Suboticu i Tavankut posjetili su ovom prilikom ravnate-

Slobodan Čamprag kaže kako ovo nije prva suradnje te obrazovne ustanove s nekom školom iz Hrvatske. »Svaka suradnja i razmjena iskustava je korisna, a ova će nam donacija knjiga vrlo dobro doći. Mi smo ranije imali suradnju s Drugom jezičnom gimnazijom iz Osijeka, a sada i sa Prirodoslovnom školom **Vladimira Preloga** iz Zagreba, što se sve nado-vezuje na one predašnje koje imamo s gimna-

li njih četrnaest. Ideja da se na ovakav način pomogne nastava na hrvatskom jeziku proistekla je iz projekta suradnje subotičke Gimnazije s Prirodoslovnom školom **Vladimir Prelog** iz Zagreba, koji podupire Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske.

ZNAČAJAN KORAK

Izaslanstvo je predvodio je ravnatelj Prirodoslovne škole **Vladimir Prelog** i predsjednik Udruge ravnatelja srednjih škola grada Zagreba **Zlatko Stić**. »Kada smo u lipnju boravili u Subotici, saznali smo da ovdje nedostaje udžbenika i literature na hrvatskom jeziku. Zamolio sam kolege ravnatelje da nam pomognu sakupiti potrebne knjige i to smo evo uspjeli realizirati. Donijeli smo knjige koje su nam ove dvije škole, u Subotici i Tavankutu, naručile«, kaže **Zlatko Stić**. »Ovo je značajan korak i nadamo se da će i druge škole u Zagrebu i Hrvatskoj krenuti u suradnju sa školama u Vojvodini. Ne samo sa školama u Subotici, već i u školama u Somboru i drugim mjestima gdje funkcionira izborna nastava na hrvatskom jeziku«, dodaje **Stić**. Ravnatelj Gimnazije **Svetožar Marković**

izijama iz Valjeva, Temišvara te iz susjedne Mađarske«, navodi **Čamprag**.

SKRB O HRVATIMA IZVAN DOMOVINE

Akciju prikupljanja knjiga pomogao je i Grad Zagreb. Pomoćnica pročelnika za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba **Katarina Milković** podsjeća kako glavni grad Hrvatske pomaže Hrvate koji žive izvan Hrvatske, pa tako i hrvatsku manjinu u Republici Srbiji. Važnim je ocijenila što u Srbiji postoji nastava na hrvatskom jeziku čime se, kako je dodala, osigurava da pripadnici hrvatske zajednice njeguju hrvatski jezik i kulturu.

U uspostavu suradnje među školama aktivno su uključeni i profesori iz Koordinacije hrvatske nastave u Vojvodini. »Ova je donacija prvenstveno bitna učenicima, a zatim i nama profesorima, kako bi nastava mogla dobro funkcionirati. A sam čin pokazivanja brige značaj je i za cijelu ovdašnju hrvatsku zajednicu«, kaže koordinatorka **Iva Babić**.

Ravnatelji zagrebačkih škola posjetili su i OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu i tom prigodom uručili donaciju u vidu knjiga.

D. B. P.

ANA MIKULA, MASTER PSIHOLOGINJA U OŠ IVAN MILUTINOVIĆ

Prava i obveze djece u školi

*Uz svako pravo dolaze i obveze, barem jedna ali često i više njih * Djeca su jako dobro obaviještena o svojim pravima, koriste ih, ali krivnjom odraslih svoja prava nisu naučila vezati za neke odgovornosti i dužnosti koja uz njih idu*

Prava djece u Srbiji regulirana su Ustavom, te nizom drugih zakona. Međutim, najvažniji dokument koji štiti prava djece je *Konvencija o pravima djeteta UN-a*, koja je usvojena na Generalnoj skupštini Ujedinjenih naroda 20. studenoga 1989. godine, a potpisale su je gotovo sve države svijeta. Potpisivanjem Konvencije države su se obvezale na poštivanje prava djeteta koja su u njoj propisana. Djeca se rađaju sa svim osnovnim pravima i slobodama koje pripadaju svim ljudskim bićima, međutim zbog svog uzrasta, kao i stupnja tjelesnog i psihičkog razvitka djeca su upućena na pomoć odraslih. Putem Konvencije o pravima djeteta djeca su prihvaćena kao ljudska bića koja mogu iskazati svoje potrebe i sudjelovati u svim aktivnostima koje se vežu za njih. O pravima i obvezama djece, posebno onim vezanim za školovanje, razgovarali smo s master psihologinjom **Anom Mikula**, zaposlenoj u Osnovnoj školi *Ivan Milutinović* u Subotici.

Ana Mikula

su, primjerice, pravo na obitelj, pravo na roditelje. Ovo pravo mora biti ostvareno. Tu je najveća uloga roditelja, koji bi svojim primjerom trebali djecu naučiti odgovornosti. Ono što je za dijete pravo, za roditelja je odgovornost. Roditelji su prema djetetu odgovorni i ne mogu ničim uvjetovati djetetovu pripadnost obitelji. Na primjer: "Ti nećeš

se podrazumijeva, međutim na odraslima je da zaštite djecu i pomognu im u ostvarivanju ostalih prava. U početku se sva prava koja imamo uče kroz interakcije djece i roditelja, a kasnije se ona internaliziraju i postaju nešto što upravlja našim ponašanjem. Uz svako pravo dolaze i obveze, barem jedna ali često i više njih", kaže Ana Mikula.

PRAVA I OBVEZE U ŠKOLI

Između ostalih prava, sva djeca imaju pravo na besplatno osnovno školovanje, a drugi od četiri osnovna principa Konvencije odnosi se na zabranu diskriminacije djece, što znači da sva djeca, bez obzira na rasu, boju kože, spol, jezik, vjeroispovijest, politička ili druga uvjerenja, nacionalno, etničko ili socijalno porijeklo, imovinsko stanje, i dr. imaju ista prava. U školi

Primjerice, u školi sva djeca imaju pravo na obrazovanje i nesmetano učenje, ali uz to je vezana i njihova obveza primjerenog ponašanja kojim neće ometati drugu djecu u ostvarivanju tog istog prava. Možda je problem u tome što neki roditelji previše naglašavaju dječja prava, ali imamo i drugu krajnost-roditelje koji previše naglašavaju obveze, pa su prava djece zapostavljena. Međutim, danas je ipak puno češći slučaj pre-naglašavanja prava djece. Djeca su jako dobro obaviještena o svojim pravima, koriste ih, ali krivnjom odraslih svoja prava nisu naučila vezati za neke odgovornosti i dužnosti koja uz njih idu. Konkretno, u školi učenici znaju kako istoga dana ne mogu imati više od dva testa, znaju da nastavnik nema prava povrijediti ih ili uvrijediti na bilo koji način, da drugi učenici nemaju pravo zlostavljati ih psihički i fizički. Kada osjete neku ugrozu, djeca znaju kako mogu doći zatražiti zaštitu što je jako dobro i pomaže nam da ih zaštitimo. Međutim, u isto vrijeme, djeca često zaboravljaju na obvezu da to isto ne rade drugoj djeci. Oni moraju naučiti da kako su odrasli dužni poštivati njihovu ličnost, tako su i oni dužni poštivati nastavnike i ostalu djecu. Također, njihova je obveza ponašati se odgovorno unutar škole i izvan nje. Iz navedenog, djeca moraju shvati-

*Najveća greška:
prava se ne vezuju s obvezama*

ULOGA OBITELJI U OSTVARIVANJU PRAVA DJECE

»Treba naglasiti da svi ljudi samim rođenjem stječu određena prava koja nazivamo ljudskim pravima. Tako i djeca samim rođenjem stječu posebna dječja prava koja se podrazumijevaju i ne smiju biti zakidana. To

biti član naše obitelji ili nećeš ići s nama doma ako se ponašaš na ovaj ili onaj način. Roditelji prihvaćanjem djeteta priznaju njegovo osnovno pravo, odnosno pravo na život, opstanak i razvoj, te u isto vrijeme osobnim primjerom pokazuju da su i sami odgovorni. Pravo na život

ponekad dolazi do konflikata, a koji su posljedica nepoštivanja prava drugih, odnosno obveza koje iz prava proistječu.

»Najveća greška je to što se prava ne vezuju s obvezama. Treba uvijek imati na umu činjenicu da moje pravo ide dotle dok ne ugrožava neko tuđe.

ti da uz pravo na školovanje ide i obveza učenja, odgovarajućeg ponašanja i poštivanje druge djece», ističe Ana Mikula

RJEŠAVANJE KONFLIKATA U ŠKOLI

Više puta je naglašeno kako su roditelji ti koji trebaju djecu učiti odgovornosti i obvezama. Kako se roditelji ponašaju kada do konflikata ipak dođe?

»Moje dosadašnje iskustvo je takvo da je većina roditelja realna u odnosu na svoju djecu i znaju da pozornost treba usmjeriti na konkretnu situaciju i neodgovarajuće ponašanje koje treba mijenjati. Najčešće imamo dobru suradnju i zajedničkim snagama rješavamo probleme, mada se događaju i situacije nerazumijevanja od roditelja. To je u slučajevima kada se djeca ne ponašaju na isti način u školi i kod kuće. Roditelji tada ne vjeruju da se njihovo dijete moglo ponašati na konfliktni način. Najčešće su to prezaštitnički nastrojeni roditelji, ili se radi o onima koji ne provode dovoljno vremena s djecom i ne mogu realno sagledati njihovo ponašanje. Kako bi se konflikti u školi što rjeđe događali, a prava i obveze poštivali, trebalo bi organizirati edukacije i radionice. Ove godine školu je posjetio zaštitnik građana kojom prigodom je djeci objašnjavao njihova

prava. Tako bi kroz predavanja i radionice trebalo pojasniti djeci i što su im i obveze. U školi radimo preventivne radionice koje su najčešće vezane za neku konkretnu situaciju, npr. tematiziraju komunikaciju, predrasude i slično«.

OD NAJRANIJEG UZRASTA DJECU TREBA UČITI IZVRŠAVANJU OBVEZA

Usvajanje moralnih i društvenih pravila važan je dio dječjeg razvitka u kojem djeca uče razlikovati dobro od lošeg ponašanja. Danas roditelji imaju puno više prigoda razmaziti dijete nego ranije. Broj djece u obitelji je manji, djeci se posvećuje više pažnje, može im se više priuštiti. Pri stalnom pokušaju da ih se zaštiti roditelji su počeli sputavati prigodu da djeca sama nešto nauče i isprobaju na svojoj koži. Roditelji djeci trebaju davati obveze i učiti ih odgovornosti.

»Djecu od najranijeg uzrasta treba učiti ispunjavanju zadaća. Svako dijete primjereno svom uzrastu može imati neku obvezu. Kod nas još uvijek postoje stereotipi vezani za spol djeteta. Tako se, primjerice, djevojčice uče da budu vrijedne, uredne i poslušne, što je rezultiralo da su djevojčice u školi savjesnije i odgovornije prema svojim obvezama. Kod dječaka se više

tolerira nestašluk i nerad kao nešto što se pripisuje spolu. Što se problema tiče, primjetno je da su kod djevojčica češći problemi koji se tiču povređivanja prava drugog djeteta u smislu psihičkog, verbalnog nasilja, a kod dječaka je više izraženo fizičko nasilje. Ja sam u školi kratko, ali prema pričama starijih kolega, zahtjevi koji se danas postavljaju pred djecu su manji. Djeca imaju manje strpljenja, kraće im traje pažnja i interesiranje, ne udubljuju se u materiju, a što se tiče ostalog, vidi se da su manje spremna na prihvaćanje obveza i puno su svjesnija svojih prava. Također, primjetna je razlika između gradske djece i djece na selu u odnosu prema obvezama. U seoskim sredinama djeca imaju puno više obveza, jer pomažu obitelj u svim kućanskim poslovima. Vjerujem da zato više poštuju i drugoga i tuđa prava, jer znaju koje su obveze uz to išle. Naravno, to nije pravilo, jer ima puno djece u gradu koja pomažu roditeljima i imaju niz obveza«.

PRAVO NA ŠKOLOVANJE NA MATERINSKOM JEZIKU

Jedno od osnovnih prava djece je pravo na školovanje na materinskom jeziku. Hrvatska manjina u Srbiji to pravo može koristiti od školske 2002./03.

godine, a OŠ *Ivan Milutinović* jedna je osnovnih škola u kojoj se nastava na hrvatskom jeziku provodi.

»Nastava na hrvatskom jeziku se u Osnovnoj školi *Ivan Milutinović* provodi od školske 2002./03. godine. Ona je implementirana u sve ključne dokumente škole koji se po zakonu moraju izraditi. Zbog sustavnog i sveobuhvatnog pristupa nastava je u podjednakoj mjeri kvalitetna na oba nastavna jezika, kako na srpskom, tako i na hrvatskom jeziku. Škola se vrednuje kao cjelina, odnosno njezin uspjeh ovisi i od uspjeha djece koja se školuju na hrvatskom i na srpskom jeziku. Nastavnici ovo prepoznaju, pa ulažu podjednake napore bez obzira na kom nastavnom jeziku predaju«.

Kako je ranije rečeno, prava djece za roditelje znače obvezu. Roditelji imaju obvezu brinuti o djeci u cilju njihovog nesmetanog psihičkog i fizičkog razvitka. Istina, roditelji će sami procijeniti hoće li ili ne iskoristiti pravo djeteta da uči na materinskom jeziku, međutim, tu moraju biti svjesni da školovanje na materinskom jeziku ne znači samo učiti »na materinskom jeziku«, već učiti i o tradiciji i kulturi vlastitoga naroda, a koja će u protivnom ubrzo biti zaboravljena.

Aleksandra Prčić

SURADNJA OSNOVNE ŠKOLE MATIJA GUBEC IZ TAVANKUTA I ŠKOLSKE KNJIGE IZ ZAGREBA

Elektronički udžbenici – želja Vojvođana

Umjesto tiskanih udžbenika ili radnih bilježnica, nastavnici u Hrvatskoj materijale za nastavu nose na usb-u koji se mogu pronaći i na digitalnom portalu za ukupno 920 osnovnih škola

O sam godina unazad prva stanica po dolasku Tavankučana i Subotičana na zagrebački *Interliber* nije odlazak na Sajam nego u *Školsku knjigu*. S tom je institucijom, naime, direktorica tavankutske Osnovne škole *Matija Gubec* **Stanislava Stantić – Prčić** od samih početaka izgradila suradnju kakva se već može pretpostaviti kada je riječ o odnosu »matica – dijaspora«.

SVI PREDMETI NA PORTALU

»Prvotna ideja našeg odlaska na *Interliber* bila je poboljšanje kvalitete nastave na hrvatskom jeziku i nabave stručne literature koja nije u dovoljnoj mjeri dostupna u Vojvodini. Osim toga, sajamske cijene su pristupačnije nego u Subotici, a i izbor u Zagrebu je mnogo veći. Zbog toga smo se i povezali s Agencijom za odgoj i obrazovanje i sa *Školskom knjigom* za određene vidove suradnje. Do sada je to bila nabava učila i nastavnih sredstava, a sada bismo voljeli kada bismo i nastavnicima na hrvatskom u Vojvodini mogli omogućiti i nabavu elektroničkih udžbenika«, kaže Stanislava Stantić – Prčić.

A o elektroničkim udžbenicima u Hrvatskoj gostima iz Tavankuta i Subotice govorila je direktorica školskog programa u *Školskoj knjizi* **Matilda Bulić**. Ona kaže kako je, skupa sa svojih 50 suradnika preko školskog portala (www.skolskiportal.hr), u 21 županiji u stalnoj komunikaciji s 920 osnovnih škola, koliko ih postoji u Hrvatskoj.

»Preko školskog portala napravili smo digitalne udžbe-

Ante Žužul i Stanislava Stantić – Prčić

nike, odnosno platformu kroz koje učitelji mogu stalno dobivati nove materijale od *Školske knjige*. Riječ je o portalu koji nudi opće korisne informacije o metodici, psihologiji, didaktici... Dakle, na ovom portalu mogu se pronaći svi naši udžbenici u digitalnom izdanju«, kaže Matilda Bulić.

Osim što su, kako kaže, svi podaci provjereni od autora, te da se gradivo nalazi na jednom mjestu, značajka elektroničkih udžbenika je u tomu što oni nude i bogate vizualne sadržaje (slike ili video zapise), koji se, jednostavnim »klikom«, mogu označiti i otvoriti, a ostavljena je i mogućnost pravljenja bilježaka. Također, elektronički udžbenici nude i priručnike sa svim izvedbenim planovima za sve predmete koje učitelji, po potrebi, mogu i mijenjati, kao i pripreme za svaki nastavni sat. Ovi udžbenici, kaže Bulić, dostupni su i učiteljima i učenicima, s tim da, naravno, učenička verzija nema dijelove

koji se odnose na pripreme ili planove.

NASTAVNICI I UČENICI S ELEKTRONIČKIM IDENTITETOM

Konkretna rezultat ovakve prakse je, kaže Bulić, da učitelji na nastavu više ne nose udžbenike, radne bilježnice i sve ostale tiskane materijale, jer im se sve to nalazi na usb-u. Pristup ovom portalu, kaže ona, imaju svi učitelji koji rade u Hrvatskoj, a svaki od njih ima i svoj elektronički identitet koji im služi i

kao svojevrsna »lozinka« za sve stručne skupove koje organizira Ministarstvo prosvjete, kao i za ulazak u elektroničke dnevnik (koji već postoje u mnogim školama u Hrvatskoj). Dakle, svaki učitelj na taj je način povezan s ovim sustavom i vidi se u kojoj školi radi, a samim tim i koje udžbenike koristi. Kao i učitelji, kaže Bulićeva, i učenici u Hrvatskoj već od prvog razreda osnovne škole imaju elektronički identitet, koji ih također povezuje s njihovom školom, a samim tim i s udžbenicima koji se u njoj koriste.

Predstavljanju elektroničkih udžbenika prisustvovao je i direktor *Školske knjige* **Ante Žužul** koji je istaknuo kako je upoznat sa situacijom oko udžbenika na hrvatskom u Vojvodini. Navodeći primjer od prije nekoliko godina kada je i sam bio u Subotici i donio knjige, Žužul je istaknuo kako se *Školska knjiga* osjeća odgovornom da skrbi o hrvatskoj manjini u Vojvodini, bar kada je riječ o kulturnoj i znanstvenoj komunikaciji. On je izrazio i uvjerenje da će i Srbija postati članicom Europske unije, a samim tim, kako je naveo, i postojeći problemi oko knjiga – ali i komunikaciji između dvije države općenito – bit će manji.

Z. R.

Putnike, koji svake godine idu na *Interliber* čine učitelji, te nastavnici predmetne i razredne nastave. Stanislava Stantić – Prčić kaže da dolaze i iz drugih škola (*Matko Vuković* iz Subotice, *Vladimir Nazor* iz Đurđina), dodajući da bi voljela kada bi ih bilo mnogo više. Međutim, kako navodi, financijski razlozi vjerojatno čine osnovni razlog zbog čega ta brojka nije veća. Osim nastavnika, na *Interliber* svake godine odlazi i manji broj roditelja učenika iz Tavankuta ili Subotice, kao i onih koji su, jednostavno, zainteresirani za ovaj sajam.

**RAZGOVOR POVODOM DJELOVANJA
DSHV-a U SRIJEMU:**
**ANDREJ ŠPANOVIĆ,
PREDSJEDNIK PODRUŽNICE DSHV-a – SRIJEM**

Osnivanje novih ogrankaka je prioritet

Na četvrtoj izbornoj Skupštini podružnice DSHV-a Srijem, koja je održana 20. listopada u Srijemskoj Mitrovici, izabrano je novo vodstvo podružnice na čelu s **Andrejom Španovićem**. Ovo je treći mandat predsjednika podružnice DSHV-a Srijem, a ovoga puta u izmijenjenom vodstvu te stranke na čelu s predsjednikom **Tomislavom Žigmanovim**. O promjenama u toj stranci, očekivanjima i planovima DSHV-a kada je Srijem u pitanju, razgovarali smo s predsjednikom podružnice Srijem **Andrejom Španovićem**.

Kakva su Vaša očekivanja od novoizabranog predsjednika DSHV-a i što je moglo biti bolje u prethodnom razdoblju?

Iskreno se nadam da će novoizabrani predsjednik naše stranke donijeti neke novine u DSHV-u i promijeniti pravac djelovanja. Pri tome prije svega mislim na veću samostalnost naše stranke prilikom izlaska na izbore. Mislim da se desila jedna pozitivna stvar i da je dobro što je i naš bivši predsjednik ostao član stranke i da je još uvijek tu da svojim iskustvom pomogne našoj zajednici. Iskreno se nadam da će se DSHV poslije svih ovih promjena ustrojiti i spremiti za predstojeće izbore kako bismo izašli u što boljem sastavu, ostvarili što bolje rezultate i kako bismo mogli što kvalitetnije pomoći našoj zajednici. Što se tiče djelovanja stranke u prethodnom razdoblju, mislim da je moglo biti bolje. Pri tom mislim da je DSHV mogao imati više samostalnosti prilikom izlaska na izbore. Možda je trebalo

uvesti neku veću dozu »bezobrazluka«, što je na ovom političkom nebu u Srbiji možda i potrebno. Za budućnost se nadam da ćemo biti više prisutniji u javnosti, da ćemo više zastupati interese svoje zajednice i da ćemo postati prepoznatljivi isto kao što je srpska zajednica prepoznatljiva u Republici Hrvatskoj. Oni tamo imaju svoje zastupnike u Saboru i iskreno se nadam da će tako u budućnosti biti i ovdje kod nas. Za to ćemo se zalagati.

Kakvi su Vaši planovi u novom mandatu?

Ovu funkciju sam obnašao i ranije i nadam se da će ovo biti posljednji mandat i da će poslije moga rada stasati neke nove generacije koje će preuzeti tu funkciju. Kada smo krenuli u osnivanje DSHV-a u Srijemskoj Mitrovici, imali smo težak posao. Tada su ljudi bili još uvijek zastrašeni. Međutim, uspjeli smo ni iz čega napraviti temelje i iskreno se nadam da ćemo ih u narednom razdoblju učvrstiti i prepustiti drugima da ih vode. Za četiri godine stasat će mladi koji će, nadam se, poboljšati djelovanje stranke u Srijemskoj Mitrovici.

Očekujete li da će se novo vodstvo DSHV-a više zalagati za poboljšanje položaja hrvatske zajednice, a samim tim i političkog djelovanja vaše stranke u Srijemu?

U Srijemu ima materijala za osnivanje novih mjesnih organizacija. Ne samo u Srijemskoj Mitrovici, nego i u Rumi, Šidu, Staroj Pazovi i ostalim mjestima. Međutim, problem je u tome što mnogi naši ljudi još uvijek shvaćaju manjinsku politiku kao nešto opasno i ne žele se više od

kulture upuštati u neke ozbiljne manjinske priče. Dolaze nove generacije koje neće biti opterećene događanjima iz devedesetih godina i nadam se da će se oni uključiti u rad naše stranke. Jako je važno da imamo svoje ogranke i u ostalim gradovima Srijema kako bismo imali jednu cjelinu. To su mjesta gdje još ima Hrvata, gdje oni žive i gdje oni pored tog kulturnog i političkog djelovanja, mogu poboljšati uvjete života zajednice u svojim sredinama.

Očekujete li da će ovaj novi saziv DSHV-a imati više sluha za Srijemce?

Ja se nadam da će imati. I prethodni je imao donekle razumijevanja, a sada sam siguran da će biti dobro. U ovih mjesec dana od kada je izabran novi predsjednik mogu reći da imamo jako dobru komunikaciju i ne događa se da on dođe u Srijem, a da mi to ne znamo. Imamo redovite telefonske sastanke, surađujemo dobro i smatram pošto on dolazi iz sfere kulture i dobro pozna je položaj Hrvata u Srijemu, da ćemo zajednički uspjeti napraviti mjesne ogranke i time ojačati stranku na ovim prostorima.

Osim osnivanja ogrankaka u Srijemu, što još vidite kao probleme koje bi novi saziv mogao riješiti?

To je svakako položaj Hrvata, ne u ekonomskom smislu jer je to i problem većine. Ali, mislim da se treba uraditi nešto kako bi Hrvati na ovim prostorima osjetili da su ravnopravni građani, jer često mi ovdje imamo sliku da smo građani drugog reda. Nekada je to možda i s razlogom, a nekada i nije. Bitno je da Hrvati ovdje osjete da su ravnopravni

kao i svi ostali i da se imaju pravo uključiti u politički život. Nadam se da će se to u budućnosti i ostvariti.

Što je važno da građani Srijema znaju kako bi se oslobodili eventualnog straha i priključili se političkom djelovanju u stranci?

Potporu svake vrste pripadnici naše zajednice uvijek mogu naći u DSHV-u i Hrvatskom nacionalnom vijeću. Mislim da je jako važno da se to što prije shvati. Period uključivanja je kratak. Ako se za nekoliko godina ne afirmiramo kao zajednica, jer nas je sve manje, i ako se pri tom ne uključimo u politički život i ne zaustavimo osipanje zajednice, svest ćemo se na malu brojku. Zato apeliramo da nas svi mladi koji su politički aktivni kontaktiraju, kako u Srijemskoj Mitrovici tako i u Subotici, kako bi se uključili u rad naše stranke i kako bi uvidjeli kako izgleda političko djelovanje Hrvata na ovim prostorima.

Suzana Darabašić

Kuća svih struka

NEKAD
i
SAD

Ulicu Matije Korvina, ranije Engelsovu, u daljoj prošlosti Paje Dobanovačkog, a prije toga Sipos, nalazimo i na starim kartama, primjerice na karti Subotice iz 1884. godine, kroz dugo vrijeme bez većih promjena u trasi ulice. Objekt na fotografiji s adresom Matije Korvina 9, izgrađen je 1922. godine. Prema podacima Saveza strukovnih društava i udruga, koji se već pola stoljeća nalazi u ovoj zgradi, podigao ju je apotekar dr. **Jene Engelman** 1922., a naredne godine je uknjižena u ZK odjelu Sreskog suda. Poslije Drugog svjetskog rata objekt je 1948. godine konfiskacijom postao društveno vlasništvo.

Tu je bio Klub gospodarstvenika, a prijenos prava korištenja zgrade na Savez strukovnih društava i udruga Subotice, osnovan u ožujku 1965., izvršen je naredne godine. Savez je ove godine obilježio pola stoljeća postojanja. Okuplja društva i udruge koje se bave različitim sferama društvenog života: zaštitom okoliša, prirode, poljoprivredom, turizmom, novinarstvom, pitanjima omladine, poduzetništvom, zdravstvom, temama tehničkog razvoja, književnošću, jezičnim pitanjima, ruralnim razvojem, urbanizmom... Ova zgrada prepoznatljiva je Subotičanima i po višedesetljetnoj adresi Privredne komore, prije preseljenja 2008. godine.

K. K.

RADIONICA I IZLOŽBA U TAVANKUTU

Djeca pravila božićnjake

Osnovna škola *Matija Gubec* iz Tavankuta, u suradnji s HKPD-om *Matija Gubec*, već nekoliko godina organizira radionice izrade božićnih figura i izložbu božićnjaka. Ove godine je radionica trajala dva dana, tako su djeca i ostali zainteresirani imali prigodu naučiti ili već naučeno ponoviti, zahvaljujući demonstratoricama **Jozefini Skenderović**, **Kseniji Horvacki**, **Mandi Prčić** te nastavnici **Kristini Kovačić** i učiteljici **Mirjani Perčić**.

Na blagdan sv. Nikole u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame organizirana je izložba na koje je bila postavljeno 15 božićnjaka koje su izradila djeca ali i odrasli, a koju je otvorio župnik **Franjo Ivanković**. Nastavnica **Josipa Kojić** priredila je prigodan program s učenicama **Lucijom Buza** i **Josipom Mačković**.

Tijekom programa vlč. Ivanković posjetiteljima je u kratkim crtama dočarao Božić:

»Božić najradosniji vjerski blagdan koji počinje došašćem, nastavlja se Badnjakom i traje do Sveta tri kralja. Vrijeme Božića uvijek nas iznova svojom porukom optimizma i vjere, radošću rođenja upozorava na obnovu života i Kristov pozdrav 'Mir vama', što nije mir propisan ugovorima i sporazumima, nego mir u čovjekovoj duši, utemeljen na miru sa samim sobom, s dugim ljudima i s Bogom. Ugođaj i ozračje Božića vraća nas u okrilje obitelji, ljubavi, prijateljstva, milosrđa i istinskih životnih vrijednosti. Kao da se pomiče naš unutarnji sat i uspostavlja pravi red stvari. Ljepotom i slavljenjem Rođenja uvijek se vraćamo i nama samima.«

Djeca su također pojašnjavala značenje pojedinih figurica. Od njih se prave Marija, Josip, Isus, Tri Kralja, ovce, volovi, ptice, ruže, kvočka s plicima,

krmača s odojcima, grožđe, bure, zvijezda repatica. Sve figurice imaju svoju simboliku. Pet ruža simbolizira pet Isusovih rana, ptice su začepkale tragove kada su Marija i Josip s malim Isusom ušli u Egipat, magarac, ovce i volovi su grijali Isusa u štalici, kvočka i duge životinje simboliziraju bogatstvo u dvorištima, zvijezda repatica obasjala je mjesto rođenja Isusa pa su kraljevi i pastiri pohitali da ponesu darove i poklone se Kralju. U centralno mjesto stavlja se Sveta obitelj.

I. D.

Izloženo je 15 božićnjaka

OBILJEŽENA 79. OBLJETNICA HKUD-A VLADIMIR NAZOR

Uporni čuvari hrvatske tradicije

*HKUD Vladimir Nazor osnovan je prije 79 godina kao HKD Miroljub *
Mijenjale su se države i njihova uređenja, mijenjalo je i Društvo naziv,
a hrvatski predznak vraćen je 2001.*

Bio je 6. prosinac 1936. godine kada se 180 Hrvata okupilo u Domu Svete Cecilije (Križarskom domu) kako bi osnovali hrvatsku udrugu HKD *Miroljub*. Udruga je naziv dobila po nadimku pjesnika **Ante Evetovića Miroljuba** (1862. – 1921.). Poslije Drugog svjetskog rata Društvo je uzelo ime hrvatskog pjesnika **Vladimira Nazora**, koje i danas nosi. Političke prilike diktirale su da se krajem 50-ih godina prošlog stoljeća iz naziva briše hrvatski predznak, pa je sve do početka 2000. naziv bio KUD *Vladimir Nazor*, a hrvatski predznak vraćen je 2001. godine odlukom Sabora Društva. Na zgradu Hrvatskog doma ploča s natpisom Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo *Vladimir Nazor*, dar klesarske škole s otoka Brača, postavljena je 2005. godine, a od 2010. na zgradi ove udruge stoji i ploča s natpisom Hrvatski dom.

U DOMU STASAVALE GENERACIJE

U tom Hrvatskom domu, kako se i bez službene ploče nazivalo sjedište *Nazora*, stasavale su mnoge generacije. **Stipan Pekanović** član je postao prije 40 godina i još se nije umorio.

»Došao sam na preporuku tadašnjeg predsjednika i tada je nas nekoliko iz mlađe generacije ušlo u upravu Društva. Sada kada gledam ove mlade koji su pomalo bojažljivi i koji gledaju kako mi to radimo, kao da gledam nas od prije 40 godina. U *Nazoru* je aktivna i moja supruga **Janja**, koja je, kao i ja, članica pjevačkog zbora. Kako su stasavala naša djeca tako su se i oni polako uključivali u rad i to u

različite sekcije. Onda je došla snaha, pa sada čekamo da krenu i unuci«, kaže Pekanović.

Josa Firanj treća je generacija iz svoje obitelji koja je dala svoj doprinos somborskoj hrvatskoj udruzi. »Članovi su bili moj djed, otac, a od 1986. godine i ja sam

vršnjih aktivnosti *Nazorovih* članova, među kojima je veliki broj mladih, koji će za nekoliko godina biti ti koji će nositi programe ove udruge.

»Naše društvo je svih tih godina bilo i bit će rasadnik amaterizma, koji smo priuštili

svirali, pjevali i igrali na gostovanjima u Hrvatskoj, veslali na Naretvi, rješavali komplicirane šahovske probleme na turnirima u Hrvatskom domu... Dio toga pokazali su na Godišnjem koncertu. Mnogo je aktivnosti stalo u proteklih godinu dana

Generacije u Hrvatskom domu

aktivan član *Nazora*. Moj djed sudjelovao je u izgradnji kata na zgradi Hrvatskog doma, njega je naslijedio otac, a prirodno je bilo da njihovim stopama krenem i ja. U upravi sam, igrao sam folklor, obnašao dužnost pročelnika folklorne sekcije«, priča Firanj. Za bunjevačke Hrvate iz okolnih salašarskih naselja, koji su u grad dolazili samo radi obavljanja raznih poslova ili odlaska na misu nezaobilazno je bilo da svrte u Hrvatski dom, jer, kako kažu – ako nisi bio u Hrvatskom domu, kao da nisi ni bio u varoši.

ZA BUDUĆNOST NE MORAJU BRINUTI

Obljetnicu društva *Vladimir Nazor* obilježilo je Godišnjim koncertom, koji je održan 5. prosinca, na kome su svoj rad prikazale sve sekcije društva. A ono što su pokazali dokaz je razno-

gradu i okolici. Duboko svjesni da živimo i radimo u multikulturalnoj sredini, kao što je Sombor, sve naše aktivnosti i programi odraz su toga položaja. Prirodno je da je naglašeno očuvanje tradicije, običaja i jezika Hrvata ovog područja, jer nitko od nas nije

za koje se članovi sekcija s puno entuzijazma pripremaju na probama koje su nekoliko puta na tjedan. Obnavlja se polako i fundus narodnje nošnje. A kako je s ponosom istaknuto na godišnjem koncertu zavidan je broj mladih u folklornoj, tamburaškoj

MEĐU PUBLIKOM I BRAZILAC

Zanimljivo je reći da je godišnji koncert pratio i **Talis Jamamoto**, Brazilac japanskog podrijetla. On je u Srbiji oko godinu dana, a njegovi domaćini u Somboru željeli su mu pokazati i nešto drugačiju sliku države u kojoj boravi.

»Zadivljujuće je to što u Somboru imate Hrvatski dom, zadivljujuće je to što možete čuvati svoju hrvatsku kulturu, u društvu državi, unatoč svim stvarima koje su se dogodile 90-tih«, kazao je Jamamoto.

pozvaniji učiniti to«, kazao je predsjednik **Mata Matarić**.

Nastupali su *Nazorovi* članovi na smotrama amatera u Vojvodini, čitali su svoje pjesme,

i dramskoj sekciji. S tim bogatstvom *Nazor* ulazi u godinu u kojoj će obilježiti 80. obljetnicu.

Z. Vasiljević

GODIŠNJI KONCERT HKPD-A ĐURĐIN

Predstavljen rad svih sekcija

Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo *Đurđin* priredilo je svoj Godišnji koncert na blagdan Sv. Nikole, 6. prosinca, u dvorani župe Sv. Josipa Radnika. Na koncertu su nastupile sve aktivne sekcije udruge – folklorna, tamburaška i literarna pod vodstvom: **Tamare Orčić, Vojislava Temunovića i Verice Dulić.**

Nakon ovoga programa, na veliku dječju radost, uslijedila je podjela paketića koje je donio dugo očekivani gost – »Sv. Nikola«. Paketići su osigurani donacijama mještana Đurđina, dok

su financijska sredstva za realizaciju Godišnjeg koncerta osigurana na natječaju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

»Koncert je bio veoma dobro posjećen, bilo je nazočno oko 250 mještana Đurđina, većinom djece i njihovih roditelja. Želja nam je ovu manifestaciju pretvoriti u događaj koji će biti prepoznat po svojoj kvaliteti u našoj sredini, ali i u okolici«, kaže **Marica Stantić**, predsjednica HKPD-a *Đurđin*.

H. R.

11. prosinca 2015.

TJEDAN U BAČKOJ

I to će proći

Ovaj tjedni pregled napisala sam prije nego što je objavljen onaj iz posljednjeg broja. Jednostavno morala sam, jer bi mi za nekoliko dana pobjegla misao i razmišljanje koje me je i potaknulo da ovo napišem. A zapravo potaknula me je kolona autobusa, nekih dvadesetak, u centru Sombora koji su ovom prosvjednom vožnjom željeli izraziti svoje nezadovoljstvo što im, kako sada stvari stoje, poduzeće odlazi u stečaj. Možda me se ta slika dojmila zato što tako nešto već odavno nismo vidjeli u Somboru. Prošlo je nekoliko godina od prosvjeda radnika što u poduzećima koja su loše privatizirana, što u onima koja su na tko zna koje načine prodana, a svima je zajednički imenitelj to da im je kraj bio isti. Ali to što sličnih slika u Somboru nismo vidjeli godinama unazad ne znači da je postalo bolje, već naprotiv, mnogo gore, a ono što je porazno prihvatili smo i pomirili se s tim. E to je bio moj dojam kada sam vidjela autobuse, znam u uzaludnoj vožnji, u uzaludnom pokušaju da promijene ono što je već negdje odlučeno, isplanirano. Zašto to mirenje, i dokle sežu naše granice trpljenja? Na poslu, na skoro svakom šalteru, u svakodnevnom životu. Oni koji ne pristaju na to ili su odavno već daleko, ili pakiraju kofere za jedan dalji put, ili su negdje u ilegali. I tu sam stala. U dvojbi što napisati dalje i kako popuniti urednički zadani prostor za ovaj tjedni pregled.

Prošlo je nekoliko dana dok se nisam ponovno latila »pera« i čitajući ovo gore napisano nekako sam sama sebi zazvučala previše pesimistički, ili možda samo realno, ovisi kako se tumači. I pada mi na pamet jedna priča o starcu i njegovom sinu. Ostavio mu je poslije smrti dvije poruke. Jednu da pročita kada mu u životu bude teško, a drugu kada mu bude dobro. Prvo je sin zapao u teškoće i čini se bezizlaznu situaciju. Otvorio je očevu poruku, a u njoj je pisalo – i to će proći. I prošlo je, a stjecaj okolnosti namjestio je tako da je ovom junaku naše priče sve krenulo, da bolje ne može. Sjeti se on i tada oćevog amaneta i otvori i ovu drugu poruku. A u njoj napisano – i to će proći. I zaista je tako. Samo treba malo izvrtjeti svoj život unazad i vidjeti da je on satkan i od lijepih i ružnih stvari i nitko ne može reći kako mu je uvijek i stalno dobro i lijepo. A u svemu tome važno je sačuvati razum, zdravlje i ostati čovjekom. I kada si gore i kada si dolje. Važno je ne potonuti u lošem i ne izgubiti sebe onda kada nam (previše) dobro ide. Rekla bih: uvijek se netko postara da tu ravnotežu vrati.

Z. Vasiljević

BLAGDAN SVETE BARBARE U VRDNIKU PROTEKAO U ZNAKU SURADNJE

U planu dječja opera

*Proslava Svete Barbare, zaštitnice rudara je i dan sjećanja na upokojene rudare *
Osim domaćina HKD-a Svete Barbare, predstavili su se i gosti tamburaški orkestar
HKPD-a Tomislav iz Golubinaca i Srpsko pjevačko društvo Javor iz Vukovara*

Blagdan Svete Barbare, zaštitnice rudara, svečano je obilježen u Vrdniku u petak, 4. prosinca. Svečanost je počela misnim slavljem u kapeli posvećenoj svetoj Barbari koju je predvodio vlč. **Dragan Muharem**, župnik u Maloj Bosni, u zajedništvu sa župnikom župe Irig domaćinom vlč. **Blažom Zmajićem** i vlč. **Ivicom Čatićem**, župnikom u Rumi. U bližoj povijesti u Vrdniku se slavio blagdan Svetog Nikole Tavelića sve do 1993. godine kada se na inicijativu sadašnjeg župnika ponovo počeo slaviti blagdan Svete Barbare.

UZOR KRŠĆANIMA

Svete mise na kojima se svake godine, posebno na blagdan Svete Barbare, okupi veliki broj vjernika, održavaju se u kapelici koja je nekada bila sanatorij, liječilište rudara. Nekada su se svete mise održavale u jednom krilu škole, sve do 1969. godine kada je zatvoren rudnik i kada je objekt liječilišta pretvoren u kapelu. Proslava Svete Barbare je ujedno i dan sjećanja na upokojene rudare, a o značaju svete Barbare u svojoj propovijedi govorio je i vlč. Dragan Muharem:

»Sveta Barbara je živjela prije 1.700 godina, u vremenu proгона koja nažalost ni danas nisu prošla. Usložnjava se situacija gdje sve više ljudi biva diskriminirano zbog vjere. Zato nam Barbara danas može biti uzor u tome da se isplati živjeti za Krista. Barbara je imala tako nešto veliko, vrijedno – vjeru da je zbog toga dala svoj život. A to je upravo pitanje nama kršćanima: imamo li mi u sebi toli-

ko snage i vjere da bismo za tu vjeru dali život?« zapitao je vlč. Muharem.

SPONA IZMEĐU DVIJE NACIJE

Nakon svete mise, proslava blagdana Svete Barbare nastavljena je u dvorani hotela *Termal* u Vrdniku. U kulturno-umjetničkom programu, osim domaćina, su se predstavili i gosti tamburaški orkestar HKPD-a *Tomislav* iz Golubinaca i Srpsko pjevačko društvo *Javor* iz Vukovara.

Na samom početku prisutne pozdravio je predsjednik hrvatske udruge iz Vrdnika **Ivan Karačić**:

ostaviti iza sebe i praviti neko bolje sutra. U planu nam je realizacija jednog važnog projekta gdje planiramo uključiti 60 do 70 talentiranih Hrvata iz cijele regije, koji će svi skupa praviti pravu dječju operu«, rekao je Karačić. Suradnja dvije udruge iz susjednih država traje već tri godine. Kako ocjenjuju susjedi iz Republike Hrvatske, ta suradnja se produbljuje iz godine u godinu, a u planu im je sudjelovanje u jednom zajedničkom projektu:

»Tijekom tri godine ispostavilo se da dvije nacije mogu dobro surađivati, napose na području kulture. Mi ovdje uživamo, lijepo nam je zajedno i razmjenjujemo iskustva. Iskreno se nadamo da ćemo i mi u Vukovaru moći ugostiti naše prijatelje iz Srbije. Ova suradnja je važna prije svega zbog toga da bi ljudi mogli širiti toleranciju i kako bi jedni drugima mogli predstaviti ono što imamo. Naša dosadašnja suradnja je pokazala da manjine mogu surađivati bez ikakvih problema, a iskreno se nadam da će uskoro doći i do realizacije jednog važnog zajedničkog projekta«, rekla je zborovođa u Srpskom pjevačkom društvu *Javor* iz Vukovara **Aleksandra Krtinić**.

Osim velikog broja gostiju iz Vrdnika i okolice, svečanosti su prisustvovali i potpredsjednik Skupštine APV **Miroslav Vasin**, kao i predstavnik hrvatskog konzulata u Subotici **Harvoje Ambreuš** koji je poželio organizatorima da i narednih godina hrvatska udruga iz Vrdnika predstavlja most između svih nacionalnih zajednica koji žive u Vrdniku kao i na prostoru cijele Vojvodine.

S. Darabašić

U Sonti predstavljena knjiga *Recept*

U nedjelju, 6. prosinca, u vjeronaučnoj dvorani Župnoga doma u Sonti predstavljena je knjiga *Recept* autora vlč. **Lazara Novakovića**. Vjernici skloni pisanoj riječi ispunili su predviđeni prostor do posljednjeg mjesta. Ovu vrijednu knjigu u nakladi Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost **Ivan Antunović** Sončanima su pred-

na skoro dvije godine službovanja u Sonti. U razgovor se uključila većina prisutnih, a skoro svi su kućama otišli s primjercima knjige, potpisanim od autora.

Vlč. Lazar Novaković rođen je u Subotici 28. kolovoza 1958. godine. Nakon završenog malog sjemeništa *Paulinum* upisao je bogosloviju na Kaptolu u Zagrebu. Za svećenika je

Katarina Čeliković, vlč. Lazar Novaković, preč. Jakob Pfeifer i vlč. Josip Kujundžić

stavili **Katarina Čeliković** i autor Novaković. U uvodnom dijelu sve prisutne je pozdravio domaćin, vlč. **Josip Kujundžić**, a sončanska književnica **Ruža Silađev** pročitala je svoju pjesmu *Pozvah te, Gospodine*, tematski srodnu meditacijama vlč. Novakovića, prezentiranim u knjizi.

Katarina Čeliković je predstavila životopis i književni opus autora, a na koncu predstavljanja pozvala je Ružu Silađev da pročita jednu od meditacija, čiji je dio posvećen Sonti, u kojoj je prije nešto više od tri desetljeća autor službovao. Vlč. Novaković s puno duha i dobre volje pozdravio je svoje Sončane i toplim riječima vrlo slikovito govorio o mnogim ljudima i događajima koji su mu ostali u sjećanjima

zaređen 14. kolovoza 1983. godine. Službovao je kao župni vikar u Sonti, bio je upravitelj župe u Prigrevici, te u somborskoj župi *Sv. Nikole Tavelića*, vikariji *Imena Marijina* u Somboru i župi *Sv. Martina* u Gakovu. Bio je i župni vikar u župi *Sv. Terezije* u Subotici, a od 1991. godine upravitelj župe *Presvetog Trojstva* u Maloj Bosni. Župnik je u Somboru, u župama *Sv. križ* i *Sv. Nikola Tavelić*, od 1998. do 2006., od kada je župnik u Đurđinu. Jedan je od osnivača Katoličkog mjesecnika *Zvonik* i dugogodišnji član Uredničkoga vijeća. Knjiga *Recept* objavljena je u seriji *Duhovnost*, kao osma knjiga u ediciji *Meditacije*.

Ivan Andrašić

TJEDAN U SRIJEMU

Bolji uvjeti za život

Život u 21. stoljeću svakako podrazumijeva i bolje uvjete za život svakog građanina. Kvalitetna vodoopskrba je nešto što se podrazumijeva, ali neki stanovnici Srijema, iako se čini nezamislivo, u svojim kućanstvima još uvijek nemaju vodovod. Opskrbljuju se sa svojih ili seoskih bunara s kojih voda nije bakteriološki ispravna, što je nekoliko puta i potvrđeno. Ali kada je nužda i kada ne postoji drugi način, onda se tako mora. Kako bi barem donekle bili sigurni u ispravnost vode, snalaze se kako znaju i umiju: ubacuju vapno u bunare, prokuhavaju vodu ili je eventualno kupuju. Stanovnici fruškogorskih sela Sota, Bikić Dola, Molovina, Privine Glave i Ljube, mjesta u šidskoj općini, već godinama čekaju izgradnju vodovodne mreže. Projekti su napravljeni, prve faze radova su u nekim mjestima završene, ali vode još uvijek nema. Naravno da su i ovog puta, kao i u mnogim drugim situacijama kada su kapitalni projekti u pitanju, problemi bili financijske prirode. Prije dvije godine mještani Sota potpisali su peticiju kojom su željeli skrenuti pažnju lokalnoj vlasti u Šidu na svoj problem. Peticija je urodila plodom, prva financijska sredstva su uplaćena poslije godinu dana kada je izgrađen bunar. Bilo je potrebno još godinu dana kako bi drugi dio novca stigao i to se desilo proteklog tjedna. Iz Pokrajinskog tajništva za privredu, vodoprivredu i šumarstvo u općinski proračun slilo se 19 milijuna dinara za namjene realizacije projekta vodovodne mreže u Sotu. Kako bi upoznali mještane sa skorašnjim rješenjem tog velikog problema, ovih dana je u Sotu održan javni skup gdje je jedan od vijećnika lokalnog parlamenta upoznao mještane sa skorim rješenjem njihovog gorućeg problema. Radovi su najavljeni za nekoliko mjeseci, a prema očekivanjima Soćani bi do polovine iduće godine konačno trebali imati vodovod u svom mjestu. Rješenje je, dakle, konačno na pomolu, barem što se tiče Sota. Preostalo je da se isti problem riješi u još nekoliko fruškogorskih mjesta, ali onog momenta kada se osigura novac. Planovi za narednu godinu, kada je šidska općina u pitanju, nisu ohrabrujući. Sudeći po riječima predsjednika općine Šid, kako je rekao na proslavi Dana općine, čeka nas teška godina. Smanjen priljev sredstava općinskog proračuna jedan je od razloga što se ne mogu očekivati veliki koraci u realizaciji nekih većih projekata. Ali, kako je rekao, da ne bi svaka godina bila okarakterizirana kao izvanredna i neugodna i da se ne stekne dojam da je općina Šid zaboravljena od svih, radit će se i dalje korak po korak kako bi građani bili zadovoljni. Mještani ostalih fruškogorskih sela se nadaju da su i oni jedni od tih koji neće ostati zaboravljeni i kako bi i njihov problem vodoopskrbe konačno bio riješen.

S. Darabašić

Alaj igram i pivati znadem

ODRŽANA MANIFESTACIJA ŠOKCI I BAŠTINA 2015.

Isti smo narod, slični su nam običaji

Velika zajednička priredba *Alaj igram i pivati znadem*, u okviru manifestacije *Šokci i baština*, održana je u subotu, 5. prosinca, u velikoj dvorani Doma kulture u Bačkom Bregu. Ova manifestacija, organizirana sedmi put zaredom, održava se kao zajednički projekt udruga podunavskih Hrvata Šokaca. Domaćin ovogodišnje priredbe bio je HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević*. U programu su sudjelovale hrvatske udruge iz Bača, Plavne, Vajske, Sonte, Sombora, Berega, Monoštora, te gosti iz Subotice. Na početku programa, nakon izvedbe svečane pjesme *Šokadija* prisutne je pozdravio i priredbu otvorio predsjednik HKPD-a *Silvije*

Strahimir Kranjčević **Marin Katačić**. Domaćine su pozdravili i generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, a potom i predsjednik HNV-a **Slaven Bačić**. Tijekom programa na pozornici su se predstavile udruge kulture nizom točaka, od folklornih i pjevačkih, do revije oglašljiva. Program su vodile **Marija Šeremešić** i **Dejana Jakšić** iz UG-a *Urbani Šokci* iz Sombora. Manifestacija je održana pod pokroviteljstvom Hrvatskog nacionalnog vijeća i Grada Sombora, uz logističku potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i medijsko pokroviteljstvo NIU *Hrvatska riječ*.

FOLKLORNI PROGRAM

Od početka folklornog dijela programa na pozornici je prštalo od glasne ikavske pjesme, dinamičnih šokačkih plesova i zvona *Šokadijinih* tambura. Emocije prisutnih prvo su razbudile dječja folklorna skupina domaćina, a odmah potom i mali folklorci *Matoša* iz Plavne. Još jedna mlada Plavanka raznježila je prisutne. **Biljana Zorić** je na primu izvela kompoziciju dr. **Josipa Andrića** *Kolo kraj bunara*, a potom su bereški bečari i bečaruše iz folklornih skupine *Kranjčevića* svojim plesom, pjesmom i podvikanjem izazvali buru pljeska prisutnih. Pljesak se nije ni stišao, a na pozornicu su stupili folklor-

Od početka folklornog dijela programa na pozornici je prštalo od glasne ikavske pjesme, dinamičnih šokačkih plesova i zvona Šokadijinih tambura

ci KPZH-a Šokadija s prikazom jednoga segmenta berbanskih običaja, *Pisme starog pudara*. Mjesto u programu dobili su i gosti iz Subotice. Uz pratnju gajdaša **Augustina Žigmanova** **Martina Čeliković** je otpjevala pjesmu *Jastuk tanca*.

REVIJA OGLAVLJA I PJEVAČKO UMIJEĆE

U drugom dijelu priredbe članice UG-a *Tragovi Šokaca* iz Bača, uz pjevanje, demonstrirale su žensko tradicijsko češljanje. Uz starinske pjesme prikazale su izradu svečanog ogavlja za djevojku koja se sprema poći na

misu. Uslijedila je i revija svečanih ogavlja djevojaka i mladih žena iz ostalih mjesta šokačkog Podunavlja. Kapicu djevojke iz Sonte predstavio je autor knjige *Šokačke narodne nošnje* **Zvonko Tadijan**, a ogavlje djevojke iz Plavne **Kata Pelajić**. Mlade žene iz Berega i Monoštora same su govorile o svojim ogavljlama. Nakon revije, *Bodroški bečari* i *Kraljice Bodroga*, članovi pjevačke sekcije KUDH-a *Bodrog* iz Bačkog Monoštora demonstrirali su starinsko pučko pjevanje. Priredba je završena dodjelom zahvalnica sudionicima i domjenkom uz *Šokadijine* tamburaše.

Ivan Andrašić

DOJMOVI

Generalni konzul RH **Vladimir Pleša:**

»Ovo je odista pravo bogatstvo i mislim da moramo biti zahvalni svim ovim ljudima što u ovakvim vremenima u kojima živimo imaju vremena i volje, a najviše ljubavi za očuvanje svoje tradicije, a time i svojeg nacionalnog identiteta na ovim prostorima. U situaciji kad nas je sve manje, jedinstvo je najbitnije. Šokci upravo ovakvim manifestacijama pokazuju da je to jedinstvo moguće postići. Time se šalje snažna poruka svima koji to zajedništvo također trebaju imati, a to su prije svega hrvatski političari ovdje u Vojvodini, jer bez zajedništva ne mislim da u bilo čemu može biti nekog uspjeha.«

Predsjednik HNV-a **Slaven Bačić:**

»Podatak da je u selima sve manje mladih Šokaca jedan je aspekt ovoga fenomena. Drugi je da se moraju praviti godišnje manifestacije onih koji djeluju na istom području kulture. Kada je u pitanju Šokadija i društva koja postoje u šokačkim naseljima, mislim da su ovakve manifestacije više nego potrebne, jer se pokazalo vrlo efektno, čulo se kako je publika reagirala. Na temelju ove manifestacije nastala je i *Srijemci Srijemu*. Sada je ostalo otvoreno pitanje možemo li smoći snage za organizaciju sveukupne hrvatske smotre onoga što postoji na polju hrvatskog kulturnog amaterizma, po uzoru na ono što šokačke udruge rade već skoro deset godina.«

Marin Đukanov, Bački Monoštor:

»Današnja manifestacija je jako lipo organizirana i sada mi je puno srce. Čestitam svima, jako je lipo što svako šokačko selo ima nešto svoje. Ima tu i preklapanja, nije ni čudo, isti smo narod, slični su nam običaji.«

Vlado Milošević, Bač:

»Ja sam šokački zet, pa su mi i njihovi običaji dragi kao i moji. Pratim sve manifestacije i sretan sam što makar na ovaj način pripadam zajednici koja uz puno napora i još više ljubavi radi na očuvanju običaja ostavljenih od predaka.«

Matija Kovačev iz Bačkog Brega:

»Ponosan sam na moje Šokce, ponosan sam što sam makar mali dio ove manifestacije. Ne plešem, ne pjevam, ali sam uvijek tu kad u bilo čemu treba pomoći mojima iz *Kranjčevića* ili mojima iz *Jakšića*. Sada, poslije viđenog ove večeri, plakao bih od sreće, za moju Šokadiju živim.«

Stjepan Cvek, Bački Breg:

»Ovo je bila vrlo lijepa i zabavna večer, a nadasve vrijedna. Sudionici su nam pokazali kako se čuva naša tradicija, jedino se plašim da mladi baš i nisu zainteresirani za bilo koji vid prošlosti.«

HKPD Jelačić gostovao u Vinkovcima

VINKOVCI – Višegodišnje, poveljom ovjekovječeno, prijateljstvo i suradnja HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina i Povijesnog i sportskog društva *Hrvatski sokol Vinkovci* učvršćeno je protekle subote, 5. pro-

sinca, u gradskom kazalištu *Joza Ivakić* u Vinkovcima gdje je svečano proslavljena 110. obljetnica *Hrvatskog sokola* u Vinkovcima. U programu te svečanosti nastupili su i članovi mješovitog pjevačkog zbora, mješovite klape i tamburaškog ansambla HKPD-a *Jelačić*. Tom zgodom, pjevački je zbor, između ostalog, specijalno uvježbao i izveo prigodnu skladbu *Druge hrvatska sokolska sletovka* autora S. Širole i Ivana pl. Zajca.

Izložba božićnjaka u Subotici

SUBOTICA – Do 16. prosinca u vestibulu Gradske kuće može se pogledati Izložba *božićnjaka* u organizaciji Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović*. Na izložbi su također izloženi i radovi članova Likovnog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* i likovno-slamarskog odjela HKPD-a *Matija Gubec*. Izložba se može pogledati svakim radnim danom od 10 do 19 sati.

Posveta Pansiniju na beogradskom festivalu

ZAGREB – Međunarodni festival *Alternative Film/Video*, počeo je u utorak u Beogradu posvetom nedavno preminulom hrvatskom »majstoru amaterskog filma« *Mihovilu Pansiniju*. Festival traje do 12. prosinca i održava se u Domu kulture Studentski grad. U pratećem programu bavi se hrvatsko-srpskim avangardnim filmskim preplitanjima, a bit će premijerno prikazan i film *Martinac Zdravka Mustača* o čuvenom splitskom avangardisti *Ivanu Martinu*.

Dobar primjer Novog optimizma Ivanu Ivanjiju

ZRENJANIN – Književnik *Ivan Ivanji* dobitnik je nagrade *Dobar primjer Novog optimizma* koju Pokret *Novi optimizam* iz Zrenjanina dodjeljuje osobama ili organizacijama koje se svojim djelovanjem i zalaganjima bore za ljudska prava i svojom inicijativom daju dobar primjer zajednici i društvu. Ivanji, kako se navodi u obrazloženju nagrade, iza sebe ima impresivno životno djelo u koje se posebno ističe humanizam, spremnost na istinski dijalog i ogromna stvaralačka energija.

Kazališna smotra u Hrvatskom domu

SOMBOR – Međunarodna smotra amaterskih dramskih društava, šesta po redu, bit će održana večeras (petak, 11. prosinca) u Hrvatskom domu u Somboru. Sudjelovat će Amatersko kazalište *Belišće* s monodramom *Ivana Kozarca Đuka Begović*, u režiji *Ivice Koprivnjaka* i dramska sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor* koja će premijerno izvesti komediju *Ujež Branislava Nušića* u režiji *Ljiljane Tomić Markovinović*. Program počinje u 19 sati. Organizator je HKUD *Vladimir Nazor*.

Z. V.

Advent uz tamburu

ŽEDNIK – Koncert *Advent uz tamburu* bit će održan večeras (petak, 11. prosinca) u crkvi *Sv. Marka Evanđeliste* u Žedniku. Nastupit će dječji tamburaški orkestar HGU-a *Festival bunjevački pisama* pod ravnanjem prof. *Mire Temunović*. Početak je u 18 sati, a ulaz je besplatan.

Osječki HNK u Somboru

SOMBOR – Hrvatsko narodno kazalište iz Osijeka gostovat će sutra (subota, 12. prosinca) u Somboru s komedijom *Branislava Nušića Sumnjivo lice* u režiji *Olje Đorđević*. Predstava će biti izvedena na Velikoj sceni somborskog teatra, a početak je u 20 sati.

Z. V.

Predstavljanje Hrvatske riječi u Starčevu

STARČEVO – Predstavljanje NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice bit će održano u nedjelju 13. prosinca u Starčevu kod Pančeva. Sudjeluju: *Ivan Karan*, ravnatelj NIU *Hrvatska riječ* i *Dalibor Mergel*, organizator promocije. Predstavljanje se održava u Domu kulture s početkom u 12 sati i 30 minuta.

Božićni koncert u Monoštoru

MONOŠTOR – KUDH *Bodrog* priređuje u nedjelju, 13. prosinca, božićni koncert *O pastiru čudo novo*. Početak je u 18 sati u Domu kulture.

Z. V.

Poziv za slanje rukopisa

SUBOTICA – Nakladničko vijeće NIU *Hrvatska riječ* poziva književne autore koji pišu na hrvatskom jeziku ili nekom od njegovih dijalekata, da šalju rukopise radi objavljivanja u nakladničkoj djelatnosti NIU *Hrvatska riječ* za 2016. godinu. Rukopise će razmatrati članovi Nakladničkog vijeća ove ustanove. Adresa za slanje rukopisa je naklada@hrvatskarijec.rs.

(NE)SKLAD(A)NI DIVANI PREDSTAVLJENI U OSIJEKU

Književni glas obespravljenih

Baš za rođendan Grada Osijeka, 2. prosinca, u Klubu tamošnje knjižare *Nova*, predstavljena je najnovija knjiga **Tomislava Žigmanova** (*Ne)sklad(a)ni divani*. Riječ je o prvoj knjizi kratkih priča ovoga autora koji se dosad opробao u više književnih žanrova. Priče prate sudbine bunjevačkih Hrvata u Vojvodini (posebice Subotici) u razdoblju

naroda, manjinske zajednice na sjeveru Bačke, koja je, na žalost, sve manja i manja. Riječ je o knjizi koja je hrvatskoj književnosti potrebna za razumijevanje procesa u susjedstvu, tu odmah pokraj nas.

»To svakako znači da i naš senzibilitet mora biti naglašeniji, pa činjenica da je ova knjiga koja dolazi s ruba ili još dalje od ruba, tiskana uz potporu Ministarstva

Mirko Ćurić, Tomislav Žigmanov, Davor Ivankovac i Livija Reškovic

od kraja 19. do početka 21. stoljeća, kao i u različitim državnim sustavima. Govore o zatomljenim istinama i prikaz su tragičnosti ove zajednice. Likovi dolaze s marginalne društvenih tokova, nikada nisu nositelji moći pa se može reći da su više objekti nego subjekti društvenih događanja.

O knjizi su ovom prilikom govorili predsjednik ogranka Društva hrvatskih književnika iz Đakova **Mirko Ćurić** i mladi književni kritičar **Davor Ivankovac** iz Vinkovaca, te autor, dok je moderatorica predstavljanka bila **Livija Reškovic**.

Mirko Ćurić je istaknuo kako cjelokupni Žigmanovljev knjiški opus, a poglavito posljednja djela, jesu varijacije na istu temu. Glas autora je glas obespravljenih likova, te nas ove knjige ohrabruju i nude nam »svjetlo na kraju tunela«, jer je Žigmanov pisac koji vjeruje u budućnost svojega naroda.

Davor Ivankovac smatra kako je autor odlično posložio 12 kratkih priča s ciljem da čitateljima dočara sudbinu jednog

kulture Republike Hrvatske ohrabruje«, kazao je Ivankovac koji je pohvalio i dizajn knjige.

Autor knjige Tomislav Žigmanov je kazao kako mu je i ova, inače 13. knjiga, navezana na prostor sjevera Bačke. Dok je u djelu *Prid svitom* u žiži bio monolog, sada je, kaže, akcent stavljen na dijalog. Po njegovim riječima, knjiga govori o sudbinama ljudi u razdobljima velikih ideologija, kakve su fašizam, komunizam, socijalizam i događaja kakvi su ratovi, pa je kroz 12 priča, nastojao označiti pojedine probleme, ali i ponuditi rješenje za neke od njih.

Predstavljanje knjige (*Ne)sklad(a)ni divani* organizirali su Ogranak Slavonsko-baranjsko-srijemski Društva hrvatskih književnika i Ogranak Matice hrvatske u Osijeku.

Knjiga je ranije predstavljena i u Đakovu, u okviru *Đakovačkih vezova* i Susreta književnih kritičara.

S. Ž.

KULTURAMA

Šokci i baština

U selima bačkog Podunavlja naseljenim Hrvatima Šokcima kroz cijelu godinu se nešto dešava na polju kulture. Od starina, Šokci su se uz sviranku (primitivnu, od zove ili vrbe ručno izrađenu sviralu), prdaljicu (gajde), egedu (violinu), samicu, armuniku, a u novija vremena tamburice, znali i veseliti i tugoovati. Znali su i u natpjevanju bećarcima njegovati svoju starovircku ikavicu. U prošlosti, mladi su se okupljali na čošu, družili se, a ukoliko bi se našlo bilo kakvo glazbalo, žestoko bi se veselili. Ništa manje žestoko veselilo bi se i na brojnim prelima tijekom cijele zime. Protokom vremena i porastom životnog standarda, a poglavito pojavom televizije, ovi vidovi druženja gotovo zamiru. Kultura svoje mjesto polagano zauzima na pozornicama mjesnih domova kulture, vatrogasnih i inih domova, pa i u školama. Osnivaju se institucije kulture, u prošlom stoljeću višenacionalne, a od 2002. godine i udruge s hrvatskom odrednicom. Niti jedna od njih ne može se pohvaliti prevelikim brojem članova, ali radom može. Kroz aktivnosti su isprofilirale svoj rad. Netko radi na očuvanju govora, netko na pjevačkom planu, netko na folklornom, netko na glazbenom ili likovnom, a svi na etnološkom. U subotu je u Beregu održana zajednička manifestacija *Šokci i baština*, na kojoj su ove udruge pokazale dio rada na očuvanju ostavštine predaka. Tako smo svjedočili neprikosnovenosti Monoštoraca u pučkom pjevanju, Berežaca u natpjevanju bećarcima, a Sončani su po tko zna koji put pokazali da su nepresušno vrelo dobrih tamburaša, a među svim šokačkim udruagama imaju i najstabilnije folklorce, koji kroz svoje nastupe na najbolji način čuvaju segmente iz daleke prošlosti svojih predaka, pa smo tako u subotu vidjeli scenski obrađen dio berbanskih običaja, *Pismu staroga pudara*. Vaištanci su se predstavili pjevanjem, a Plavanci se ponose svojom dječjom folklornom sekcijom i radom na očuvanju zaostavštine dr. **Josipa Andrića** i **Antuna Gustava Matoša**. U Baču su postojale dvije udruge. HKUPD *Mostonga* nije uspjela opstati, pa ondašnji Šokci svoj identitet u vidu njegovanja ikavice kroz starinsko pučko pjevanje i osobito kroz istraživački rad glede očuvanja ruha, oglašljiva i običaja čuvaju u UG *Tragovi Šokaca*. Dakako, tu su i Somborci, UG *Urbani Šokci*, koji sukladno nazivu i mogućnostima rade na organizaciji stručnih skupova i tiskanju publikacija. I, što je najveći dobitak, šokačke udruge djeluju zajednički, koordinirano, sve se zapisuje ili snima, što je najbolji garant da će o naslijeđu svojih predaka znati i dolazeće generacije.

I. A.

U NOVOM SADU PREMIJERNO PRIKAZAN DOKUMENTARNI FILM O JASNI MELVINGER

Rodendanski poklon velikoj književnici

Film je snimljen u produkciji udruge Oksimoron i Umjetničke akademije u Osijeku, a projekt je koordinirala dekanica Akademije Helena Sablić Tomić

Povodom 75. rođendana poznate književnice i jezikoslovke **Jasne Melvinger** 3. prosinca je u Novom Sadu premijerno prikazan dokumentarni film *Jasna Melvinger: dok se budem dvoumila*. Ovo filmsko-rođendansko slavlje održalo se u amfiteatru SPENS-a, a priredili su ga Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Jelačić* iz Petrovaradina. Jasna Melvinger zbog privatnih problema nije bila u mogućnosti prisustvovati premijeri filma pa se prisutnima prvi obratio jedan od domaćina večeri, predsjednik HKPD-a *Jelačić* **Petar Pifat**, koji je izrazio zadovoljstvo što se dokumentarni film, prikazan te večeri, bavi jednom velikankom

kulture, upravo iz Petrovaradina. »Dok je nas, Petrovaradinaca, okupljenih u HKPD-u *Jelačić*, dok je njezinih studenata, dok je svih onih koje je ona zadužila svojim životom i radom, bit će i velikana, ne samo poslije njihove smrti nego i za vrijeme njihova života kao što je to slučaj i s našom sugrađankom doktoricom književnosti, jezikoslovkom Jasnom Melvinger.

OSJEČKA PRODUKCIJA

Film je snimljen u produkciji udruge *Oksimoron* i Umjetničke akademije u Osijeku, a projekt je koordinirala dekanica Akademije **Helena Sablić Tomić**. Ona ističe da joj je velika čast i zadovoljstvo što baš u Novom Sadu mogu premijer-

no prikazati film »njihove i naše sugrađanke«.

»Kada kažem 'naše sugrađanke', onda prije svega moram reći da je Jasna Melingver dosta dugo, nekih desetak godina, putovala svakodnevno, svakotjedno u Osijek i tamo predavala hrvatski i srpski jezik. Vraćala se u Petrovaradin gdje i danas živi i mi smo upravo iz tog jednog poticaja odlučili prikazati hrvatskoj publici izvan Hrvatske što Jasna Melingver u stvari jeste. Ne samo što jest za suvremenu hrvatsku književnost već što jest za Petrovaradin, što jest za književnost uopće«, izjavila je Sablić – Tomić i naglasila kako su poznatu književnicu pokušali prikazati kroz jednu privatnu i pomalo žensku priču.

Glazbu za ovaj film je skladao prodekan i profesor umjetnosti na Umjetničkoj akademiji u Osijeku **Davor Bobić**, dok režiju, kao i kameru potpisuje docent umjetnosti **Davor Šarić**. Helena Sablić – Tomić navodi kako je ovaj kulturni događaj »vjetar u leđa« suradnji Umjetničke akademije iz Osijeka sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice.

»Nadam se da ćemo film uspjeti prikazati preko boljih i većih medija kao što je televizijski program, ovdje, i s druge strane Dunava i nekako senzibilizirati javnost za ono čime se bavi Jasna Melvinger koja je ugledna lingvistica i vrijedna istraživačica«, zaključila je Sablić – Tomić.

PRIMJER DOBRE PRAKSE

Književnik i publicist, te ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov** je rekao kako hrvatska zajednica može biti sretna jer može slaviti okrugle rođendane onih koji su bili prije nas i koji su ostvarili velike opuse po brojnim segmentima ljudskoga stvaralaštva.

»Jasna Melvinger je zacijelo najjače književno pero među Hrvatima u Vojvodini. Jedna je od najznačajnijih književnica uopće u Vojvodini u drugoj polovici 20. stoljeća. Trebamo biti sretni što su ona i njezino

Helena Sablić Tomić

Tomislav Žigmanov

djelo postali predmetom jednog filma, filma iza kojeg stoji više nego renomirana institucija kao što je Akademija umjetnosti u Osijeku. Također i što je na suvremeni način, u drugom mediju i na odgovarajući način zaokružen veliki opus Jasne Melvinger«, kazao je Žigmanov.

On je također izrazio nadu da će ostvarenje *Jasna Melvinger: dok se budem dvoumila* biti prikazano i na televizijama, te iskazao vjeru da će ovakvi filmovi biti snimljeni i o drugim istaknutim osobama iz zajednice vojvođanskih Hrvata.

K. Ivković Ivandekić

IZLOŽBA MIROSLAV KRALJEVIĆ I SLJEDBENICI OTVORENA U NOVOM SADU

Reprezentativni izbor hrvatskog modernizma

U Spomen-zbirci Pavla Beljanskog 3. prosinca je otvorena izložba *Miroslav Kraljević i sljedbenici*, kao prvo gostovanje reprezentativnog izbora hrvatskog slikarstva prve polovice 20. stoljeća u Srbiji. Postav čini 68 ostvarenja 11 autora i prati genezu hrvatskog modernizma. Osim djela **Miroslava Kraljevića**, zastupljena su i djela **Milivoja Uzelca**, **Marijana Trepšea**, **Vladimira Varlaja**, **Milana Štajnera**, **Petra Dobrovića**, **Save Šumanovića**.

Izložba je rezultat višegodišnje suradnje dviju galerijsko-muzejskih ustanova, a ima veliki značaj i u kontekstu kulturne suradnje Srbije i Hrvatske. Na otvorenju izložbe su govorili autor postava dr. **Zvonko Maković**, upravnica Moderne galerije iz Zagreba **Biserka Rauter – Plančić** i upravnica Spomen-zbirke Pavla Beljanskog dr. **Jasna Jovanov**.

Prisutnima se obratio i izaslanik gradonačelnika Zagreba **Tedi Lušetić**, koji smatra da je izložba jedan poseban događaj, kruna velike suradnje između dva grada.

»Svjedoci smo ovih posljednjih događaja u svijetu da smo zapravo opet počeli graditi granice, mreže, ali nas umjetnici u povijesti uče da ne postoje nikakve granice. Upravo njihova suradnja može ukazati kako dva mala naroda, ali velike kulture, mogu zajedničkim snagama pokazati svim onim velikim takozvanim kulturama da smo mi ovdje i da postojimo«, rekao je Lušetić.

Izložbu je otvorio pokrajinski

tajnik za kulturu i javno informiranje **Slaviša Grujić**:

»Prije nekoliko godina počeli smo razgovore u Zagrebu kako bi bilo dobro da se taj kotač zavrti i da se zupčanik malo po malo pokrene i da počne ta razmjena koja nikada nije ni trebala biti prekidana. Kad pogledate jednu suradnju između **Nadežde Petrović** i **Kraljevića** zapravo shvatite da se tu ne radi o kulturnoj suradnji između dva naroda nego se radi o suradnji dvoje

umjetnika. Oni ne surađuju zato što su Hrvati i Srbi nego zato što se dobro razumiju i zato što je to na korist ne samo umjetnika, nego svih nas koji u tome uživamo«, naglasio je Grujić.

Osim gostiju iz Zagreba koji su se obratili prisutnima, na otvorenju izložbe bili su i **Eva Braunović** iz Ministarstva kulture Republike Hrvatske, kao i generalni konzul RH u Subotici **Velimir Pleša**.

K. I. I.

HRVATSKE ŽUPANIJE KROZ POVIJEST

Zagrebački prsten

Zagrebačka županija ili popularno zvana *Zagrebački prsten* obuhvaća nizijski i brežuljkasti dio oko Zagreba. Sjedište županije je grad Zagreb koji je je izdvojen kao zasebna cjelina. Županija se sastoji od devet gradova (Dugo Selo, Ivanić-Grad, Jastrebarsko, Samobor, Sveta Nedelja, Sveti Ivan Zelina, Velika Gorica, Vrbovec, Zaprešić), 25 općina i 697 naselja u kojima živi oko 320.000 stanovnika.

Zagrebačka županija svoju povijest započinje u 13. stoljeću kada tijekom dinastije **Arpadovića** prerasta iz ranosrednjovjekovne župe u kraljevsku županiju. U tom razdoblju Zagrebačka županija je obuhvaćala prostor od rijeke Krapine do Kupe, koncem 13. stoljeća završava se proces ustrojstva županijske uprave i tada se Zagrebačka županija povećava susjednim, manjim županijama. Tijekom turskih prodora i osvajanja Zagrebačka i Križevačka županija imaju jedinstvenu upravu da bi nakon 1756. godine opet svaka imala zasebnu upravu. Kao

administrativna cjelina službeno je utemeljena 17. srpnja 1759. pod nazivom Comitatus Zagrabienensis kada joj kraljica **Marija Terezija** daruje pečatnjak i grb koji se i danas nalazi u uporabi. Županija je u to doba podijeljena na šest kotara: Zagrebački, Svetoivanski, Posavski, Pokupski, Prekokupski i Gorski kotar. Taj se teritorij mijenjao kroz povijest, a u današnjim granicama Zagrebačka županija postoji od 1. siječnja 1997. godine.

ZEMLJOPISNI POLOŽAJ I GOSPODARSTVO

Zagrebačka županija je okružena s pet hrvatskih županija: Karlovačkom na jugu, Sisačko-moslavačkom na jugoistoku, Bjelovarsko-bilogorskom na istoku, Koprivničko-križevačkom na sjeveroistoku, te s Gradom Zagrebom na sjeveru, dok na zapadu graniči s Republikom Slovenijom. Sama županija se sastoji od južnog dijela Hrvatskog zagorja, samoborskog kraja i Žumberka, Turopolja, sjevernog Pokuplja, sjeverozapadne

Moslavine te južnog dijela Prigorja. Veći gradovi u županiji jesu Velika Gorica (63.000 stanovnika), Samobor (36.000), Jastrebarsko (17.000) i Vrbovec (15.000). Zbog svojih velikih gospodarskih mogućnosti i potencijala Zagrebačka županija ima najveći gospodarski rast je u Republici Hrvatskoj. Ono što je iznimno važno jeste da kroz nju prolaze najvažniji prometni koridori – cestovni, željeznički i zračni te telekomunikacijski, plinovodni i naftovodni dok je zračnom linijom udaljena samo 150 km od mora. Ono što svakako ubrzava gospodarski rast jeste blizina Zagreba gdje s njegovim financijskim, gospodarskim i tržišnim potencijalom čini ekonomsku cjelinu s više od milijun stanovnika. Zahvaljujući nizinama rijeka Save, Lonje i Kupe, te plodnog tla značajne gospodarske grane županije jesu ratarstvo, stočarstvo i voćarstvo gdje se većina proizvoda plasira na zagrebačko tržište. U brežuljakstom dijelu županije (Samoborsko gorje i Žumberak) razvijeno je vinogradarstvo. Osim poljodjelstva razvijena je drvopre-

rađivačka i metaloprerađivačka djelatnost, iskorištavanje mineralnih sirovina, crpljenje i distribucija pitke vode.

KULTURNO-POVIJESNA BAŠTINA

Od mnogobrojnih burgova, kaštela, dvoraca i sakralnih građevine na području Zagrebačke županije izdvajaju se Stari grad u Samoboru i Novi dvori u Zaprešiću. Stari grad u Samoboru sagrađen je na brdu Tepec koje se nalazi iznad tada važnog raskrižja putova. Grad su sredinom 13. stoljeća izgradili velikaši koji su podržavali češkog kralja **Otokara** čija se država u to doba prostirala od Češke do Jadranskog mora. Utvrda Stari grad sagrađena je od kamena iz tri dijela, na jugoistočnom dijelu nalazi se branič kula, jedini veći ostatak prvobitne Otokareve utvrde uz koju se nalazi manja kula s gotičkom kape-lom Sv. Ane sagrađenom početkom 16. stoljeća. Tijekom 16-og i 17-og stoljeća utvrda se dograđuje obrambenim zidovima i kulama da bi početkom 18. stoljeća izgubila svoju fortifikacijsku funkciju i postupno se pretvarala u dvorac baroknog tipa. U blizini Zaprešića smješten je kompleks Novi dvori, jedan od najbolje očuvanih vlastelinskih cjelina u Hrvatskoj koji obuhvaća površinu od 20 hektara. Vlasnici dvorca, koji je sagrađen 1661. godine, bili su hrvatski velikaši **Zrinski**, **Čikulini**, **Sermagei**, **Festetići** da bi ih 1851. godine kupio hrvatski ban **Josip Jelačić**. Ban Josip Jelačić radio je na preuređenju dvorca i njegove okolice, a posebice je značajna neogotička kapela Sv. Josipa koju je dao sagrađiti 1855. godine. U kapeli Sv. Josipa pokopana je **Ana Jelačić**, kći bana Josipa Jelačića, dok je u istoj kapeli kasnije pokopan Josip Jelačić i njegov brat **Antun**, a poslije su, prema oporuci, prebačeni u novoizgrađenu grobnicu koju je sagrađio najmlađi brat **Đuro Jelačić**. Kulturno-povijesne znamenitosti kao i dva parka prirode Žumberak – Samoborsko gorje i Medvednica s dobro uređenim planinarskim stazama i domovima.

REGIONALIZACIJA REPUBLIKE SRBIJE S POSEBNIM OSVRTOM NA PROŠLOST I »PREDVIĐENU« BUDUĆNOST POKRAJINE VOJVODINE

Ipak se pokreće!

JOŠ POKOJI »POKLONČIĆ«
VOJVODINI

Kada smo bili djeca, uoči nekog većeg praznika uvijek smo pitali roditelje, naravno očekujući darove, još koliko dana trebamo spavati da bi, na primjer, stigao Mikulaš. Eto Mikulaš je stigao i otišao, a kada ovaj tjednik izađe iz tiska, još samo par dana treba spavati da bi u sjedištu Europske unije, u Bruxellesu službeno počeli razgovori o pristupanju Srbije EU. Kako se nagovještava, počet ćemo poput nekog poklona »otvarati poglavlje po poglavlje«, a ima ih ukupno 35. Kako stvari stoje, za početak ćemo otvoriti samo dva »paketa«. Stručnjaci nam objašnjavaju da »paketi« poput poklona nisu iste veličine, ima »lakših« ali ima bogami i teških. Za nas se predviđa otvaranje jednog od najtežih paketa, koji je na neki način povezan i s našom temom o regijama i regionalizaciji države. »Paket« se službeno zove »Poglavlje 35, ostala

pitanja«. Ovo poglavlje uključuje razna pitanja koja se pojavljuju tijekom pregovora, a koja nisu pokrivena nijednim drugim pregovaračkim poglavljem. Iza ove elegantne formulacije, krije se tzv. Briselski sporazum, koji se pak odnosi na normalizaciju odnosa s Kosovom. Čitajući najnoviji prijedlog proračuna Republike za 2016., iza Nove godine možda će početi i pregovori o »normalizaciji odnosa« s Vojvodinom, jer »Djed Mraz« Republike još nijednom nije donio tako »malo poklona« Pokrajini (bar što se tiče plana). No, trebamo gajiti optimističku viziju score budućnosti, bar uoči Silvestrova.

ŠTO SE KRIJE U VREĆI DJEDA MRAZA?

Jedan od tradicionalnih poklona, bar za dječake, nekoć je bio mini vlakić, eventualno avion. Eto naredne godine (i

malo kasnije) i mi ćemo dobiti »veliki brzi vlak« od Beograda do Budimpešte, pride i »autocestu želja«, koji će povezati sjever Europe s jugom kontinenta (o posljedicama ovakvog razvoja već smo raspravljali ranije). Dogodine će se konačno uvesti red u javni sektor, što je isto u paketu pregovora s EU, jer otvorit će se i »Poglavlje 32, financijska kontrola«, što uključuje unutrašnju kontrolu javnog sektora, uključujući trošenja (tako poželjih, op. a.) fondova Europske unije. Ovo poglavlje također uključuje pravne tekovine u zaštiti financijskih interesa Europske unije i borbu protiv zlorabotreb fondova EU. (Onako usput, Grcima ovakav tip kontrole nije predstavljao problem da se zaduže do daske, a Grci su nam prijatelji i uzor i mislim da nećemo imati veće probleme). U vezi s ovim objavljena je »velika racionalizacija kadrova« u pojedinim oblastima javnog sektora. Naravno, izuzimaju se uspješna ili manje uspješna javna poduzeća u državnom vlasništvu (sjedište tih tvrtki je u Beogradu). Za njih Djed Mraz donosi još jednu bezbrižnu godinu postojanja, a ostalima koji jedu slatko-gorki državni kruh donosi nadu: »možda neću to biti baš ja!«. A o najšarenijem poklonu Beograđanima i Srbiji da i ne pričamo. Tko vjeruje (i dugo, dugo živi) vidjet će. Arapski djede mrazovi, zvani i ulagači, samo što nisu stigli, naravno avionom »Air Srbija«. Uskoro, tko ima novca, moći će kupovati i državnu poljoprivrednu zemlju. Naravno, u Vojvodini, jer tamo to još postoji. Nasljednici otegot zemljišta za Novu godinu ostaju praznih ruku, ali nada treba umrijeti posljednja (osim nasljednika, oni umru ranije).

Vojvodina iduće godine konačno dobija i prvu »podregiju«. Istina, nije to ona prava, upravna, financijska (ili nedajbože »nacionalna« o kojoj neki sanjaju), ali ipak je jedna manja i zove se Sjevernobačka regija. Naravno, riječ je o »regionalnom deponiju otpada«, kojem se trebamo radovati, jer ipak ponekad racionalnost prevladava i kod nas. Zamislite da žitelji Kanjiže, Sente, Čoke i Novog Kneževca svoje »smeće« trebaju vući čak do Kikinde (sjedište Sjevernobanatskog okruga) ili možda i dalje: do rumunjske granice, gdje su neplodna zemljišta. Ovo je presedan, jer se jedan upravni okrug dijeli. Možda će slijediti i drugi, slični potezi. Vojvodinu će, dogodine posjetiti i »inozemni Djed Mraz«. Naime, Vlada Republike Mađarske će uložiti 50 milijardi forinti (oko 156 miliona eura) kao pomoć poljoprivrednicima, malim i srednjim poduzetnicima. Naravno, uz stroge uvjete banaka, koji će raspodjelu novca i nadzirati. Neki, »neupućeni« pak šire dezinformacije da će se novci dijeliti po partijskoj liniji, napose pojedinim funkcionerima SVM-a, koji su istovremeno i poduzetnici (»još to bumo vidjeli dečki«). Drugi nam mili, isto susjedni Djed Mraz čini nam se, zasad ne misli na svoje sunarodnjake i ne donosi nikakve poklone. Trenutačno je zauzet »premoščavanjem« nastale situacije poslije parlamentarnih izbora, ali bilo bi poželjno da se ugledaju na svoje »tisućugodišnje partnere« s kojima su dijelili dobro i zlo, kako to već u dugačkom braku biva. Bilo bi dobro, makar dogodine, da donesu koji »poklončić« Vojvodini, jer možda će to biti i neophodno za (egzistenciju) njihovih sunarodnjaka i sunarodnjakinja.

ADVENTSKI VIJENAC U SRIJEMSKOJ MITROVICI

Predbožićne radosti

U predvečerje prve adventske nedjelje djeca koja su inače tijekom cijele godine aktivna u župi *Svetog Dimitrija*, đakona i mučenika, ispred župne crkve u Srijemskoj Mitrovici prave veliki adventski vijenac, jedan od najomiljenijih znakova došašća. Ova lijepa tradicija usađena je mladim Mitrovčanima od malih nogu i s ponosom kažu da su gotovo sigurni da u Srijemskoj biskupiji ovako velikog vijenca, ali i zajedništva oko njegovog pravljenja gotovo da i nema. A tako je bilo i ove godine. Nakon večernje svete mise u subotu, 28. studenog, zasijale su lampice na još jednom velikom adventskom vijencu koji će krasiti župno dvorište sve do najradosnijeg kršćanskog praznika Božića.

PRIPRAVE ZA BOŽIĆ

Hrvati kao zajednica u Srijemskoj Mitrovici bogati su običajima, a jedan od svakako najljepših je upravo pravljenje adventskog vijenca. Ovi običaji usađeni su i djeci koja su vrlo aktivna u župi i samom pastoralnom radu, a veliku zahvalnost zbog toga duguju svojim roditeljima i svakako svome župniku pastoralnom suradniku u Srijemskoj Mitrovici vlč. **Mariu Paradžiku**:

»Mislim da se djeca trebaju učiti od malih nogu svojoj tradiciji, svojoj kulturi i na kraju krajeva vjeri koja je više nego potrebna u životu svakog čovjeka. Mi se ovdje okupimo dan prije. Ove godine je to subota, u prvo predvečerje prve adventske nedjelje. Mladi ove župe dođu ovdje i prave jedan adventski vijenac koji je nešto malo veći nego što je to uobičajeno. Naše okupljanje ne odnosi se samo na posao i rad, nego i na druženje koje traje tijekom cijelog tog

dana. Djevojke peku palačinke, kuhaju čaj i vino i na kraju, kada je adventski vijenac gotov, druženje se nastavlja u našim prostorijama uz razgovor i gledanje nekog filma. Gotovo sam siguran da ovakvog adventskog vijenca u Srijemskoj biskupiji i zajedništva oko njegovog pravljenja nema«, kaže vlč. Mario Paradžik.

Vrijeme adventa i došašća, vrijeme je kršćanskih priprava za najradosniji blagdan kršćana, Božić: »Na svojem adventskom vijencu na kojem su četiri svijee koje nam simboliziraju sve veće i veće svjetlo, kako ih palimo iz tjedna u tjedan, trebamo sebi stvoriti duhovni osjećaj. A to je doista Krist, onaj koji je potreban u današnjem svijetu. A u ovo vrijeme to svjetlo Kristovo potrebno je u srcu svakoga čovjeka«, ističe vlč. Paradžik.

AKTIVNI ŽUPLJANI

Osim mladih, u pastoralni rad župe Srijemska Mitrovica aktivno sudjeluju i svi ostali župljani. Kako navodi vlč.

Paradžik, Mitrovčani njeguju svoje običaje, svoje vjerske praznike i neizmjereno im se raduju:

»Nije to samo neko iščekivanje Božića i nije kako se danas gleda u nekom materijalnom smislu. Na svetim misama u ovom gradu, na misama zornicama koje su svako jutro u 6 sati, svakodnevno se duhovno priprema cijela katolička zajednica koja je ovdje sastavljena od Hrvata, Mađara i Nijemaca. Jer doista oni koji dolaze na veći broj zornica, imaju veću radost na sam dan Božića«.

Poseban doživljaj priprave za Božić imaju mladi koji su ove godine u lijepom raspoloženju i zajedništvu izradili jedan prelijepi adventski vijenac. Svima njima vrijeme adventa je nešto posebno: »Od malih nogu idem u crkvu. Volim adventsko vrijeme, jer se u tom razdoblju mi mladi ovdje najviše družimo. Dosta nas je sudjelovalo u pravljenju adventskog vijenca, a tako je svake godine. To su vrlo lijepa iskustva i mene to čini jako sretnom«, kaže **Ivana Bastl**.

Veći dio posla oko pravljenja adventskog vijenca ipak je odradio muški dio mlade ekipe. Djevojke su preuzele poslove u kuhinji:

»Vrijeme došašća za mene je posebno, jer predstoji moj omiljeni praznik Božić. Volim taj praznik, jer je to praznik obitelji i na taj dan cijela obitelj je okupljena. Upravo to zajedništvo meni puno znači, jer je to vrijeme kada se najviše družimo i najviše smo okupljeni u crkvi«, kaže **Ana Gelo**.

Sve lijepe običaje ovi mladi naučili su od svojih roditelja, a zatim u pastoralnom radu sa svojim župnicima:

»Paljenjem prve adventske svijee počinje priprava za Božić. Počinju zornice, rano ustajemo, ali nam nije teško. Na svaku misu redovno dolazim, a i aktivno sudjelujem u pastoralnom radu, tako da je ovo vrijeme do Božića za mene velika radost«, kaže **Antonio Šimunjak**.

Suzana Darabašić

VIJESTI

U susret blagdanima

13. prosinca –
sv. Lucija, Materice
20. prosinca – Oci
24. prosinca – Badnjak,
Adam i Eva, praroditelji
25. prosinca – Božić
26. prosinca – sv. Stjepan
27. prosinca –
Sveta Obitelj, Ivan apostol

U susret Božiću

HBKUD Lemeš organizira tradicionalni božićni program pod nazivom *U susret Božiću* u nedjelju, 13. prosinca, s početkom u 19 sati u Domu kulture u Lemešu. Uz organizatore nastupaju MME *Németh László*, GKUD *Sombor*, HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* i *Mali Nemeši*. Posjetitelje očekuje izložba Božićnjaka i molitvenika iz privatne kolekcije. Ulaznica je dobrovoljni prilog.

Ž. Z.

Proglašenje Godine milosrđa

Sukladno odluci svetoga oca Franje da na ovogodišnju svetkovinu Bezgrešnog začetca Blažene Djevice Marije (8. prosinca) u bazilici Svetog Petra u Rimu otvori Sveta vrata milosrđa i time proglasi početak proslave Jubileja – Izvanredne svete godine milosrđa kojemu se, prema njegovoj odredbi, trebaju pridružiti katedrale i svetišta u mjesnim biskupijama, i vrata svetišta Gospe Tekijske biti će napose otvorena u nedjelju 13. prosinca kako bi u 10.30 sati bilo služeno liturgijsko slavlje otvorenja Jubilarne godine.

U Godini milosrđa odzvanjaju i riječi Blažene Djevice Marije koja vjernike upućuje na Krista, poručujući im »Što god vam rekne, učinite!« (Iv 2,5). One su i geslo velikog Jubileja srijemske Crkve – 300. obljetnice postojanja Biskupijskog svetišta Gospe Tekijske.

P. P.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

U liturgijskim čitanjima treće nedjelje došašća nalazimo poziv na radost, ali i na obraćenje. Kada znamo da je obraćenje povezano s pokorom i odricanjem, mijenjanjem sebe i svojih dosadašnjih navika, što može biti vrlo mukotrpan i naporan proces, nameće se pitanje kako to povezati s radošću. Ali, to dvoje može povezati Bog, samo on može učiniti pokoru radosnom.

IVANOV POZIV NA OBRAĆENJE

Evangelist Luka naglašava nam da je narod u vrijeme Ivanovog djelovanja bio u iščekivanju (usp. Lk 3,15). Iščekivao je Mesijin dolazak, koji je značio veliku promjenu. Ali, kao što su Izraelci očekivali susret s Mesijom koji će promijeniti njihov dotadašnji život, svaki čovjek iščekuje svoj susret s Bogom. Za oba ova susreta potrebno se pripremiti korjenitom promjenom vlastitog života. No kako to učiniti, kako se mijenjati, što mijenjati, pitanja su koja muče Ivanove suvremenike, kao i svakog čovjeka koji se želi pripremiti za susret s Bogom.

Dodatan poticaj na obraćenje ljudima je bila uvjerljiva Ivanova pojava kao proroka, koji nije samo pozivao na pokoru i obraćenje, već je i sam živio pokornički život. Zaneseni njegovim riječima i onim što su u njemu vidjeli, ljudi, koji su do

Obraćenje i radost

tada bili zabrinuti ovozemaljskim stvarima, svakodnevnim brigama i prolaznim problemima, odjednom zaboravljaju na svakodnevnicu i žele učiniti nešto više, žele pripremiti put Gospodinu, pa pitaju proroka: »Što nam je činiti?« (Lk 3,10). Ovakva čovjekova spremnost na obraćenje uvijek je rezultat susreta s riječju Božjom. Jer, kad čovjek čuje tu riječ ona dotiče najveće dubine njegovog bića. On tada biva sposoban sagledati sebe i svoj život iz drugačije perspektive, te shvatiti da nije toliko dobar, pravedan, pošten koliko misli da jeste, da nije bez grijeha, da je za mnoge nevolje u vlastitom životu sam kriv zbog svoje grješnosti, a ne netko drugi... Kada sve to sagleda, postaje svjestan nužnosti promjene o kojoj Ivan Krstitelj govori. Međutim, ne zna kako to učiniti, niti odakle početi. To se dogodilo i ljudima koji su slušali proroka, a on svakom ponaosob govori odakle započeti. Iskreno pristupanje obraćenju koje traži Ivan, odricanje od grijeha i odricanje u korist drugog dovodi do radosti na koju nas liturgija poziva. To je odricanje koje Bog zahtijeva kako bi se pripravili za susret s njim, a radost dolazi kao nagrada.

PRIPAVA ZA BOŽIĆ

O Božiću govori se kao o najradosnijem blagdanu. Ozračje koje ljudi naprave dok iščekuju ovaj blagdan trebalo bi potaknuti tu radost. Međutim, sve se to često svodi isključivo na materijalno, na stvaranje blagdanskih ugođaja mnoštvom ukrasa, lampica, lijepo zamotanih darova. No, tako izazvana radost je isprazna, brzo nestaje.

Čovjek ubrzo shvati da se, stvarajući tako radosan ugođaj zapravo nije pripremao za susret s Bogom, što je smisao vremena došašća. Stoga nas liturgija podsjeća da u ovom milosnom vremenu još nije kasno promijeniti način pripremanja za susret s Bogom u liku novorođenčeta, još nije kasno umjesto dotjerivanja kuće i trpeze dotjerati srce, umjesto pripremanja skupih darova za obitelj i prijatelje, pripremiti darove za siromašne, još nije kasno obratiti se.

Priprava za Božić treba biti prava priprava za osobni susret s Kristom, jer nitko od nas ne zna kada će se taj susret dogoditi. Stoga u vrijeme došašća treba dopustiti da nas Božja riječ dotakne tako, te se i sami zapitamo što nam je činiti, kako se obratiti. Kada je narod postavio to pitanje Ivanu Krstitelju, dobio je vrlo konkretne odgovore koji se odnose na svakodnevni život. Isto vrijedi i za nas danas. Sagledati svoju svakodnevnicu, zapitati se kakav sam u svojoj obitelji, na poslu, kakav sam prijatelj i susjed, ostajem li slijep i gluh za one kojima mogu pomoći ili ih zanemarujem, jer će to narušiti moj komfor. Iskreno preispitivanje vlastitog života i međuljudskih odnosa otkrit će mnogo toga potrebnog obraćenja. A tada započine prava priprava za radosan Božić, jer samo odricanje od grijeha i odbacivanje onog što nas čini lošim ljudima i lošim vjernicima donosi iskrenu radost koja neće nestati kada se skinu božićne dekoracije i razmotaju pokloni. To je radost koja ostaje, jer je od Boga darovana i koja se obnavlja svaki put kada uočavamo svoje grijeha i mijenjamo se.

MINI INTERVJU: MIRKO ŠOKČIĆ, HRVATSKA ZAJEDNICA BRAČNIH SUSRETA

Poučno i lijepo druženje

Hrvatska zajednica bračnih susreta postoji već trinaest godina i na svojim susretima nastoji okupiti što više bračnih parova koji tijekom dva zajednička dana nastoje razmjenjivati svoja osobna iskustva i kroz druženje širiti pozitivnost vrijednosti obiteljskog života.

Kada i gdje ste održali prvi susret hrvatske zajednice bračnih susreta?

Prvi susret je održan 2002. godine u Totovom selu, jer smo tamo mogli osigurati smještaj obzirom kako naši susreti traju dva dana i nužno je osigurati smještaj za bračne parove.

Kako je osmišljen dvodnevni program zajedničkog druženja?

Svi bračni parovi koji dođu su praktično na jednom mini odmoru, bez televizora i mobitela, a program se bazira isključivo na druženju parova i predavača. Osnovni cilj je da bračni parovi provedu što više vremena skupa u jednoj lijepoj duhovnoj obnovi.

Tko su predavači?

Uvijek predavanja drže tri stručno osposobljena bračna para sa svećenikom.

Kakve su teme na vašim susretima?

Teme su raznovrsne, primjerice Susret sa sobom ili komunikacija, a bračni parovi uče kako komunicirati, pa čak ako treba kako se i posvaditi. Također, učimo da probleme ne gomilamo »ispod tepiha, pa da poslije naraste brdo ispod njega«, nego ih skupa rješavamo na najbolji mogući način.

Što za bračne parove znači jedan ovakav susret?

Parovi se, pored, ovog skupnog tzv. originalnog vikenda, susret ću se jednom mjesečno u nekoj od župa s teritorija Subotičke biskupije i onda uvijek jedan par pripremi određenu temu, čita se i evanđelje, uz nazočnost svećenika, te potom ovisno o temi, bračni par izlaže svoje osobno iskustvo. To pomaže ostalim bračnim parovima, osobito ako nisu bili u sličnoj situaciji, ali kasnije kad se nađu u njoj, upravo im spoznaja stečena na ovim našim susretima pomaže u valjanom postupanju.

Kakav je Vaš osobni doživljaj svakog susreta?

Uvijek smo raspoloženi i nastojimo prenijeti pozitivno ozračje na druge bračne parove, kao i na našu neposrednu najbližu životnu okolicu.

Kada je planiran sljedeći susret?

Sljedeći susret je planiran za ožujak sljedeće godine, a na nama je da okupimo barem desetak bračnih parova zainteresiranih za sudjelovanje. Gdje će se susret održati još uvijek nije precizirano, no mjesto se uvijek određuje mjesec dana prije samoga susreta.

IGRA

Asocijacije

Asocijacije su društvena igra zabavnog i edukativnog karaktera koja zahtijeva dva ili više igrača.

Cilj igre je da igrač uz pomoć prijatelja pogodi zadati pojam koji može biti npr. naziv filma, povijesna ličnost, europski grad, pjevač i sl.

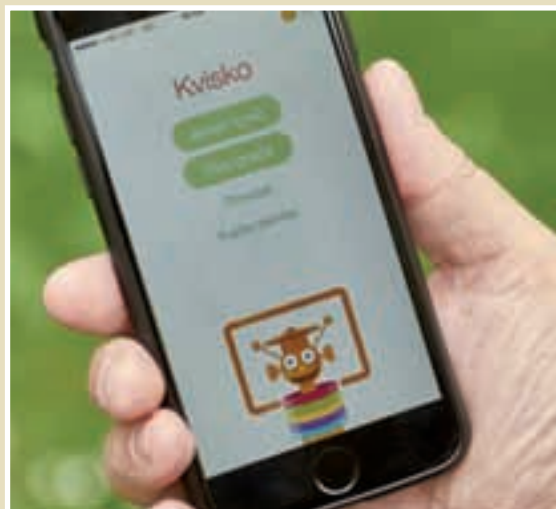
Pravila igre

Igrač koji pogađa pojam treba držati telefon u nivou čela, tako da je ekran telefona okrenut k njegovim prijateljima. Prijatelji pomažu igraču da pogodi zadati pojam tako što pokušavaju da mu ga pojasne glumeći, pjevajući ili opisivajući ga. Cilj igre je da igrač pogodi što više pojmova u roku od 60 sekundi.

U koliko igrač pogodi traženi pojam, prelazi na pogađanje sljedećeg pojma tako što okreće ekran telefona ka dole i odmah zatim ga vraća u prvobitni položaj.

U slučaju da igrač ne može da se sjeti tražene riječi, okreće ekran telefona ka gore, pa ga odmah zatim vraća u prvobitni položaj, kako bi preskočio taj pojam i prešao na pogađanje sljedećeg.

NAPOMENA: Ukoliko imate problema s tim što neće da pređe na drugu riječ, pokušajte da u opcijama telefona uključite rotaciju ekrana kao i da ponovo kalibrirete senzor za rotaciju. Obje opcije se nalaze u Settings > Screen odnosno Podješavanja telefona > Ekran u zavisnosti od telefona i jezika na kom koristite.

Kategorije pojmova su:

Razno (sve kategorije – pomešano); Domaći filmovi; Domaći filmovi (napredno); Strani filmovi (Top 250 IMDB); Istorijske ličnosti; Serije; Evropske države; Evropski gradovi; Predmeti; Životinje; Aktivnosti; Sportisti; Nauka; Brendovi; Pisci; Hari Poter; Bajke; Pevači; Domaći glumci; Strani glumci; Pronalazači; Države (sveta); Glavni gradovi (sveta); Sportovi; Proizvođači automobila.

Asocijacije (Papirići) je besplatna igrice i možete je preuzeti s Google Play trgovine.

TV PREPORUKA

NEDJELJA 13. PROSINCA HRT 1 21:50

Emanuel Vidović: Angelus, dokumenarno-igrani serijal epizoda: ANGELUS

Vidović je umro 1. lipnja 1953. Toga kišnog dana zvonila su sva splitska crkvena zvona. Koliko se zna, samo u dva navrata su zvonila sva splitska crkvena zvona: 1934. godine, kada je umro don Frane Bulić i 1953., kada je umro Emanuel Vidović. Epizoda prati događaje toga dana, vraća nas u prošlost i vrijeme nastanka Angelusa, prve slike hrvatske moderne, 1906. godine u Solinu, te još dalje u djetinjstvo i vrijeme studija u Veneciji i slikanja u Chioggi, gdje upoznaje suprugu Amaliju. Vrijeme druženja i prijateljavanja sa slikarima Antom Katunarićem i Virgilom Meneghellom Dinčićem, vrijeme afirmacije i priznanja od strane kritike, vrijeme *Malog svieta* i Vidovićeve inačice divizionizma, vrijeme sukoba i nezaposlenosti, vrijeme ponuda i lažnih obećanja, oskudice i siromaštva, potom opet uspona i normalnog građanskog života, rezultirat će pojavom *Duje Balavca*, prvog humorističko-satiričkog lista koji će četiri godine kritizirati vlasti i zabavljati Split i Dalmaciju. Ulogu Emanuela Vidovića u seriji tumače Ratko Glavina, Goran Marković i Toni Zaklan, a u ostalim ulogama pojavljuju se Petra Kovačić (Vidovićeva supruga *Amalia*), Marijan Nejašmić Banić (*Virgil Meneghello Dinčić*), Nikša Arčanin (*Ante Katunarić*), Mijo Jurišić (*Ivan Meštrović*), Vicko Bilandžić (inž. *Kamilo Tončić*) i Pere Eranović (dr. *Ivo Tartaglia*).

Godina proizvodnje: 2015.

Trajanje: 52 min.

Scenarij: Nela Žižić, viša kustosica Galerije Emanuela Vidovića u Splitu, povjesničar umjetnosti Igor Zidić, i urednik u Odjelu Dokumentarna produkcija HRT-a Željko Rogošić,

Montaža: Davorka Feller

Režija: Željko Rogošić

Produkcija: HRT

Skladatelj: Skladatelj originalne glazbe samo za potrebe serijala: glazbeni urednik na Hrvatskom radiju Maro Market

Direktor fotografije: Mario Britvić

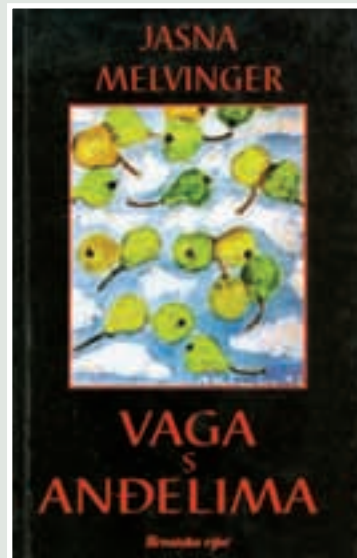
Producentica: Sunčana Hrvatinić Kunić

VRIJEDI PROČITATI

JASNA MELVINGER

Vaga s anđelima

Pjesništvo Jasne Melvinger nadasve je lirski intonirano, sklona je elegičnosti i introspekciji, a stihovi su joj profinjeno sofisticirane intertekstualne tvorevine u koje, ponirući prema petrovaradinsko-srijemskoj jezičnoj zbilji – iz nje je izrasla – interpolira prošlo i sadašnje vrijeme, uspostavljajući pokidane niti između nepotrošene poetike srijemsko-hrvatskoga govornoga idioma i standardnoga hrvatskoga jezika. Stoga je *Vaga s anđelima* pjesničko i djelo jezikoznalca, što će s knjigom pjesama *Ta renesansa, ne još kao posljednja šansa*, vjerojatno za dugo još, biti nenadmašiv primjer suvremene hrvatske stihostilistike, koja nam sa svakim novim čitanjem nudi i otkriva, u ničim sputanoj igri, s pomjerenim i neočekivanim račvanjem, mnogosmjernje i mnogoznačne pjesničke slike svijeta.

M. M.

PJESMA ZA DUŠU:

Šumi, šumi javore Miroslav Škoro

Ima jedna livada,
Na njoj drvo javora.
Ono tužnu priču zna,
O nesretna srca dva.

Šumi, šumi javore,
Neka grane govore
Pa da čuje zemlja sva,
Kako ljubav bolit zna.

Šumi, šumi javore,
Neka grane govore
Pa da čuje zemlja sva,
Kako ljubav bolit zna.

Al' se jednom dogodi,
Dragi dragoj govori:
Ja sad moram otići,
Al' ću ti se vratiti.

Šumi, šumi javore,
Neka grane govore
Pa da čuje zemlja sva,
Kako ljubav bolit zna.

Šumi, šumi javore,
Neka grane govore

Pa da čuje zemlja sva,
Kako ljubav bolit zna.

Podno vita javora
Ona dragog čekala.
Puno ljeta proteklo,
On se nije vratio.

Šumi, šumi javore,
Neka grane govore
Pa da čuje zemlja sva,
Kako ljubav bolit zna.

Šumi, šumi javore,
Neka grane govore
Pa da čuje zemlja sva,
Kako ljubav bolit zna.

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merковиć i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 11 do 17. prosinca

11. PROSINCA 1778.

Uz ranije obećanih 100 konja za vojsku, Gradsko vijeće Svete Marije (Szent Márie), **Mariji Tereziji** ponudilo je vladarici i 20.000 forinata (oko 5.000 zlatnika) za podmirenje ratnih izdataka. Potez je bio učinkovit, pa početkom naredne godine naš grad biva proglašen slobodnim kraljevskim gradom.

11. PROSINCA 1933.

Rođen je **Ivan Pančić**, istaknuti književnik, po obrazovanju klinički psiholog. Objavio je osam knjiga pjesama i drugih radova, od kojih je najznačajnija poema *Natpivavanja*, pisana bunjevačkom ikavicom, najrasprostranjenijim hrvatskim dijalektom. Autor je i studije *Kolera u Subotici 1873. godine*. Preminuo je pod tragičnim okolnostima 16. lipnja 1992.

12. PROSINCA 1912.

Otvorenjem laboratorija na 3. katu Gradske kuće, utemeljen je Zavod za zdravstvenu zaštitu Subotice. Te godine počeo je s radom i Dezinfekcioni institut, započinje i djelovanje preventivne medicine u nas; 1913. zabilježen je i osnutak Epidemiološke bolnice.

12. PROSINCA 1986.

U Subotici je završen dvodnevni rad vojvođanskih urbanista posvećen uređenju starih gradskih središta. Sudionici skupa odali su priznanje domaćinima, radi uspješnog dogovora i zajedničkog zalaganja stručnjaka i gradskog stanovništva, što je urodilo primjerno uređenom gradskom jezgrom, i to po mjeri Subotičana.

13. PROSINCA 1863.

Silovite ledene stihije nanijele su veliku štetu gradu i okolici, a niske temperature prorijedile su jesenske usjeve, te ih je s proljeća trebalo ponovno sijati. Dvije godine kasnije Suboticu je, baš kao i cijelu zemlju, zahvatila nezapamćena suša, prouzročivši glad stanovništva.

13 PROSINCA 1946.

Počasnim građaninom grada Subotice proglašen je američki umjetnik hrvatskog podrijetla **Zlatko Baloković**. Iste večeri, glasoviti je violinist priredio nezaboravni koncert. Koncertna dvorana subotičke Muzičke škole ponijela je ime Zlatka Balokovića.

13. PROSINCA 1991.

U kući poznate dobrotvorke **Marije Mamužić**, otvoren je Gerontološki klub Centar II (u današnjoj ulici Žarka Zrenjanina 16), koji će, ne zadugo, potom izrasti u najzapaženiju ustanovu te vrste u Srbiji.

14. PROSINCA 1797.

Koncem 80-tih godina XVIII. stoljeća duhan je u okolici Subotice uzgajan na 604 katastarska jutra, mahom na Ludašu (403 kj.) i Kelebiji (82 kj.), te u Tavankutu, Đurđinu, Žedniku, Zobnatici i Vamteleku. Rod je iznosio oko 5.470 centa.

14. PROSINCA 1881.

Umjesto dotadašnje upisnine od jedne forinte po učeniku, u subotičkoj višoj gimnaziji uvedena je školarina od 5 forinata godišnje. Sakupljenih 1.500 forinata utrošeno je za opremu školskih kabineta, te obnavljanje učeničke i nastavničke knjižnice.

15. PROSINCA 1878.

Svečano otvorenje Pučke kasi-ne. Utemeljena je na poticaj **Ambrozija Šarčevića**, sljedbenika preporodnih zamisli biskupa **Ivana Antunovića**. Prvu upravu Kasine čine: predsjednik **Beno Dulić**, perovođa **Ivan Rožić**, rizničar **Bodo Kujundžić**, prvi zastupnik **Ago Mamužić**, odnosno odbor starješina od 30 članova biran iz redova najviđenijih Bunjevaca.

15. PROSINCA 1912.

U Bajmaku je rođen **Đuro Dulić**, prvoborac, general-potpukovnik, zapovjednik NOV i POJ i JNA. Narodnim herojem proglašen je 1953. U jesen 1941. prvi je uništio njemački tenk u Srbiji. Umro je 29. kolovoza 2006.

15. PROSINCA 2002.

U nazočnosti oko 200 elektora, predsjednika Sabora Republike Hrvatske **Zlatka Tomčića**, visokih predstavnika Ministarstva za nacionalne manjine RS, diplomata, generalnih konzula RH o Republike Mađarske u Subotici, te drugih visokih dužnosnika, na Elektorskoj skupštini izabrano je Hrvatsko nacionalno vijeće od 35 članova.

16. PROSINCA 1854.

Predstavom *A két Bárcsai (Dvoje Barčaijevih)*, predana je na uporabu zgrada subotičkog

kazališta, u čijem sklopu je bio i hotel, prema projektu **Jánosa Skultetija**. Radovi su započeti 1848. ali su zbog društvenih previranja obustavljeni 1949., a nastavljeni 1953. Subotičko kazalište imalo je 450 sjedala na parteru, balkonu i galeriji i 49 loža. Trošak izgradnje iznosio je: 10 tisuća 309 forinata i 52 krajcare.

16. PROSINCA 1960.

Utemeljena je Kulturno-prosvjetna zajednica Subotičkog kotara. Za predsjednicu je izabrana **Estera Ivković**, poznata javna djelatnica.

16. PROSINCA 1998.

Na konstitutivnoj sjednici Vijeća Hrvatskog narodnog saveza, izabrano je čelništvo novoosnovane stranke: **Kalman Kuntić**, predsjednik, **Franjo Vujkov**, dopredsjednik, te **Marija Sekulić**, **Zvonimir Sajfert** i **Branko Horvat**.

17. PROSINCA 1845.

Rođen je **István Iványi** (obiteljski Ivanovski), profesor, upravitelj Gradske knjižnice, povjesničar. Osim dvosveščana djela Szabadka szabad királyi város története (Povijest slobodnog kraljevskog grada Subotice, 1886. i 1892.), autor je još desetak važnijih djela iz prošlosti našega grada i Bačke. Umro je 7. kolovoza 1917.

17. PROSINCA 1915.

Rođen je **Marko Čović**, profesor filozofije, prozni pisac, publicist, urednik, javni djelatnik bačkih Hrvata. Zapažena su mu djela; roman *Doktor filozofije*, zbirka novela *Žito zove* i autobiografska proza *Priča o lopti*. Umro je 12. travnja 1983.

Kulturne sklonosti nekadašnjih Plavanjaca

Pred nama je fotografija nastala polovicom prošloga stoljeća, koja, po svemu sudeći, prikazuje kazališnu predstavu, što je nekada u Plavni bila omiljena forma scenskog kulturnog amaterizma. Ovoga puta ostavljamo čitateljima da sami pokušaju prepoznati osobe koje se nalaze na sceni i u gledalištu. U svakom slučaju dvorana je puna, bina također, ali mnogi izvođači više nisu s nama.

U Plavni su nekada često organizirane ovakve predstave, a smatramo da je to dijelom zasluga **Matoševog** djeda **Grge**, koji je od 1837. godine više od dvadeset godina učiteljevao u ovome mjestu. I sam Matoš je, kao vojni bjegunac iz Petrovaradina 1894. godine, boravio kod svoga djeda koji je upravo u to vrijeme, kao umirovljenik, došao iz Zagreba na ljetovanje u ovaj kraj.

KOMAD S PJEVANJEM

Od **Mate Pakledinca Ginge** doznajemo da se ovdje vjerojatno radi o predstavi *Didó* pisca **Janka Veselinovića**. Tada je na ovim prostorima u XVIII. i XIX. stoljeću bio popularan specifičan žanr – komad s pjevanjem. To je

bilo scensko djelo u prozi, praćeno glazbenim točkama, solističkim, zbornim, plesnim i orkestriranim. Koautor djela bio je **Dragomir Brzak** (1851.– 1904.), srpski književnik, a autor glazbe **Davorin Jenko** (1835. – 1914.), slovenski skladatelj i dirigent, tvorac aktualne srpske himne *Bože pravde*. Ovo je bila možda jedna od posljednjih izvedbi *Didé*, jer se komad s pjevanjem, kao glazbeni oblik, izvodio uglavnom do Drugog svjetskog rata.

Plavanjci su, dakle, imali u to vrijeme sposobnost uvežbavanja i izvedbi i ovakvih djela, pa nije čudo što su, kao jedino selo u ondašnjoj državi, praižveli i domaću operetu *Na vrbi svirala*. Evo što nam o ovom kulturnom događanju piše u svom rukopisu sam tvorac ove operete dr. **Josip Andrić**:

»U tom selu (Plavni, op. a.) dogodio se nedavno zanimljiv kulturni događaj, neobičan za jedno selo. Četrdesetak mladih amatera, sve samih seljaka iz tog sela, uvežbalo je i izvelo novu domaću operetu, u kojoj se radnja libreta događa u tom selu, kojoj su libretist i kompozitor i režiser i scenograf i orkestar i svi pjevači i glumci iz tog sela... Uvežbavanje

operete trajalo je gotovo pola godine, u koje je vrijeme i sam kompozitor u dva maha došao u Plavnu, davao upute, gdje koje partije prekomponirao i prilagođivao mogućnostima seoskih izvođača ulijevajući im, kad su klonuli, volju, da ustraju do kraja. Mali violinski orkestar s harmonikom svladao je pod vodstvom vrlo muzikalnog violiniste primaša **Josipa Probojčevića** sve zahtjeve partiture na opće iznenađenje. Cjelokupni amaterski ansambl okupio je i ustrajno do kraja vodio vrlo kulturni seljak **Antun Šarvari**, koji je s učiteljem **Edom Bazlerom** djelo i režirao. Seljak slikar **Josip Benak** dao je inscenaciji živu slikovitost.

NA VRBI SVIRALA

Praizvedba *Na vrbi svirale*, koja je bila 1. veljače (1956.) u Plavni, pobudila je takvo zanimanje, da je u pet uzastopnih večeri opereta izvođena pred dupke punom dvoranom Kulturnog doma. Najjači dani zime s 25 stupnjeva hladnoće nisu smetali, premda u dvorani uopće nema peći. U kožusima i šubarama, mnogi s ugrižanim ciglama pod nogama i s kuhanim vinom u

boci prisustvovali su oduševljeni seljaci izvedbama operete. I cijela okolica se javila, neki došavši na izvedbe u Plavnu, a drugi tražeći da plavanjski operetni ansambl dođe i u njihova mjesta izvesti ovu bačku operetu. Izvedba *Na vrbi svirale* u Baču 14. veljače imala je pravi trijumfalni karakter s preko 500 gledatelja. Oduševljeni Bačlijci traže da Plavanjci dođu ponovno k njima sa svojom operetom. Slijede gostovanja u Vajskoj, Bođanima, Bačkoj Palanci, Somboru, Čonoplji i drugim mjestima Bačke, a i Plavanjci će još mnogo puta imati prilike vidjeti i čuti tu svoju operetu.

Duh meštra Grge Matoša, koji je kao učitelj i kantor ostavio za sobom dubok trag u kulturnim sklonostima i sposobnostima Plavanjaca, živ je ovim preko jednog stoljeća u Plavni. Unuk njegove učenice **Julijane Jokić**, dr. Josip Andrić ostvario je muzičko-scensko djelo iz ovog šokačkog sela i uzveličao u njemu ljubav prema Bačkoj, o kojoj se tu pjeva da je zemlja 'najlipša na ovom svitu'. Izvedbom tog djela istakla se Plavna kao jedino selo u državi (Jugoslaviji), koje je izvelo praižvedbu jedne nove domaće operete. Selo meštra Grge Matoša dokazalo je da se u nj i mnogi gradovi mogu ugledat«.

Nažalost, danas je situacija posve drukčija. Kultura je na margini društvenog života, a gradovi se nemaju na što ugledati, a ovakva sela su u nestajanju. Mladi bi se naraštaji trebao ugledati na pojedince koji ustrajno rade na dobrobit cijele zajednice, te slijediti njihove primjere vlastitim trudom i radom. Na taj način život bi im bio uveliko sadržajni, potpuniji i smisleniji. Uostalom, umjetnost ionako nije od ovoga svijeta, a na tron egzistencije trebao bi stupiti obogaćeniji smisao življenja.

Zvonimir Pelajić

Bio nam je Sveti Nikola

I ove godine Hrvatsko nacionalne vijeće i sv. Nikola su obradovali najmlađe. Sveti Nikola je obišao svu djecu koja pohađaju vrtiće na hrvatskom jeziku u Subotici, Maloj Bosni i Tavankutu i poslušao divne programe koji su mu mališani spremili. Događaju su pridonijeli i glumci dječjeg dramskog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* pod vodstvom *Nevene Mlinko* koji su vješto umnožili iščekivanje i veselje dolaska sv. Nikole.

Sveti Nikola nije zaobišao ni učenike, polaznike izbornog predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u cijeloj Vojvodini. Posredstvom Hrvatskog nacionalnog vijeća slatke darove podijelio je i u školama u Sonti, Plavni, Vajskoj, Srijemskoj Mitrovici, Sotu,

Monoštoru, Beregu i Bezdanu. Svugdje je bilo veselo i lijepo. Bio je to najljepši uvod u prosinačke blagdane i vrijeme darivanja koje će potrajati sve do Nove godine.

No, baš kao i u reklamama – i to nije sve!!! Sveti Nikola je posjetio i podijelio darove i najmlađim članovima HKUD-a *Matoš* iz Plavne, HKPD-a, *Jelačić* iz Petrovaradina, HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta i HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice. Vjerujem da je bio još ponedje, a sigurna sam da je dar ostavio i Vama. Bio je ovo veseli vikend koji se i ne može u potpunosti prepričati. Možda će Vam fotografije dočarati svu sreću i radost koja je bila opipljiva.

B. I.

Adventski vašar u Tavankutu

Tavankutska Osnovna škola *Matija Gubec* tradicionalno organizira *Adventski vašar* uoči blagdana svetog Nikole. Tako je i ove godine u petak, 4. prosinca, u predvorju osnovne škole održan prigodan program na kojem su sudjelovali učenici škole, od prvog do osmoga razreda, koji su na svojim radionicama izradili božićne ukrase te ih na vašaru izložili. Uz prigodne božićne pjesme i recitacije učenici su svoje roditelje uveli u predbožićno

vrijeme. Poslije završenog programa djeca su svoje uratke prodavali svojim prijateljima. Ove godine programu su prisustvovali i gosti, ravnatelji trinaest srednjih škola Zagrebačke županije, te **Katarina Miljković** koja obnaša dužnost u gradskoj upravi grada Zagreba kao pomoćnica pročelnika za odgoj i obrazovanje. Gosti su darovali školsku knjižnicu literaturom potrebnom za nastavu na hrvatskom jeziku.

I. D.

PETAK
11.12.2015.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 09:05 Vita jela, zelen bor
 09:30 Dobra žena, serija
 10:15 Veliko putovanje po Škotskoj: Divlja strana, dokumentarna serija
 10:45 Veliko putovanje po Škotskoj: Prenočišta, dokumentarna serija
 11:15 Riječ i život: Gladne nahrani...
 12:00 Dnevnik 1
 12:23 Dragocjeni biser, telenovela
 13:10 Kod doktora, talk-show
 14:00 Normalan život
 14:45 Znanstveni krugovi
 15:15 Anno Domini - Kraljevstvo i Carstvo, serija
 16:00 Najduži dan: Kazališni redatelj, dokumentarna serija
 16:50 Hrvatska uživo
 17:38 Život je lijep
 18:10 Manjinski mozaik
 18:30 Potrošački kod
 19:00 Dnevnik 2
 19:52 Snow Queen Trophy vinjete
 20:07 Djevojka mog prijatelja, američki film
 22:02 Uvijek kontra, politički talk show
 22:50 Eurojackpot
 23:00 Dnevnik 3
 23:25 Majstor tai chija, hongkonški film
 00:55 Kod doktora, talk-show
 01:35 Vita jela, zelen bor
 02:03 Život je lijep
 02:35 Skica za portret
 02:53 Glas domovine
 03:18 Znanstveni krugovi
 03:43 Manjinski mozaik:
 03:58 Normalan život
 04:43 Riječ i život: Gladne nahrani...
 05:13 Potrošački kod
 05:43 Dragocjeni biser
 06:28 Dnevnik 2

09:36 Kućni ljubimci
 10:35 Kruške i jabuke, kuharski dvoboj
 11:25 Čarolija, serija
 12:21 Domaća farmerska jela, dokumentarna serija
 12:50 Pustolovine Sherlocka Holmesa, serija (R)
 13:48 Kupido s p.o., američki film (R)
 15:12 Romantičnim rijekama: Neckar, dok serija

16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Stipe u gostima, humoristična serija
 17:18 Neodoljive slastice Rachel Allen, dokumentarna serija
 17:45 Šlep šou
 18:35 Magazin rukometne LP
 19:06 Proglašenje najboljih sportaša godine-SN, prijenos
 20:12 Umorstva u Midsomeru
 21:53 Vrijeme na Drugom
 21:59 Foylov rat, serija
 23:31 Nestanak, serija
 00:33 Sinovi anarhije, serija (2. dio)
 01:18 Kupido s p.o., američki film (R)
 02:39 Noćni glazbeni program

04:55 RTL Danas, informativna emisija (R)
 05:35 Sve u šest, magazin (R)
 06:05 Lego Ninjago, animirana serija (R)
 06:35 Svemoguća Kim, animirana serija
 07:25 Pet na pet, kviz (R)
 08:25 TV prodaja
 08:40 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 10:00 TV prodaja
 10:15 Četiri vjenčanja, lifestyle emisija
 11:15 TV prodaja
 11:30 Hitna služba, dramska serija
 12:30 Chicago u plamenu, dramska serija (R)
 13:25 Shopping kraljica, lifestyle emisija (R)
 14:25 Horvatovi, obiteljska humorna serija (R)
 15:25 Big Brother, show (R)
 16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
 17:00 Shopping kraljica, lifestyle emisija
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 U dobru, zlu i kiču, dokumentarna serija
 21:00 Big Brother, show uživo
 23:20 Big Brother, show uvo iz kuće
 23:50 Izvorni kod, igrani film, znanstveno-fantastični
 01:35 Taktički napad, igrani film, akcijski
 03:25 RTL Danas, informativna emisija (R)
 04:10 Kraj programa

SUBOTA
12.12.2015.

08:25 Stupica u napuštenom gradu, američki film - Ciklus klasičnog vesterna
 09:35 Duhovni izazovi
 10:05 Prizma - multinacionalni magazin
 10:50 Kulturna baština
 11:05 Uvijek kontra, politički talk show
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Veterani mira
 13:15 Apokalipsa: Prvi svjetski rat, dokumentarna serija
 14:10 Top Gear
 15:05 Ni krivi ni dužni, humoristična serija
 15:40 Djevojka mog prijatelja, američki film
 17:35 Lijepom našom - tuzemstvo
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Snow Queen Trophy vinjete
 19:55 LOTO 7/39
 20:00 Ja to mogu
 21:35 Dnevnik 3
 21:53 Filmski hit
 23:35 The Rolling Stones: Crossfire Hurricane, glazbeno-dokumentarni film (R)
 01:25 Stupica u napuštenom gradu, američki film - Ciklus klasičnog vesterna (R)
 02:35 Reprizni program
 02:58 Kulturna baština
 03:13 Društvena mreža - medicina
 04:23 Duhovni izazovi
 04:53 Veterani mira
 05:38 Prizma
 06:23 Dnevnik 2

09:27 Male priče o Božiću:
 10:10 Umorstva u Midsomeru, serija
 11:53 Romantičnim rijekama: Neckar, dokumentarna serija (R)
 12:39 Neodoljive slastice Rachel Allen, dokumentarna serija
 13:03 George Clark: Čudesne zamisli: Čudesne zamisli na Božić, dokumentarna serija
 13:57 Odvjetnik Djeda Mraza, američko-kanadski film (R)
 15:30 Jednostavna jela Rachel Allen
 15:58 Popodne na Drugom: dokumentarna serija
 17:31 Kuhajmo kao Heston, dokumentarna serija
 18:00 Nogomet: Ždrijeb skupina za EURO 2016, prijenos
 18:55 Glazba, glazba...
 19:05 Kruške i jabuke - dvoboj tjedna (R)

19:52 Gastro Despot
 20:04 Vlak pun love, američki film
 21:57 Graham Norton i gosti
 22:48 Carstvo poroka, serija
 23:45 Pripravnici
 00:49 Odvjetnik Djeda Mraza, američko-kanadski film (R)
 02:17 Noćni glazbeni program

05:15 RTL Danas, informativna emisija (R)
 06:00 Legenda o Tarzanu
 06:25 Lego Ninjago, animirana serija
 07:25 Zvezdani ratovi: Pobunjenici, animirana serija
 07:50 Svemoguća Kim, animirana serija (R)
 08:50 TV prodaja
 09:05 Princ otkriva Ameriku, igrani film, komedija
 11:20 TV prodaja
 11:35 Dynamo: Majstor nemogućega, zabavna emisija
 12:40 TV prodaja
 12:55 Ulični iluzionist, zabavna emisija
 13:20 Ulični iluzionist, zabavna emisija
 13:50 Eragon, igrani film, fantazija
 15:55 Big Brother, show (R)
 16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
 16:40 Big Brother, show (R)
 18:30 RTL Danas
 19:20 Dama i Skitnica, igrani film, animirana romantična komedija
 21:00 Big Brother, show uživo finale
 23:00 Hitman - agent 47, igrani film, akcijski
 00:55 Kickboxer, igrani film, akcijski
 02:40 Astro show, emisija uživo
 03:40 RTL Danas
 04:25 Kraj programa

NEDJELJA
13.12.2015.

07:25 Klasika mundi: Menahem Pressler i Berlinska filharmonija pod ravnateljstvom Sir Simona Rattlea
 08:15 Strah, talijanski film - Zlatna kinoteka
 09:50 Portret crkve i mjesta: Mihovljan
 10:00 Mihovljan: Misa, prijenos
 11:00 Biblija
 11:10 Pozitivno

12:00 Dnevnik 1
 12:30 Plodovi zemlje
 13:25 Rijeka: More
 14:00 Nedjeljom u dva
 15:05 Labirint
 15:55 Mir i dobro
 16:25 Wolf Hall, serija
 17:30 Ja to mogu
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Snow Queen Trophy vinjete
 19:55 LOTO 6/45
 20:05 Zagrebačke priče omnibus II, hrvatski film
 21:50 Emanuel Vidović: Angelus, dokumentarno-igrani serijal
 22:50 Nemoj nikome reći, serija
 23:25 Dnevnik 3
 23:53 Nedjeljom u dva
 00:53 Ekonomija & TD
 01:28 Strah, talijanski film - Zlatna kinoteka
 02:58 Popuna
 03:36 Mir i dobro
 04:01 Plodovi zemlje
 04:51 Rijeka: More
 05:21 Pozitivno
 05:49 Dnevnik 2

06:00 Juhuhu
 09:53 Male priče o Božiću:
 10:01 Detektiv Murdoch, serija
 10:52 Velečasni Brown, serija
 11:42 Jednostavni slatkiši, dokumentarna serija
 12:15 Veliki preporod britanskog vrta, dokumentarna serija
 13:20 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
 14:27 Borba žaruljica, američko-kanadski film (R)
 15:52 Male priče o Božiću:
 16:00 Pjevaj moju pjesmu (R)
 17:27 Poirot, serija
 19:11 Međimurski glazbeni festival, snimka
 19:58 Glazba, glazba...
 20:19 Telefonska govornica, američki film (R)
 21:45 Svjetski biseri: Quebec, drukčija Amerika, dokumentarna serija
 22:40 Velečasni Brown, serija
 23:28 Kalifornikacija, serija
 23:58 Pa to je fantastično!, humoristična serija
 00:34 Mulci, serija
 00:58 Mulci, serija
 01:21 Noćni glazbeni program
 04:55 RTL Danas, informativna emisija (R)
 05:40 Legenda o Tarzanu
 06:05 Lego Friends

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Uspjeh čine ljudi

Naša polisa...Vaša sigurnost

Tel: +381 (0) 24 555-867 • www.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

07.00 Zvezdani ratovi:
Pobunjenici, animirana
serija
07.30 Svemoguća Kim,
animirana serija
08.00 TV prodaja
08.15 Moćne patke 2, igrani
film, komedija
10.25 TV prodaja
10.40 Božićna priča, igrani film,
obiteljski
12.35 TV prodaja
12.50 Dama i Skitnica, igrani
film, animirana romantična
komedija (R)
14.25 Ledena staza, igrani film,
komedija
16.25 Merida Hrabra, igrani
film, animirani
16.30 RTL Vijesti
16.40 Merida Hrabra, igrani
film, animirani
18.20 Snježna groznica -
TV premijera, kratki film,
animirani
18.30 RTL Danas, informativna
emisija
19.15 Galileo, zabavna/
obrazovna emisija
20.00 Snježno kraljevstvo -
TV premijera, igrani film,
animirani
22.00 Zamka za roditelje, igrani
film, komedija
00.30 Big Brother, (R)
02.30 Astro show, emisija uživo
03.30 RTL Danas, (R)
04.15 Kraj programa (R)

PONEDJELJAK 14.12.2015.

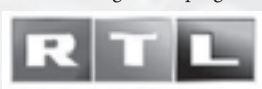

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:35 Dobra žena, serija
10:20 Plodovi zemlje
11:15 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:20 Dragocjeni biser,
telenovela
13:10 Kod doktora, talk-show
14:00 Društvena mreža
15:10 Jezik za svakoga
15:30 Lijepom našom
16:50 Hrvatska uživo
17:40 Život je lijep
18:15 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:52 Snow Queen Trophy
vinjete
20:02 Anno Domini -
Kraljevstvo i Carstvo, serija
20:50 BezVeze
21:45 Otvoreno
22:37 Dnevnik 3
23:05 Veliko putovanje po
Škotskoj: Od Burnsa do

Butlinša, dokumentarna
serija
23:35 Veliko putovanje po
Škotskoj: Baš kao u
Švicarskoj, dokumentarna
serija
00:05 Braquo, serija
00:55 Spirala zločina, serija
01:45 Kod doktora, talk-show
02:25 Reprizni program
03:21 Home Springs, američki
film
05:01 Dragocjeni biser
05:46 Dnevnik 2

05:55 Generalna špica
06:00 Juhuhu
09:57 Male priče o Božiću:
10:03 Phil Spencer: Tajni agent
za nekretnine,
dokumentarna serija
10:52 Poirot, serija
12:37 Pustolovine Sherlocka
Holmesa, serija (R)
13:36 Carolin Božić, američki
film
14:58 Male priče o Božiću:
15:07 Mjesto pod suncem -
Ostati ili otići,
dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Stipe u gostima,
humoristična serija
17:19 Kruške i jabuke, kuharski
dvoboj
18:07 Male priče o Božiću:
18:15 Svijet vrtlara,
dokumentarna serija
18:45 Glazba, glazba...
18:50 Magazin nogometne LP
19:15 Glazba, glazba...
19:26 Bitange i princeze,
humoristična serija
20:06 Planet prirodnih čuda -
život na rubu,
dokumentarna serija
21:00 TV Bingo Show
21:45 Začin za brak, američki
film
23:25 Pod kupolom, serija
00:10 Skladište 13, serija
00:55 Carolin Božić, američki
film
02:17 Noćni glazbeni program

06.15 RTL Danas, (R)
06.55 Sve u šest, magazin (R)
07.25 Legenda o Tarzanu,
animirana serija (R)
07.55 Svemoguća Kim,
animirana serija
08.50 TV prodaja
09.05 Mijenjam ženu,
dokumentarna sapunica
10.15 TV prodaja
10.30 Četiri vjenčanja

11.35 TV prodaja
11.50 Hitna služba, serija
12.45 Merida Hrabra, igrani
film, animirani (R)
14.30 Snježna groznica, kratki
film, animirani (R)
14.40 Snježno kraljevstvo,
igrani film, animirani (R)
16.30 RTL Vijesti, informativna
emisija
17.00 Shopping kraljica, lifestyle
emisija
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.20 Pet na pet, kviz
20.15 Kolo sreće, kviz
21.15 Horvatovi, serija
22.15 RTL Direkt
22.45 Chicago u plamenu,
dramska serija
23.40 Dr. House, dramska serija
00.40 CSI, serija (R)
01.35 CSI: NY, serija
02.25 Astro show, emisija uživo
03.25 RTL Danas, (R)
04.10 Kraj programa

UTORAK 15.12.2015.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Vita jela, zelen bor
09:35 Dobra žena, serija
10:20 Veliko putovanje po
Škotskoj: Od Burnsa do
Butlinša, dokumentarna
serija
10:50 Veliko putovanje po
Škotskoj: Baš kao u
Švicarskoj, dokumentarna
serija
11:20 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:20 Dragocjeni biser,
telenovela
13:10 Kod doktora, talk-show
14:00 Društvena mreža
15:15 Anno Domini -
Kraljevstvo i Carstvo, serija
16:05 BezVeze
16:50 Hrvatska uživo
17:40 Život je lijep
18:15 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:52 Snow Queen Trophy
vinjete
20:02 Anno Domini -
Kraljevstvo i Carstvo, serija
20:50 Pogledi: Statisti,
dokumentarni film
21:45 Otvoreno
22:37 Dnevnik 3
22:52 Sport
23:05 Otok pingvina,
dokumentarni film
00:05 Braquo, serija
00:55 Spirala zločina, serija

01:45 Kod doktora, talk-show
02:25 Reprizni program
02:56 Crveni barun, njemčko-
britanski film (R)
05:01 Dragocjeni biser,
telenovela
05:46 Dnevnik 2

05:49 Generalna špica
05:54 Juhuhu
09:30 Phil Spencer: Tajni agent
za nekretnine,
dokumentarna serija
10:19 Kruške i jabuke, kuharski
dvoboj
11:09 Čarolija, serija
12:06 Domaća farmerska jela,
dokumentarna serija
12:36 Pustolovine Sherlocka
Holmesa, serija (R)
13:35 Otkazite Božić, američki
film
15:07 Mjesto pod suncem -
Ostati ili otići,
dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Stipe u gostima,
humoristična serija
17:21 Kruške i jabuke, kuharski
dvoboj
18:09 Male priče o Božiću:
18:18 Svijet vrtlara,
dokumentarna serija
18:52 Velikani sporta,
dokumentarna serija
19:23 Bitange i princeze,
humoristična serija
20:04 Viktorijanska farma,
dokumentarna serija
21:10 Crveni barun, njemčko-
britanski film
23:15 Zakon i red: Zločinačke
nakane, serija
00:00 Pod kupolom, serija
00:45 Skladište 13, serija
01:30 Otkazite Božić, američki
film
03:00 Noćni glazbeni program

06.05 RTL Danas, informativna
emisija (R)
06.50 Sve u šest, magazin (R)
07.20 Lego Star Wars,
animirana serija (R)
07.45 Svemoguća Kim,
animirana serija
08.40 TV prodaja
08.55 Mijenjam ženu,
dokumentarna sapunica
10.05 TV prodaja
10.20 Četiri vjenčanja, lifestyle
emisija
11.25 TV prodaja
11.40 Hitna služba, dramska
serija
12.35 Chicago u plamenu,

dramska serija (R)
13.35 Shopping kraljica, lifestyle
emisija (R)
14.35 Pet na pet, kviz (R)
15.30 Kolo sreće, kviz (R)
16.30 RTL Vijesti, informativna
emisija
17.00 Shopping kraljica, lifestyle
emisija
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas, informativna
emisija
19.10 RTL Vrijeme,
informativna emisija
19.20 Pet na pet, kviz
20.15 Kolo sreće, kviz
21.15 Horvatovi, serija
22.15 RTL Direkt, informativna
emisija
22.45 Chicago u plamenu,
dramska serija
23.40 Dr. House, dramska serija
00.40 CSI, serija (R)
01.35 CSI: NY, serija
02.25 Astro show, emisija uživo
03.25 RTL Danas, (R)
04.10 Kraj programa

SRIJEDA 16.12.2015.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Vita jela, zelen bor
09:35 Dobra žena, serija
10:20 Otok pingvina,
dokumentarni film
11:20 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:20 Dragocjeni biser,
telenovela
13:10 Kod doktora, talk-show
14:00 Društvena mreža
15:15 Anno Domini -
Kraljevstvo i Carstvo,
serija
16:05 Labirint
16:50 Hrvatska uživo
17:40 Život je lijep
18:15 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Snow Queen Trophy
vinjete
19:55 LOTO 7/39
20:02 Anno Domini -
Kraljevstvo i Carstvo, serija
20:50 Samo kulturno, molim!
21:35 Otvoreno
22:27 Dnevnik 3
22:55 Britanska čuda,
dokumentarna serija
23:55 Braquo, serija
00:45 Spirala zločina, serija
01:35 Kod doktora, talk-show
02:15 Reprizni program
03:26 Alex Cross, američki film
05:06 Dragocjeni biser,
telenovela
05:51 Dnevnik 2

05:53 Juhuhu
09:28 Male priče o Božiću:
09:34 Phil Spencer: Tajni agent
za nekretnine,
dokumentarna serija
10:24 Kruške i jabuke, kuharski
dvojbaj
11:14 Čarolija, serija
12:09 Domaća farmerska jela,
dokumentarna serija
12:40 Pustolovine Sherlocka
Holmesa, serija (R)
13:38 Ljubav za Božić, američki
film
15:07 Mjesto pod suncem -
Ostati ili otići,
dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Stipe u gostima,
humoristična serija
17:19 Kruške i jabuke, kuharski
dvojbaj
18:09 Male priče o Božiću:
18:18 Svijet vrtlara,
dokumentarna serija
18:48 Glazba
18:57 Odbrojanje do Ria,
dokumentarna serija
19:27 Bitange i princeze
20:03 Najbolje vrtno kućice,
dokumentarni film
20:59 Alex Cross, američki film
22:37 Zakon i red: Zločinačke
nakane, serija
23:22 Pod kupolom, serija
00:07 Skladište 13, serija
00:52 Ljubav za Božić, američki
film
02:17 Noćni glazbeni program

06:05 RTL Danas, informativna
emisija (R)
06:50 Sve u šest, magazin (R)
07:20 Lego Star Wars,
animirana serija (R)
07:45 Svemoguća Kim,
animirana serija
08:40 TV prodaja
08:55 Mijenjam ženu,
dokumentarna sapunica
10:05 TV prodaja
10:20 Četiri vjenčanja, lifestyle
emisija
11:25 TV prodaja
11:40 Hitna služba, serija
12:35 Chicago u plamenu, (R)
13:35 Shopping kraljica, (R)
14:35 Pet na pet, kviz (R)
15:30 Kolo sreće, kviz (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Shopping kraljica
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:20 Pet na pet, kviz
20:15 Kolo sreće, kviz
21:15 U dobru, zlu i kiču,
dokumentarna serija
22:15 RTL Direkt
22:45 Chicago u plamenu,
dramska serija
23:40 Dr. House, dramska serija
00:40 CSI, serija (R)
01:35 CSI: NY, serija
02:25 Astro show, emisija uživo
03:25 RTL Danas, (R)
04:10 Kraj programa

ČETVRTAK
17.12.2015.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Vita jela, zelen bor
09:30 Dobra žena, serija
10:15 Britanska čuda,
dokumentarna serija
11:15 Samson, kišobran,
suncobran - emisija pučke
i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:20 Dragocjeni biser,
telenovela
13:10 Kod doktora, talk-show
14:00 Društvena mreža
15:15 Anno Domini -
Kraljevstvo i Carstvo,
serija
16:05 Samo kulturno, molim!
16:50 Hrvatska uživo
17:40 Život je lijep
18:15 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:52 Snow Queen Trophy
vinjete
20:02 Anno Domini -
Kraljevstvo i Carstvo,
serija
20:50 Najduži dan: Arhitekti,
dokumentarna serija
21:40 Otvoreno
22:32 Dnevnik 3
23:00 Britanska čuda,
dokumentarna serija
00:00 Braquo, serija
00:50 Spirala zločina, serija
01:40 Kod doktora, talk-show
02:20 Reprizni program
02:46 Krvne veze, francuski
film
04:51 Biblija

05:01 Dragocjeni biser,
telenovela
05:46 Dnevnik 2

05:54 Juhuhu
09:29 Male priče o Božiću:
09:35 Phil Spencer: Tajni agent
za nekretnine,
dokumentarna serija
10:24 Kruške i jabuke, kuharski
dvojbaj
11:13 Čarolija, serija
12:10 Domaća farmerska jela,
dokumentarna serija
12:39 Pustolovine Sherlocka
Holmesa, serija (R)
13:38 Božić donosi ljubav,
mini-serija
15:07 Mjesto pod suncem -
Ostati ili otići,
dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Kamo na vikend?
16:50 Stipe u gostima,
humoristična serija
17:24 Kruške i jabuke, kuharski
dvojbaj
18:13 Male priče o Božiću:
18:22 Svijet vrtlara,
dokumentarna serija
18:56 Odbrojanje do Ria,
dokumentarna serija
19:27 Bitange i princeze
20:04 Čarobni gradski otoci:
Istanbul, dokumentarna
serija
20:56 Krvne veze, francuski
film
22:59 Zakon i red: Zločinačke
nakane, serija

23:44 Pod kupolom, serija
00:29 Skladište 13, serija
01:14 Božić donosi ljubav,
mini-serija
02:39 Noćni glazbeni program

06:05 RTL Danas, (R)
06:50 Sve u šest, magazin (R)
07:20 Lego Friends, (R)
08:40 TV prodaja
08:45 Svemoguća Kim,
animirana serija
08:55 Mijenjam ženu,
dokumentarna sapunica
10:05 TV prodaja
10:20 Četiri vjenčanja
11:25 TV prodaja
11:40 Hitna služba, serija
12:35 Chicago u plamenu,
dramska serija
13:25 Shopping kraljica, lifestyle
emisija (R)
14:35 Pet na pet, kviz (R)
15:30 Kolo sreće, kviz (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Shopping kraljica
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Budi mi prijatelj - RTL
pomaže djeci, humanitarni
TV event uživo
22:15 RTL Direkt
22:45 Chicago u plamenu, serija
23:40 Dr. House, dramska serija
00:40 CSI, serija (R)
01:35 CSI: NY, serija
02:25 Astro show, emisija uživo
03:25 RTL Danas, (R)
04:10 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od pone-
djeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu
Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme
emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetnik* nedjeljom
od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u
21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića
emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od
18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

HRVATSKA PANORAMA NA TELEVIZIJI YU ECO

Program obuhvaća informativnu petominutnu emisiju *Cro info vijesti*, koja se pri-
kazuje radnim danima nakon Info bloka ove televizije u premijernom i tri reprizna
termina (15.30, 19.15, 22.15, 00.15 sati). Polusatna društveno-politička emisija
Motrišta emitira se četvrtkom od 22.30 sati, a reprizira ponedjeljkom od 9 sati. Kolaž
emisija s pregledom tjedna iza nas pod nazivom *Hrvatska panorama* emitira se
subotom od 11 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog
Boja Srbija • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija
- Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik
Govorimo hrvatski

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna
glazba (ponedjeljkom) • *Na valovima hrvatske glaz-
bene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki
majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock
vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche
Welle (ponedjeljkom) • *Kulturna povijest* (utorkom) •
Znanjem do zdravlja (srijedom) • *Razmišljanje dopu-
šteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljkom) • *Aktualije* (utorkom)
• *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz
kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za
moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i
odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti
dana, zabavna glazba
• 18.15 Vojvođanski tjedan
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 Vjerska emisija, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti,
zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 Putnici kroz vrijeme emisija za djecu
Hrvatskoga radija
• 20.00 *Hrvatima izvan domovine* - emisija Pitomog
radija iz Pitomače (RH)
20.55 Odjava programa

104, 4 Mhz

TOME KOPILOVIĆ, POLJOPRIVREDNIK

Naći svoj put

Tome sa suprugom Milicom

Kći Martina sudjeluje na dužijancama

Današnji sugovornik **Tome Kopilović** počinje priču kako njemu i njegovoj obitelji nisu bili nimalo laki počeci. Njegovu obitelj čini pet članova: supruga **Milica**, sinovi **Zvonimir** i **Željko** koji su već uposleni, kći **Martina** pohađa odjel na hrvatskom nastavnom jeziku u Gimnaziji. Druga je godina.

GODINE SNALAŽENJA

Tome nam priča kako je počelo i kako su se u nekim za mnoge teškim godinama snašli.

»Živimo u obiteljskoj kući. Kao mlada obitelj, supruga i ja bili smo uposleni u istoj tvrtki.

»Od samog početka višestruka član sam DSHV-a. Bio sam predsjednik mjesnog odbora u Malom Bajmaku i u Vijeću DSHV-a«, kaže Kopilović.

U vrijeme 90-ih smo oboje dobili otkaz. Tada su za nas počele brige. Te godine su, kako za mnoge ljude, tako i za nas bile

godine snalaženja i preživljavanja. Pokušavali smo pronaći bilo kakav posao ili početi neki obiteljski biznis, ali ništa nije išlo... U to vrijeme smo imali plac sa započetom gradnjom kuće u blizini kuće mojih roditelja. Svakodnevno sam pomagao roditeljima koji su se cijeli život bavili poljoprivredom.«

Kako poljoprivreda nije bila strana Tomi i sve je te poslove dobro poznao jer je, kako kaže, od malih nogu pomagao i volio rad sa životinjama. Na sugestiju prijatelja, ili bolje rečeno prijatelja, dobio je ideju da bi se i on mogao baviti poljoprivredom i da bi im to moglo biti primarno zanimanje.

»Kada smo započinjali to nije bilo lako, jer su to bile godine sankcija i velike inflacije. No, nije me to pokolebalo jer kad se nešto voli nije ni teško. Navikao sam na rad pošto sam rođen na salašu pokraj Male Bosne, u velikoj obitelji.«

Sjećanja su ostala, i to ona živa na salaš i na život na salašu; na mnogo toga što i dan-danas čuva kao i tradiciju u svojoj obitelji.

LJUBAV PREMA KONJIMA

»Za djetinjstvo me vežu mnoge lijepe uspomene. Igranje nogometa na Đukićevom salašu, ljubav prema golubovima, koje još uvijek volim, i drugo... Danas živimo u gradu i uz kavicu volim sjesti i odmoriti dušu uz golubove. Okušao sam se i u konjičkom sportu jer volim i konje, ali za to danas treba vrijeme, strpljenje i veći proračun. Za sad želje ostaju na tom da se družim s ljudima koji imaju konje. Bio sam više

puta sudionik gradske *Dužijance* u Subotici. Sad je kćer Martina nastavila tu tradiciju, sudjeluje na *dužijancama* kao jahačica. Kao bunjevački Hrvat čuvam tradiciju i običaje i želim to prenijeti na djecu.«

Vrijeme je adventa i sigurno i ova obitelj čuva tradiciju i živi u iščekivanju Božića koji je, kako nam Tome kaže, i za njih jedan od najljepših blagdana za njegovu obitelj.

Branka Dulić

NOVOGODIŠNJA AKCIJA!

Tooth optika

Subotica
Maksima Gorkog 20
024 551 045

od 1.12.2015. do 29.02.2016.

50%
20%
5%

DRUŽENJE S KNJIŽEVNICOM LJILJANOM JELASKOM

Vesele boje, tvoje i moje

Ljiljana Jelaska i Bernadica Ivanković

Vesele boje
tvoje i moje,
kada se spoje
nebo oboje...

Upravo je tako i bilo kako pjeva u pjesmi **Ljiljana Jelaska**, spisateljica za djecu i mladež iz Petrinje. Kako smo već najavili, književnica je otvorenog srca doputovala u Vojvodinu gdje je boravila tri dana. Već prvoga dana, u ponedjeljak 7. prosinca, iako umorna od puta (mada to nije htjela priznati) odmah se latila posla i susrela sa djecom koja nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku u Subotici. Učenici osnovnih škola **Matko Vuković**,

Ivan Milutinović i **Sveti Sava** družila su se u dva termina družila s ovom veselom i kreativnom spisateljicom u čitaonici Gradske knjižnice u Subotici. Neki su odmah po završetku susreta potražili njezine knjige na policama knjižnice kako bi pročitali do kraja priču o četrnaestogodišnjoj Emi iz Zagreba iz teen romana *Leti, leti*.

Drugoga dana tempo je bio još gušći, ali naša gošća je s velikom radošću odlazila na susrete s djecom jer je iskreno željela susresti se sa svima. Tako se u utorak, 8. prosinca, najprije družila sa svim mališanima iz vrtića **Marija Petković Sunčica** i

Susret sa spisateljicom organizirala je Gradska knjižnica Subotica uz potporu Hrvatske matice iseljenika, Grada Subotica, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Marija Petković Biser iz Subotice, **Petar Pan** iz Tavankuta i **Bambi** iz Male Bosne koji su se okupili u Subotici da pričaju o *Anatomiji*, te otkriju *Vesele boje tvoje i moje*. O, kako je bilo krasno biti u ovom društvu. Vrijeme je brzo proteklo, ali moralo se ići dalje. Ljiljana Jelaska je tog popodneva održala još dva susreta. Najprije u

Maloj Bosni, gdje je razgovarala s učenicima OŠ **Ivan Milutinović**, a potom i u Tavankutu gdje su se uz domaćine priključili i učenici viših odjela OŠ **Vladimir Nazor** iz Đurđina.

I tu priči nije kraj, ali ćemo ipak zastati jer novine moraju izaći na vrijeme a u sljedećem broju očekujte priču kako je bilo trećeg dana kada je naša književnica putovala u Sontu i Monoštor, te kako joj se dopalo kod nas. Mada vjerujem da već i znate kako joj je dobro bilo

jer
Kada se spoje
nebo oboje,
vesele boje
tvoje i moje.

B. I.

POGLED S TRIBINA

Dva derbija

Proteklo 19. kolo 1. HNL donijelo je dva derbija. Najveći hrvatski derbi između *Dinama* i *Hajduka*, te mali derbi začelja *Zagreba* i *Osijeka*. Modri su slavili pogotkom u posljednjoj minuti sudačke nadoknade (2:1), te uz kiks *Rijeke* na gostovanju kod *Intera* (0:0), vratili se na čelo prvenstvene tablice. Sam susret u potpunosti je opravdao epitet utakmice nad utakmicama, viđena su tri gola, nekoliko prigoda i što je najvažnije za jedan derbi, rezultatska neizvjesnost je trajala do samoga kraja. Dueli modrih i bilih ponovno su oni pravi. Na zadovoljstvo svih navijača.

Zanimljivo, i drugi derbi se igrao u Zagrebu, ali na stadionu u *Kranjčevićevoj* ulici, gdje su snage odmjerila dva trenutačno najslabije plasirana kluba u ovoj sezoni. Čini se kako je *Zagreb* minimalnim porazom (0:1) ispustio posljednju slamku priključka u borbi za prvoligaški spas. S druge strane, *Osijek* je s tri nova boda dobio golemi vjetar u leđa i praktično pobjegao s dna.

Liga 10 još jednom potvrđuje svoju opravdanost. Gornji dom ima svoju neizvjesnost, iako su akteri uvijek isti plus RNK *Split*, dok će donji dom, izuzev objektivno otpisanih »pjesnika« strepeti do posljednjeg kola. Jer natjecanje u kojem petoplasirana momčad (*Lokomotiva*) ima svega 5 bodova viška od devetoplasirane (*Osijek*), a razlika između ostalih klubova u domeni jedne pobjede, može dobiti samo pohvale.

Hrvatski klupski nogomet ima budućnost, a na nogometašima i sportskim djelatnicima je zadaća materijalizirati je u još jače i uzbudljivije prvenstvo. Odličnim i neizvjesnijim susretima podiže se kvaliteta bez koje se ne može ravnopravije sudjelovati na europskoj sceni.

Obzirom kako je nakon *Dinamovog* duela protiv *Bayerna* euro nogomet *ad acta* do sljedećeg ljeta, fokus se u potpunosti prebacuje na domaće travnjake.

Očekuju nas novi derbiji.

Borba za vrh i borba za ostanak.

D. P.

NOGOMET

Dinamo – Hajduk 2:1

Pogotkom u posljednjoj minuti derbi susreta *Dinamo* je svladao *Hajduk* (2:1) i preuzeo vrh tablice. *Rijeka* je neodlučenim ishodom gostujućeg duela protiv *Intera* (0:0) pala na drugo mjesto zbog slabije gol razlike.

KOŠARKA

Cedevita za vrh

Pobjedom protiv MZT *Skopja* (70:65) *Cedevita* je skočila na drugo mjesto ABA lige potvrđujući odličnu formu u kojoj se nalazi. *Cibona* je doživjela težak domaći poraz od vodeće *Budućnosti* (69:91), a bez bodova je ostao i *Zadar* na gostovanju u Nikšiću (61:70). Unatoč porazu, Zadrani su i dalje petoplasirana momčad lige, dok je *Cibona* na trinaestom mjestu što je i rezultiralo smjenom trenera *Slavena Rimca*. Za novog trenera imenovan je *Damir Mulaomerović*.

RUKOMET

Bod protiv Wisle

Oslabljen momčad *PPD Zagreba* uspjela se neporažena vratiti iz Poljske nakon što je u 10. kolu skupine A Lige prvaka odigrala neodlučeno protiv *Wisle* (23:23). Prvih šest momčadi će nastaviti natjecanje, a hrvatski prvak je trenutačno peti s 9 osvojenih bodova.

HOKEJ

Dva poraza

Hokejaši *Medveščaka* pretrpjeli su dva poraza na gostovanjima kod *Omska* (3:6) i *Astane* (1:6). nakon 40 odigranih kola »medvjedi« se nalaze na devetom mjestu Zapadne konferencije KHL-a s 56 osvojenih bodova koliko ima i osmoplasirani *Dinamo Minsk*. Prvih osam momčadi izborit će pravo igranja u doigravanju za naslov prvaka.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Sombor – prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Zagreb, u Srednjacima izdajem jednosobni stan, soba, kuhinja, kupatilo, gr. grijanje, telefon, renoviran, nov namještaj. Tel.: 024 547 204.

Podajemo obiteljsku katnu kuću 210 m² na placu od 670m² – garaža, kotlarnica, ljetna kuhinja i vinska komora sve opeka, plin, etažno grijanje, telefon, interfon, do autobusa 5 minuta. Subotica. Tel.: 024 546 061 ili 064 468788.

Prodajem Tv Samsung ekran ravan 82 cm, daljinski, namještaj visoki sjaj – regal 3,8, klupski stol, škrinja za jastuke i regal 2,v /2š. Tel.: 064 4681788.

Prodajem noviju trosobnu kuću na uglu, s placem od 524 m² u Novom naselju – Aleksandrovo. Tel.: 063-553-447.

Prodaje se kuća u Petrovaradinu, Marina Držića 2a. Površina zemljišta je 100 m², stambena površina je 40 m². Tel.: 064 0125719.

Prodaje se trosoban stan od 73 m², dvije terase, renoviran, prijeko od Hrvatskog konzulata u naselju Tokio. Ima kablovsku, CG,... Cijena 50.000 eura. Tel.: 069 2052608.

Hrvat, 25 godina, zaposlen, vlasnik velike kuće u turističkom gradu Slavenska Orahovica kod Osijeka, traži djevojku zanatliju (frizerku) za dopisivanje – brak. Uz pismo poslati fotografiju. van Peček, Stjepana Radića 10, HR 33515 Orahovica Slavenska, Hrvatska.

Izdajem u najam 20 ari placa u progonu u centru Tavankuta, pogodno za plastenik ili organsku proizvodnju – ima bunar. Tel.: 064 5259245.

Prodaje se kuća – vikendica na zapadnoj obali jezera Palić. Tel.: 062 8687964.

Mijenjam ili prodajem veće leandere u boji i limun, koturaljke, novu električnu kosilicu, muške čakšire s prslukom, kožne čizme, koš, šešire, šubare, kaput i žensko bunjevačko ruvo (i sefiri), razne marame, sto i stolice, tepisi i ekskluzivna italijanska vjenčanica od čipke. Tel.: 024 532570.

Kupujem salaš s okućnicom u Ljutovu ili Tavankutu. Tel.: 069 2887213.

Prodaju se koturaljke, stolovi i stolci, bunjevačka ruva – svila i sefiri, marame, pregače, ponjaviceevce, čaršavi, muške čakšire i prsluk, čizme, šeširi, nova el. kosilica, tepisi i staze. Tel.: 024 528 682.

Prodaje se dvosoban stan (51 m² + terasa) s odličnim rasporedom prostora na Prozivci. Stan se redovito održava i sačuvan je. Ima klimu, kablovsku i daljinsko grijanje. Cijena 28.000 eura (nije fiksno). Tel.: 062 788924.

Izdajem (od 1. 9.) 2-soban namješten stan (3 kreveta+pomoćni ležaj, plinsko grijanje, blizina tramvaja) u Zagrebu, Folnegovićevo naselje. Cijena: 250 eura. Tel.: 063 8820654, 065 6081194. +385 92 1770196.

Hitno prodajem mali moto-kultivator, marke VALPADANO s frezerom, 10 KS. Tel.: 062 86 87964.

Potrebni radnici za rad u novoj tvornici u Slovačkoj. Tel.: 064 4109369

Prodajem veći 1 S, integralova zgrada, parketiran, s malim barom, IV. kat, 2 lifta, podrum, cg, adsl, kds tv i interfon. Tel.: 062 8900458.

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Prodaje se muška kožna jakna vel: 56 braon boje, nova. Tel.: 064 4618006.

Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetkom krevetnikom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.

Prodajem trodijelni orman – mahagonij, regal iz četiri dijela, dva garderobna i dvije vitrine, kauč, fotelju i dva taburea. Tel.: 024 4561752, 064 3051513.

Prodajem stroj šivanje marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina, kao i ispravan zamrzivač »sandučar«. Tel.: 069 2887213.

Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal.

Izdajemo apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com.

Prodajem poslovni prostor u centru grada cca, 350 m² na tri nivoa. Inf. 069 2887213.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi

VAŽI DO 18. 12. 2015.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC **Bunjevačko kolo**, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

OSNIVAČ:
Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:
Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:
Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Zvonko Sarić, Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR
Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:
dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

**POMOĆNIK I ZAMJENIK
GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:**
Zvonko Sarić

LEKTOR:
Zlatko Romić

REDAKCIJA:
Davor Bašić Palković
(urednik rubrike kultura i urednik *Kužiša*)
Dražen Prčić
(urednik rubrike sport i zabava)
Željka Vukov
(urednica društvene rubrike i urednica *Hrčka*)
Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)
Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:
Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:
Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić (pravnik) (brankuntic@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs
WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

TAMBURAŠKA SCENA

Tamburaški ansambl *Tajna*

Tamburaški ansambl *Tajna* je s radom počeo 2012. godine, kao jedan od mlađih vokalno-instrumentalnih izvođačkih sastava subotičke scene. Kao što samo ime govori, naglasak je prvenstveno na izvedbi tamburaške muzike, pjesama, instrumentalna i raznih kola, ali ansambl u svom repertoaru posjeduje i melodije s podneblja naše regije, raznih žanrova, koje se, naravno, mogu interpretirati na tamburi i harmonici.

Sastav ansambla se mijenjao tijekom godina, a sadašnji članovi zajedno rade nešto više od godinu dana, a oni su: osnivač i šef sastava **Nebojša Kovačić** (harmonika, vokal 1), **Vladimir Peić Tukuljac** (basprim 1), **Josip Ivković** (basprim 2, vokal 2), **Vedran Tokodi** (kontra, vokal 3) i **Josip Dulić** (bas).

Njegujući raznovrstan repertoar, *Tajna* je nastupala na raznim manifestacijama, kulturnim i turističkim događajima, kako u Subotici, ali i šire, pa se tu ubrajaju *Dužijanica*, *Prelo*, *Kobasicijada* u Turiji i dr. Dalje, zabavljali su posjetitelje mnogih subotičkih ugostiteljskih objekata, ali i šire, pa su tako gostovali u Vrbasu, Vršcu, Bačkom Petrovcu, Pivnicama, Senti, Šapcu, Novom Sadu, Beogradu.

Izvan granica naše zemlje *Tajna* je gostovala u Nuštru (Hrvatska), zatim u Beču, a usmjerili su kompase i prema Njemačkoj.

Također, *Tajna* sudjeluje u novogodišnjem programu televizija RTV i KCN, u društvu mnogih poznatih izvođača domaće scene.

Tamburaški ansambl *Tajna*, iako jedan od mlađih sastava u Subotici, posjeduje određeno iskustvo, kako zajedničko, tako i svakog svog člana, a trudi se svakim danom da ga konstantnim vježbanjem, angažiranjem, proširivanjem repertoara i ulaganjem u svoje instrumente i glazbenu opremu podigne na najvišu razinu.

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Prošo nam i Mikulaš...

Piše: Branko Ivković

Faljniš, čeljadi moja. Evo ja već nikako da odanem od posla. Furtom se ništa nadostri taman kad se čovik smisli da je poradio. Šta ćemo, tako je to uvijek na salašma od pamtivika. Doduše, došla su ta modernija vrmena i nika nas tehnika malo odminila u poslu, al dokleg? Kad se

štogod satare, da vidiš nevolje. Meni niki dan krepo motor u bunaru, pa sam tri dana trčo za gepezom, a onda cio dan provo u karmiću di je bunar. Koliko sam provo i sekiro se, mogo sam vuć vode na đermu tri miseca. Al šta ćeš: vidila žaba di se konj potkiva, pa i ona digla nogu. Kadgod čitav Ivković šor imo đermu i nikad jeptinije. Lipo se našo jači rašljast drač, ukopo koji meter od bunara u ledinu, dugačak, a tanji za pričnjaču, na kraj se svezio teg jel koja ciglja, a na ovaj drugi kraj bunarska štrajfla i štranga, za nju kabo i da vidiš. Doduše, štranga je znala i istrunit pa se podere, a kabo završi u bunaru pa se vadio s mačkom, to vam izgledalo kugod udica od tri kraka, samo veće. To se špargom spušta u bunar, pa onda po dana drndaš i grebeš ne bil uvatijo kabo. Ko je imo sriće pa trevijo, bilo je i prija, al nije tribalo oma u dućan pa za buđelar kugod sad.

No, šta velite kaki je bio Mikulaš kod vas? Ne falite se baš vrlo, a i ja sam med vama. Kandar nismo dobro izviksovali čizme jel smo bili zdravo rđavi, vrag ga zna. Al pak, dobro je dok ne vošte. E, onda borme neće valjat. A vidim da zamanjivaju sa svi strana. Veli mi Pere da je to sve zbog nafte i koji kaki goriva. Ja se niki sve vesčinim, al ko ga zna – možda i jeste. Vite vi, čeljadi moja, koliko je to limuzina na drumu. Pa to borme triba i napojit. Koju litru ovom, koju onom i ode to. A niki dan sam stojo na pumpi iza jednog s nikim džipom. Čeljadi, taj je livo i livo. Ja pogledam sve onako pod šarage mu, pa da ne teče digod čoviku. Al ne vidi se bara. Sve mi bilo posli sramota nalit za pesto dinara, a više nisam imo u mene. A i ko mi kriv što sam cio život samo radio, pa osto siroma. Dospio sam ja niko veće i u Tavankut. Bilo je borme lipo, samo nije opet bio ni jedan bricoš. Opet nisam kupijo novu bricu; evo ova mi se izlizala, čeljadi moja. Već je ko igla za štrikanje tanka, a nigdi nema da se kupi ona prava, redovna brica. Kažu mi da još samo u Čantaviru ima, al to mi daleko verglat biciglu. Sutra moram ić u varoš na kojikaka javljanja, a već me trbu boli kad se samo i sitim redova i gužvetine u opštini i priko puta u onom cocijalnom. Sve su pomodernili, sveca njim njevog, a nikako da to srede da čovik ne triba stat u redu i tamo molit da se onaj smiluje pa da upiše na kartončić da dođeš za tri miseca. Jel, ionako nisu vridni drugo uradit osim se falit i sami sebi platu podarit. Čeljadi, došlo mi lipo da se i ja ovaki mator već jedared okrenem životu i opletem digod trbuvom za kruvom, jel, kako Pere kaže, ode nema za nas velike hasne. Mi smo kugod njiva uzorana: ostale samo uvratine, a crko traktor pa ni tamo ni vamo. Zbogom do drukput.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Svi pobrkali sakramente

Bać Iva se u zadnje vrime svaj pokunjio. Vazdan zaštodiran, ako mu kogod štogod i pita, samo kratko odvrati i ope se daje u štodir. Fali mu stari pajtaš Mata, prvać ošo u bili svit, veli mora još godinu-dvi tamo bit, pa će u tomu dobit i penziju. E, onda će dojt zauvik natrag. A ka dojde, napraviće male svatove. Pri neg se krenijo natrag, sporazumijo se sa prija Mandom da se uzmu. Ona bila stara divojka, al ope nikoliko godina mlađa o njega. Bila vridna i uredna ženica. Živila sama u kućice na

Piše: Ivan Andrašić

kraj sela. Kućica bila mala, sobica i kuhinja, al uredna, u njoje uvik sve na svojemu mistu. I kuvat svašta znala, a posebno starovircoga. Bila na glasu, zvali je i za koikaka slavlja, pa i za svatove, da bude glavna reduša. Bila poštena, ni se ništa ružno divanilo za nju. Jedino se sad, ka je došla u ozbiljnije godine, bida što nikada ni radila na nikakomu državnomu poslu. Oduvik bila nadničarka i zoto nikada neće imat penziju. Tako je to. Za državu je ista ko i naj što je cili život protraćijo nuz pivo prid dućanom. Naj će još dobit i nikaku pomoć, ona neće. A stidila bi se i iskat. Dan pri neg što će Mata otit, registrovali se u općine, a u crkve će se vinčat ka dojde natrag. Bać Iva i njegova jim i kumovali. Starosvatili Matin uja Marka i njegova, o bliže rodbine u selu ima jedino nji. Mlada i đuevgija ji potli odveli na večeru u jedan veliki bircuz u varoši. Veče prošlo brzo. Svi bili dobre volje, bać Ive bilo lipo kako davno nije. Njegovima šalama ni bilo kraja. Svi se smijali, podastal da pospadu. Malo-malo, pa mlad i đuevgiju pita ka će tribat dojt na babenje, a veli da zoto i čuva noga crvenoga matoroga pitla, u njemu je vada jedno šesedam kila. Kuma Manda se malo i zarumenila i stegla Matinu ruku, a on se samo obešenjački nasmijo. Sutradan se već dosta rano krenijo na put. Svi ga došli ispratit. Otiće prvo vratit lemuzinu, pa će u svit na eroplanu. Manda se već priselila u njegovu kuću, neće tu više falit žencka ruka. A za još štogoda... bać Iva se samo malo naškobijo kroz brkove, jedva se moglo opaziti. Evo i odjutros baš poranila. Za put mu naplekla peretaka, oduvik ji volji. Ništa drugo za jist ni ni tijo ponet. Dugo su maval za njim, a ka je smoto za čoš, Manda ji pozvala u kuću da za srićna puta gucnu još jednu. Ka su bać Iva i njegova došli doma, oma sili zastal i frustukovali. »Eto, da nisi vidijo čuda, kanda smo svi pobrkali sakramente. Pri nikoliko godina krizmali se niki što nisu ni krstiti ni pričestiti, vada dali malo veću lemozinu. U zadnje vrime, ope, krenili se brog penzija vinčavat i ni što bi se polako tribali pripravljat i za posljednje pomazanje. A va naša dica što su i ostala u selu, ko da nikako ni ne mislu na ženidbu i udaju«, veli bać Iva priko zalogaja i duboko izdane.

11. prosinca 2015.

MISLI POZNATIH

- **Goldsworthy:** Poslovica je duh jednog, a pamet mnogih.
- **La Rochefoucauld:** Vrline se gube u interesu, kao rijeke u moru.
- **Kassel:** Mladost prezire posljedice, u tome je njena snaga.

KVIZ

Andrija Mohorovičić

Koje godine i gdje se rodio hrvatski geofizičar **Andrija Mohorovičić**?

Gdje je stekao akademsku naobrazbu?

U kojim sredinama je radio kao profesor?

Što je osnovao 1887. godine u Bakru?

Kojom ustanovom je upravljao od 1892. godine?

Kada je postao članom HAZU?

Što je po njemu nazvano na Mjesecu?

Kada i gdje je umro Andrija Mohorovičić?

U Pragu.
Zagreb, Osijek i Bakru.
Metereološki muzej u Zagrebu.
1898. godine.
Kratki.
Umrlo je 18. prosinca 1936. godine u Zagrebu.

FOTO KUTAK

Težak sv. Nikola!

VICEVI

Svađaju se muž i žena:

- Ti sve pare trošiš na opijanje - kaže žena
- A ti kupuješ maskare za 100 eura.
- Ali ja to kupujem da bi tebi bila lijepa.
- I ja pijem da bi mi bila lijepa.

Idu dva prijatelja ulicom, i jedan kaže drugom:

- Jučer mi pala kutija na glavu.
- Što je bilo u njoj?
- Ništa.
- A u kutiji?

NOGOMET

Vidaković u Maleziji

SONTA – Uz veliku pomoć agenta **Željka Dekića** bivši nogometaš NK Osijek, ponikao u sončanskom Dinamu **Srđan Vidaković** potpisao je ugovor na godinu dana s klubom FA Kuantan iz istoimenog grada u Maleziji. »Ovaj angažman za mene je financijski vrlo povoljan.

lj. Brzo se privikavam na novu sredinu, ljudi su vrlo pristojni, a nemam nikakvih problema niti sa sporazumijevanjem, jer mnogi komuniciraju engleskim jezikom. Grad Kuantan ima oko 600.000 stanovnika, a udaljen je pola sata avionom od glavnog grada Malezije Kuala Lumpur. Ovdje se u nogomet puno ulaže i ovaj sport je u ekspanziji«, rekao je u telefonskom razgovoru Vidaković.

MALI NOGOMET

Memorijal Josip Bukovac - Drasa

SONTA – U nedjelju, 13. prosinca, u sportskoj dvorani OŠ Ivan Goran Kovačić u Sonti održat će se 7. memorijal Josip Bukovac – Drasa. Sudionici memorijala bit će polaznici nogometne škole sončanskog Dinama i njihovi roditelji. Planirano je odigravanje utakmica u 6 starosnih kategorija. Turnir počinje u 16,00 sati, a ulaz je slobodan.

I. A.

ULTRAMARATON

Priprema se 1. Prekogranični ultramaraton Osijek-Apatin

APATIN – U suradnji AK Apatin i Udruge Zdravo trčanje iz Osijeka u subotu, 12. prosinca ove godine, bit će organiziran 1. Ultramaraton Osijek – Apatin. Ovim događanjem otvara se nova stranica u sportskoj suradnji ne samo Općine Apatin i Grada Osijeka, nego i dviju susjednih država. Na stazi duljine 52 kilometra nastupit će devedesetak sudionika iz, Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine. Start utrke je u 9.30 sati ispred Zračne luke Osijek, a cilj ispred ulaza u Banju Junaković. Za nagrade pobjednicima predviđeni su pokali i diplome.

I. A.

ŠAH

Ivkić pobjednik Božićnog turnira

SOMBOR – Pobjednik 6. Božićnog šahovskog turnira HKUD-a Vladimir Nazor, koji je završen 8. prosinca, je Josip Ivkić, koji je osvojio 8,5 bodova. Drugo mjesto osvojio je Ilija Vlasisavljević s 6,5 bodova, a

treće Aleksandar Svilokos koji se izborio za šest poena. Na turniru je sudjelovalo 17 šahista, koji su igrali u devet kola. Organizator turnira je sportska sekcija HKUD-a Vladimir Nazor. Ovogodišnji pobjednik prvi puta je sudjelovao na Božićnom turniru. Kako sam kaže šah igra od svoje osme godine i ovo mu nije prva pobjeda.

Z.V.

PLIVANJE

Feniks 2015.

SOMBOR – Veliki međunarodni plivački miting Feniks 2015 održan je u subotu, 5. prosinca ove godine u Somboru. Na natjecanju je sudjelovalo 250 plivača i plivačica iz BiH, Hrvatske i Srbije. Plivački klub Spartak je nastupio s ukupno 55 natjecatelja, a 20 plivača je osvojilo 35 medalja u pojedinačnoj konkurenciji.

DIZANJE UTEGA

Veliki uspjeh Ervina Rožnjika

DOHA – Na 3. Međunarodnom kup Katara održanom u Dohi od 6.- 9. prosinca dizač utega KDT Spartak Ervin Rožnjik zauzeo je 3. mjesto u kategoriji 77 kg s postignutim sljedećim rezultatima: trzaj 135 kg, izbačaj 171 kg, u biallonu: 306 kg Rožnjik je u izbačaju s 171 kg oborio i državni rekord Srbije za seniore.

RUKOMET

NEXE – Spartak Vojput 32:22

NAŠICE – Rukometaši Spartak Vojput-a uvjerljivo su poraženi u Našicama protiv domaće momčadi NEXE s 32:22. Najefikasniji u ekipi Spartak Vojput bio je Županjac s šest pogodaka. Subotičani se nakon ovog kola nalaze na devetom mjestu SEHA lige sa sedam osvojenih bodova.

MARIJANA GOMBOŠ, RUKOMETAŠICA ŽRK-A SONTA

Po odlasku svojega uzora i velike prijateljice Silvije Fabijanov čvrsto prigrabila poziciju prve vratarke ŽRK-a Sonta

Ženski rukometni klub Sonta bio je oduvijek rasadnik dobrih vratarke, pa tako i danas. Ove sezone, zbog odlaska većeg broja rukometašica, novi trenerski tandem **Danićević – Bukovac** oslanja se na drastično pomlađen natjecateljski pogon. Tako su sada *tajfunke* po dobi igratičica najmlađa ekipa Treće lige Srbije, skupina Srijem – južna Bačka.

IZBILA U PRVI PLAN

Jedan od stupova ekipe preko noći je postala vratarka **Marijana Gomboš**, rođena u rujnu 1997. godine. Među vratnicama je zamijenila samo godinu stariju kolegicu i veliku prijateljicu **Silviju Fabijanov**. Marijana je trenutno učenica 4. razreda Srednje škole *Sveti Sava*, smjer tehničar za industrijsku farmaceutsku tehnologiju. Kako sama kaže, na rukomet je zalutala slučajno, a i na vrata je stala slučajno. Stala i ostala.

»Četiri sezone redovito sam trenirala, u petoj sam izbila u

prvi plan. Tako je moja upornost konačno dala rezultate. Zbog ljubavi prema klubu velika čast bila mi je odjenuti majicu RK-a Sonta, pa makar sve vrijeme grijala klupu. Znala sam da je godinu dana starija kolegica i moja velika prijateljica Sica Fabijanov neprikosnovena na vratima. Nisam joj bila zavidna, dapače. Upijala sam njezine poteze, kopirala njezin stil obrana i na taj način učila. U igru sam, bar u početku, ulazila rijetko, na pokoji minutu, kako bi Silvija uhvatila malo daha. Za svaku minutu provedenu na vratima bila sam neizmjereno zahvalna treneru i nastojala opravdati njegovo povjerenje. Kad se Silvija povukla zbog odlaska na studij u Beograd, zauzela sam mjesto među vratnicama i kako vidite, posrećilo mi se, pa je ovo moja sezona«, skromno priča Marijana.

SLUČAJNO NA VRATIMA

Oniska, netipične građe za vratarke, ruši sve norme. Ispred mreže djeluje naoko nezaintere-

Rukometašica s rodoslovom

sirano, ali u pravom trenutku eksplodira i nađe se na putu loptama koje mnogi već vide u mreži. Marijana se rukometu posvetila posve slučajno.

»S treniranjem rukometa započela sam 2007. u rukometnoj sekciji OŠ *Ivan Goran Kovačić* u Sonti, a vrlo brzo i u klubu. Vodili su nas nastavnici tjelesnog odgoja **Vinko Željko** i **Goran Matić**. Istodobno, bila sam i članica folklorne sekcije KPZH-a *Šokadija*. U početku sam bila pomalo ravnodušna prema rukometu, jer sam, kako sam tada mislila, zalutala u ovaj sport. Najdraži mi je, oduvijek, bio nogomet, ali kako nije bilo ženske sekcije, posla sam s prijateljicama na rukometnu, kako bih ipak nešto trenirala. Vremenom mi se ovaj sport jako dopao, pa sam nastavila s treninzima i poslije osnovne. Slučajno sam stala i na vrata. Na mojem prvom treningu radili smo neke taktičke vježbe. Kako je trebalo dva vratara, a tada je u klubu bila samo Silvija, ja sam se javila za tu poziciju. Tada sam stala ispred mreže i eto, ostala do danas«, kaže Marijana.

NA VRATARU JE VELIKI PRITISAK

Za ovih nekoliko godina ligaškoga iskustva Marijana je prošla trnovit put od pričuvnog do prvog vratara u ekipi RK-u Sonta.

»Zadaća vratara je teška i odgovorna. Prije svega, mora imati dobar pregled igre i pravodobno odreagirati na sve što se događa na terenu. Mora kontrolirati i raspoređivati suigračice, biti ko-

mandant obrane i začetnik napada. Jednostavno, mora postojati dobra međusobna koordinacija obrane i vratara. Ta koordinacija postiže se isključivo upornim radom na treninzima«, kaže Marijana.

Iako joj mnogi kažu da je vrlo darovita, naglasak stavlja na rad.

»Žao mi je što zbog školskih obveza rukometu ne mogu posvetiti još više vremena, jer bih voljela i dodatno raditi, više na individualnom tesanju. Ne priznajem priče o darovitosti. Rad na treninzima, ali i individualni rad na podizanju tjelesne spremne, temelj su uspjeha u svakom sportu«, konstatira Marijana.

PLANOVI

Nakon završetka srednje škole Marijana ne namjerava nastaviti studij. Za sada uspijeva uskladiti i obveze u klubu s obvezama u *Šokadiji*. Hoće li se u njezinoj sportskoj karijeri i koliko toga promijeniti najviše ovisi o promjenama nakon završetka srednje škole.

»Najsretnija bih bila ukoliko bih se uspjela uposliti u struci negdje u bližjoj okolici. Tada bih nastavila igrati u RK-u Sonta, a mislim da bi bilo vremena i za *Šokadiju*. No, svjesna sam da je to nemoguće. Zbog toga ću, poput mnogih mladih, pokušati prije svega u svojoj struci, pronaći uhljebljenje bilo gdje u inozemstvu. Ukoliko ne uspijem, ostat ću na vratima svojega kluba i u svojoj *Šokadiji*«, zaključuje Marijana Gomboš.

Ivan Andrašić

SVIM NA ZEMLJI MIR, VESELJE

**POVODOM DESETE OBLJETNICE
ZAVRŠETKA FILMA
I PRVOG PRIKAZIVANJA
PRIREĐUJEMO PROJEKCIJU FILMA:**

BOŽIĆ NA SALAŠU

**U PETAK 18. 12. 2015. U 19 SATI
U VELIKOJ DVORANI
HKC «BUNJEVAČKO KOLO»**

redatelj: Rajko Ljubić

duljina filma: 79 min

Yellowbrick production, Subotica
2005. - 2015.

